

ombudsman
veřejný ochránce práv

výroční zpráva

20
—
20

výroční zpráva

20

20

ombudsman
veřejný ochránce práv

BAREVNÉ SCHÉMA – LEGENDA BAREV

- obecně k veřejnému ochránci práv
- státní správa
- dohled nad omezováním osobní svobody
- rovné zacházení a diskriminace
- ochrana práv osob se zdravotním postižením

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV

Údolní 39, 602 00 Brno

informační linka: **+420 542 542 888**
telefon (ústředna): **+420 542 542 111**
e-mail: podatelna@ochrance.cz

www.ochrance.cz
www.facebook.com/verejny.ochrance.prav
www.twitter.com/ochranceprav

© Kancelář veřejného ochránce práv, 2021
© PUXdesign, s.r.o.

ISBN 978-80-7631-046-9

obsah

ÚVODNÍ SLOVO VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV	7
1 LEGISLATIVNÍ DOPORUČENÍ, VZTAHY S ÚSTAVNÍMI ORGÁNY A ČINNOST OCHRÁNCE	8
Doporučení za rok 2020	10
Vyhodnocení doporučení za roky 2018 a 2019	19
Ochránci a Parlament	26
Ochránci a vláda	27
Ochránci a Ústavní soud	29
Činnost veřejného ochránce práv v číslech	30
Významné momenty 2020	32
2 RODINA, ZDRAVOTNICTVÍ A PRÁCE	34
Měníme pravidla	36
Pomáháme	39
Mluvíme spolu	42
3 SOCIÁLNÍ ZABEZPEČENÍ	44
Měníme pravidla	46
Pomáháme	48
Mluvíme spolu	52
4 VEŘEJNÝ POŘÁDEK	54
Měníme pravidla	56
Pomáháme	58
Mluvíme spolu	61
5 STAVEBNÍ ŘÁD	64
Měníme pravidla	66
Pomáháme	67
Mluvíme spolu	70
6 JUSTICE, MIGRACE, FINANCE	72
Měníme pravidla	74
Pomáháme	77
Mluvíme spolu	80
7 DOHLED NAD OMEZOVÁNÍM OSOBNÍ SVOBODY	82
Měníme pravidla	84
Pomáháme	86
Mluvíme spolu	92
8 ROVNÉ ZACHÁZENÍ A DISKRIMINACE	94
Měníme pravidla	96
Pomáháme	98
Mluvíme spolu	100
9 MONITOROVÁNÍ PRÁV LIDÍ S POSTIŽENÍM	102
Měníme pravidla	104
Pomáháme	108
Mluvíme spolu	109
10 KANCELÁŘ VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV	112
Rozpočet a jeho čerpání v roce 2020	113
Personální situace v roce 2020	114
Výroční zpráva o poskytování informací dle zákona č. 106/1999 Sb.	115
Média a komunikace s veřejností	116
Zahraniční vztahy	117

JUDr. Stanislav Křeček
veřejný ochránce práv

Mgr. Monika Šimůnková
zástupkyně veřejného ochránce práv

úvodní slovo veřejného ochránce práv

Výroční zpráva o činnosti veřejného ochránce práv za rok 2020 se ohlíží za zcela mimořádným rokem. Za jiných okolností bych zde zmínil změnu v obsazení funkce veřejného ochránkyňe práv Anny Šabatové, a po svém zvolení jsem ji na postu ochránce vystřídal. Ohlédu-li se však za celým rokem, tato změna a případné zamýšlení se nad směrováním celé instituce, nejsou vůbec podstatné, pokud na ně nahlížíme prizmatem změn a výzev, které musela překonávat nejen Kancelář veřejného ochránce práv, ale i celá společnost.

Společnost na celém světě nejspíš v novodobé historii nečelila kromě válek tak vážnému ohrožení a ani Česká republika nebyla ušetřena. Lidé, instituce i státy si museli zvyknout na zásadní změny každodenního života, na nové výzvy, nové způsoby komunikace, na nové a nečekané problémy. Stále nemáme vyhráno, ale jsem nesmírně hrdý na to, jak v této zkoušce obstála právě naše instituce.

Od prvních týdnů pandemie COVID-19 jsme dali veřejnosti najevo, že jsme připraveni pomáhat, i když i pro nás budou mnohé věci nevyzkoušené. Šetřili jsme jejich stížnosti, vysvětlovali, informovali jsme o změnách a možnostech, které z nových právních předpisů vyplývají. Výsledkem byl nejen vyšší počet podnětů, dotazů a stížností, ale zejména nová téma. Za všechna mohu zmínit dvě – neobyčejný nárůst počtu stížností na rušení zájezdů cestovními kancelářemi a zákazy návštěv v zařízeních, kde jsou lidé omezeni na svobodě. Nová téma se objevovala ve všech agendách, ale současně to neznamená, že

s příchodem pandemie COVID-19 zmizely staré problémy. Žádná tlustá čára oddělující dobu před pandemií a po ní se nekoná.

Rád bych proto touto výroční zprávou připomněl nejen to nejdůležitější, s čím jsme se v průběhu roku setkávali, naléhavé případy, které jsme řešili, ale chci především upozornit na řadu systémových problémů, na jejichž řešení společnost stále čeká. Najdete je v doporučeních, z nichž některá předkládám jako nová, ale upozorňuji na to, že jde o potíže, které dlouhodobě přetrávají.

Už vícekrát jsem slyšel lidi říkat, že rok 2020 byl divný, že to byl rok, který můžeme „odepsat“. Rozhodně bychom ale neměli pandemii považovat jako výmluvu, že jsme další rok nechali některé problémy bez povšimnutí, bez snahy řešit je.

Věřím, že i tato zpráva o činnosti veřejného ochránce práv poskytne poslancům, senátorům a vládě zpětnou vazbu a pomůže v rozhodování, abychom společně zlepšovali život lidí v České republice, abychom hledali cesty a způsoby, jak problémy odstraňovat.

Věřím, že při četbě této zprávy najdete inspiraci pro svou práci.

Stanislav Křeček, veřejný ochránce práv
1. února 2021

legislativní doporučení, vztahy s ústavními orgány a činnost ochránce

Ochránci zevšeobecňují problémy a poznatky získané svou činností a upozorňují na potřebné změny právní úpravy. Možná řešení navrhují Poslanecké sněmovně formou legislativních doporučení. Zároveň reagují na to, jakým způsobem byla využita doporučení předložená v letech předchozích.

doporučení za rok 2020

1. ZKRÁCENÍ DOBY POJIŠTĚNÍ POTŘEBNÉ PRO VZNIK NÁROKU NA (ŘÁDNÝ) STAROBNÍ DŮCHOD

Ochránce dlouhodobě upozorňuje na případy, kdy žadatel o starobní důchod ke dni dosažení důchodového věku nesplní podmínku potřebné doby pojištění 35 let. Tato minimální požadovaná délka pojištění je i v evropském kontextu nebývale přísná (podrobněji viz kap. 3 Sociální zabezpečení, str. 44).

Ministerstvo práce a sociálních věcí představilo v prosinci 2020 návrh zákona přinášející zásadní reformní změny do oblasti základního důchodového pojištění ([tisková zpráva ze dne 11. prosince 2020](#)). Ve vztahu k potřebné době pojištění pro nárok na starobní důchod navrhl návrat k právní úpravě účinné před 1. 1. 2010 s tím, že potřebná doba pojištění pro získání nároku na tzv. řádný starobní důchod nebo na tzv. předčasný starobní důchod by měla opět činit 25 let.

Ochránce obecně podporuje návrat ke „staronově“ definované a především mírnější délce potřebné doby pojištění v rámci předkládaného návrhu zákona. Z dosavadních vyjádření čelných představitelů vlády je však zřejmé, že schválení této zásadní reformy patrně nebude mít potřebnou politickou podporu ve vládě ani v Poslanecké sněmovně.

Ochránce proto **opakovaně** upozorňuje na nezbytnost snížení potřebné doby pojištění pro nárok na starobní důchod, a to změnou základní podmínky pro vznik nároku na starobní důchod. Tato změna může nastat buď přijetím zmíněného reformního návrhu zákona o důchodovém pojištění, nebo předložením nového návrhu na parametrickou změnu zákona o důchodovém pojištění. Ochránce přitom ponechává na zvážení jako politickou otázku, zda snížit obecně celkovou dobu pojištění pro nárok na řádný starobní důchod, nebo umožnit lidem, kteří ke dni dosažení důchodového věku nesplňují podmínu 35 let doby pojištění, získat nárok na poměrný starobní důchod v nižší výši odpovídající snížené době pojištění.

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Nebude-li přijat komplexní návrh důchodové reformy, veřejný ochránce práv doporučuje Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení návrhu parametrické změny zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění pozdějších předpisů, která by zmínila současnou podmínu získání 35 let příspěvkové a nepříspěvkové doby pojištění nebo 30 let příspěvkové doby pojištění pro získání nároku na starobní důchod.

2. NEPŘIZNÁNÍ NEBO ODNĚTÍ PŘÍSPĚVKU NA BYDLENÍ Z DŮVODU NEDOLOŽENÍ ROČNÍHO VYÚČTOVÁNÍ SLUŽEB

Podle § 25 odst. z zákona o státní sociální podpoře žadatel o příspěvek na bydlení nebo příjemce této dávky musí každoročně doložit krajské pobočce Úřadu práce ČR vyúčtování nákladů na bydlení, které jsou placeny zálohově. V případě, že jde o nájemce, je pronajímatel jakožto poskytovatel služeb povinen vyhotovit nájemci vyúčtování.

Ochránce se v praxi setkal s případy, kdy pronajímatel nevystavil požadovaný doklad ani přes opakovanou snahu nájemce i úřadu práce. Řešil dokonce extrémní případ, kdy nájemce podal na pronajímatele žalobu. Úřady práce i v těchto případech rozhodly o odnětí či nepřiznání dávky z důvodu nedoložení ročního vyúčtování. Taktéž restriktivní přístup úřadů práce dle ochránce odporuje účelu příspěvku na bydlení, kterým je pomoc nízkopříjmovým osobám s úhradou nákladů na bydlení či s udržením bydlení.

Ačkoliv se ochránce snažil řešit popsaný problém formou výkladu platné právní úpravy, Úřad práce ČR ani Ministerstvo práce a sociálních věcí na jeho výklad nepřistoupily (podrobněji viz kap. 3. Sociální zabezpečení, str. 44). Ministerstvo práce a sociálních věcí sdělila ochránci, že

se v rámci revize dávek na bydlení uvažuje v odůvodněných případech o zmírnění podmíny doložení vyúčtování pro nárok na příspěvek na bydlení.

V prosinci 2019 byl do meziresortního připomínkového řízení předložen návrh zákona o přídavku na bydlení (č. j. předkladatele [MPSV-2019/248918-510](#)), který má představovat revizi dávek na bydlení. Většina připomínkových míst, včetně ochránce, uplatnila k tomuto zákonu rozsáhlé zásadní připomínky. V nich ochránce mimo jiné navrhoval právě zakotvení výjimky z povinnosti předložit roční vyúčtování v situaci, kdy pronajímatel odmítá součinnost při vystavení tohoto dokladu ([sp. zn. 2757/2020/S](#)). Podané připomínky dosud nebyly vypořádány. Ochránce proto považuje za nezbytné řešit aktuální problém alespoň přijetím dílčí novely zákona o státní sociální podpoře.

1. Legislativní doporučení, vztahy s ústavními orgány a činnost ochránce

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Poslanecké sněmovně, aby prostřednictvím poslaneckého návrhu do ustanovení § 25 odst. z zákona č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, ve znění pozdějších předpisů, doplnila větu čtvrtou, která zní: „Vynaložil-li žadatel o příspěvek na bydlení nebo příjemce příspěvku na bydlení dostatečnou snahu k získání vyúčtování zálohově placených nákladů na bydlení, může krajská pobočka Úřadu práce doložení vyúčtování prominout.“

3. ZAJIŠTĚNÍ PŘÍSTUPU KE KOMPENZAČNÍM POMŮCKÁM PRO VŠECHNY OSOBY SE ZÁVAŽNOU PORUCHOU POHYBLIVOSTI

Již několik let upozorňuje ochránce Ministerstvo práce a sociálních věcí na nespravedlivé vymezení zdravotních postížení odůvodňujících přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku (dávka pro osoby se zdravotním postížením na úhradu kompenzačních pomůcek).

Nejpalčivěji vnímá problém u osob, které jejich těžké zdravotní postížení omezuje v pohyblivosti. Výčet zdravotních postížení odůvodňujících přiznání příspěvku na zvláštní pomůcku (uvedený v příloze zákona č. 329/2011 Sb.) je totiž

1. Legislativní doporučení, vztahy s ústavními orgány a činnost ochránce

omezen pouze na 13 těžkých vad nosného nebo pohybového ústrojí (např. anatomická ztráta obou dolních končetin) a 12 postižení interní povahy (např. srdeční selhání u osob čekajících na transplantaci srdce). Výčet nárokových postižení nelze při posouzení zdravotního stavu osoby s postižením rozširovat, a to ani tehdy, trpí-li osoba jiným, neméně závažným zdravotním postižením, které se projevuje srovnatelně závažnou poruchou pohyblivosti. Typickým příkladem je těžká porucha pohyblivosti zapříčiněná onemocněním nebo poškozením mozku (roztroušená skleróza, Parkinsonova nemoc, demence a mnohé další). Dle výkladu, který zastává Ministerstvo práce a sociálních věcí, nelze postižení tohoto charakteru podřadit pod vadu nosného nebo pohybového ústrojí ani pod postižení interní povahy, ačkoli může mít stejně funkční projevy – srovnatelně těžkou poruchu pohyblivosti. Žádosti osob mající tato postižení proto úřady práce a ministerstvo zamítají.

Ochránce zdůrazňuje, že současný stav nenaplňuje závazky státu vyplývající z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Dle článku 28 Úmluvy je úkolem státu zajistit lidem s postižením rovný přístup ke kompenzačním pomůckám a další pomocí související s uspokojováním potřeb vztahujících se ke zdravotnímu postižení. Státy mají rovněž povinnost přijmout účinná opatření k tomu, aby kompenzační pomůcky a jiná opatření sloužící k zajištění mobility lidí s postižením učinily finančně dostupnými.

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení komplexní novely zákona č. 329/2011 Sb., o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, která by zajistila, aby nárok na zvláštní pomůcky získali všichni, kdo trpí závažnou poruchou pohyblivosti, bez ohledu na zdravotní postižení, které poruchu pohyblivosti způsobuje.

4. PRÁVA OSOB SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM VYUŽÍVAJÍCÍCH DOPROVODU PSA SE SPECIÁLNÍM VÝCVIKEM

Někteří lidé se zdravotním postižením potřebují pomoc asistenčního nebo vodicího psa. Napomáhají osobám se zdravotním postižením

uplatňovat práva v praxi a jsou tak jejich pomůckou v každodenním životě.

Osoby se zdravotním postižením přesto v některých situacích narází na překážky, které pomoc jejich psa se speciálním výcvikem znemožňují či ji znesnadňují (při **prepravě v městské hromadné dopravě**, hospitalizaci ve zdravotnickém zařízení, přístupu do budovy školy nebo při **cestování vlakem**). V reakci na případy ze své praxe ochránce vytvořil **informační leták** s praktickými radami pro osoby se zdravotním postižením.

Ochránce se již v roce 2016 obrátil na vládu s doporučením (**sp. zn. 23/2015/SZD**), aby vypracovala a Poslanecké sněmovně předložila návrh zákona, který by upravoval některá práva osob se zdravotním postižením v doprovodu psa se speciálním výcvikem, s nimi související povinnosti poskytovatelů služeb a náležitosti výcviku a certifikace psů se speciálním výcvikem. Vláda ochránci vyhověla a **uložila** Ministerstvu práce a sociálních věcí vypracovat návrh uvedeného zákona nejpozději do konce roku 2016. Návrh však doposud nebyl vládě ze strany gesčního ministerstva předložen. V červnu 2020 předložila návrh zákona Poslanecké sněmovně skupina poslanců (Poslanecká sněmovna, 8. období, **sněmovní tisk č. 883**). Tento návrh zákona ochránce podporuje, nebyl však zatím Poslaneckou sněmovnou projednán.

Práva lidí s postižením, kteří využívají asistenční a vodicí psy, tak stále nejsou dostatečně chráněna. Mediálně známým se stal v roce 2020 případ nevidomé ženy, kterou vyhodil taxikář z vozu kvůli tomu, že ji doprovázela vodicí pes. Ochránce je proto přesvědčen, že toto téma si zasluhuje pozornost Poslanecké sněmovny a doporučuje jí přijmout navrhovanou právní úpravu.

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Poslanecké sněmovně, aby přijala právní úpravu, která by upravila některá práva osob se zdravotním postižením, které využívají doprovodu psa se speciálním výcvikem.

5. ZVÝŠENÍ ODMĚN PĚSTOUNŮM NA PŘECHODNOU DOBU

Ochránce se již dříve zabýval nerovností ve výši odměn dlouhodobých pěstounů a pěstounů na přechodnou dobu, pečují-li o dítě se zdravotním postižením (dítě závislé na péči jiné fyzické osoby ve stupni I. až IV.). V této souvislosti poukazoval

na skutečnost, že se i přechodní pěstouni potýkají se stejnými zvýšenými náklady jako dlouhodobí pěstouni. Současně upozorňoval na to, že by výše odměny pěstouna měla odrážet náročnost poskytnuté péče. Apeloval proto na Ministerstvo práce a sociálních věcí i Poslaneckou sněmovnu, aby přechodným pěstounům byly náležitě kompenzovány náklady spojené s péčí o děti závislé na pomoci jiné osoby ([sp. zn. 2763/2020/S](#) a legislativní doporučení ve [Výroční zprávě ochránce za rok 2018](#)).

Přestože původní návrh novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí zařazený do připomínkového řízení tuto skutečnost z části reflektoval, do Poslanecké sněmovny byl posléze předložen vládní návrh novely (Poslanecká sněmovna, 8. volební období, [sněmovní tisk č. 911/o](#)), který na původní záměr zcela rezignoval.

Ochránce v této souvislosti připomíná, že odměna přechodného pěstouna je již sedm let stejná ve výši 20 000 Kč. Ministerstvo práce a sociálních věcí v návrhu novely předkládaném vládě navrhovalo zvýšit odměnu pěstounům na přechodnou dobu na výši 27 000 Kč, pokud peče o 1 dítě bez zdravotního postižení nebo momentálně nepečeje o žádné dítě, což ochránce velice vital. Po projednání novely vládou v červnu 2020 bylo od těchto změn ustoupeno a odměna pěstounů na přechodnou dobu byla snížena z navrhovaných 27 000 Kč na 22 000 Kč, a to jednotně pro všechny skupiny pěstounů na přechodnou dobu bez ohledu na náročnost poskytnuté péče.

Ochránce tyto úpravy považuje za zásadní krok zpět s ohledem na diskutovanou potřebu podpory pěstounské péče. Domnívá se, že je naopak třeba podporovat stávající pěstouny a získávat další. Schválení vládního návrhu ve stávajícím znění by však zcela jistě znamenalo úbytek pěstounů na přechodnou dobu, což ochránce považuje s ohledem na závazek České republiky pokročit v deinstitucionalizaci péče o malé děti, za zcela nepřijatelné (viz také následující doporučení Deinstitucionalizace péče o malé děti, [str. 13](#)).

Na pěstouny na přechodnou dobu jsou kladený vysoké nároky, co se týče jejich odborné přípravy, profesionality, nutnosti spolupráce s ostatními zainteresovanými subjekty. Musí být připraveni ze dne na den přijmout dítě do (krizové) péče a mají se dítěti věnovat na plný úvazek. Proto nemohou zpravidla vykonávat běžné zaměstnání a právě výkon pěstounské péče na přechodnou dobu je jejich jediným zdrojem příjmu. Ochránce dále pokládá za nezbytné, aby výše odměny odrážela i náročnost péče, tedy to, zda pěstoun na přechodnou dobu má či nemá v péči dítě anebo dokonce pečeje o dítě, které je v I. nebo II.- IV. stupni závislosti na péči.

1. Legislativní doporučení, vztahy s ústavními orgány a činnost ochránce

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Poslanecké sněmovně, aby prostřednictvím poslaneckého návrhu novely zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů, zvýšila odměny pěstounům na přechodnou dobu následovně:

- › **27 000 Kč, jde-li o pěstouna na přechodnou dobu, který momentálně nepečeje o žádné dítě**
- › **30 000 Kč, jde-li o pěstouna na přechodnou dobu, kterému je svěřeno do péče 1 dítě**
- › **32 000 Kč, jde-li o pěstouna na přechodnou dobu, kterému je svěřeno do péče 1 dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni I (lehká závislost)**
- › **36 000 Kč, jde-li o pěstouna na přechodnou dobu, kterému je svěřeno do péče 1 dítě, které je osobou závislou na pomoci jiné fyzické osoby ve stupni II (středně těžká závislost) nebo ve stupni III (těžká závislost) nebo ve stupni IV (úplná závislost)**

6. DEINSTITUCIONALIZACE PÉČE O MALÉ DĚTI

Česká republika dlouhodobě dostatečně neřeší problém umísťování malých dětí do dětských domovů pro děti do tří let věku (tzv. kojenecké ústavy, resp. dětská centra). Za to je kritizována i na mezinárodním poli. Naposledy tomu bylo prostřednictvím Evropského výboru pro sociální práva, který [rozhodl](#) o kolektivní stížnosti proti České republice. Výbor jednomyslně shledal, že stávající systém umísťování dětí do kojeneckých ústavů je v rozporu s článkem 17 Evropské sociální chartry. Ten smluvním stranám Charty ukládá povinnost přijmout všechna vhodná a potřebná opatření pro účely zajištění účinného uplatnění práv matek a dětí na sociální a hospodářskou ochranu. Výbor ve své [rozhodovací praxi](#) rovněž dříve dovodil závazek smluvních stran zahájit proces deinstitucionalizace péče o malé děti, a to v přiměřeném čase, s měřitelným pokrokem a s maximálním využitím dostupných zdrojů.

Výbor ve svém rozhodnutí zejména uvedl, že právní úprava ústavní péče a provozování kojeneckých ústavů, zakotvená v zákoně o zdravotních službách, nezaručuje náležitou ochranu a péči dětem do tří let věku. Česká republika totiž doposud nepřijala dostatečná opatření pro účely poskytování služeb dětem do tří let věku v rodinném prostředí či v komunitním prostředí rodinného typu, ani neprovedla patřičné

1. Legislativní doporučení, vztahy s ústavními orgány a činnost ochránce

kroky k postupné deinstitucionalizaci stávajícího systému péče o nejmenší děti. Výbor České republiky rovněž vytkl, že nepřijala nezbytná opatření k zajištění práva na náležitou ochranu a vhodné služby péče o děti romského původu a děti s postižením do tří let věku. Výbor v této souvislosti mj. odkázal na [Zprávu veřejného ochránce práv ze systematických návštěv kojeneckých ústavů z roku 2013](#).

K deinstitucionalizaci péče o děti s postižením a k rozvoji komunitních služeb pro tyto děti a jejich rodiny vyzval Českou republiku také Výbor OSN pro práva osob se zdravotním postižením v [Závěrečných doporučení k úvodní zprávě ČR](#) (bod 16) k naplňování Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením.

Zatímco občanský zákoník dává přednost rodinné a náhradní rodinné péci před ústavní péčí, ustanovení § 43 a § 44 zákona o zdravotních službách nestanoví přesné právní podmínky pro přijetí dítěte do kojeneckého ústavu (nevyžaduje se např. stanovení maximální možné délky pobytu dítěte v tomto zařízení, ani posouzení nezbytnosti umístění dítěte do ústavu). V praxi tak může docházet k obcházení systému sociálně-právní ochrany dětí, dle něhož ústavní výchova představuje prostředek ultima ratio. Na tuto skutečnost upozornila Českou republiku také organizace Eurochild, která ve své zprávě [Nové příležitosti k investicím do dětí](#) poukázala na nedostatečné preventivní služby, které by umožňovaly ponechávat děti v rodinách, a dále na nedostupnost podpůrných služeb pro rodiny, kterým byly děti odebrány.

Jelikož malé děti mohou být umístěny i do jiných zařízení ústavní výchovy (např. do dětských domovů či domovů pro osoby se zdravotním postižením), situaci dle přesvědčení ochránce nevyřeší pouhé zrušení kojeneckých ústavů. Ochránce považuje za nezbytné zároveň stanovit věkový limit pro umisťování dětí do ústavní výchovy za současného posílení podpory komunitních služeb a zlepšení podmínek pro výkon pěstounské péče.

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení návrhu změny zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů, kterým by došlo ke zrušení dětských domovů pro děti do 3 let věku.

Veřejný ochránce práv současně doporučuje Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení návrhu změny zákona č. 89/2012

Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, kterým by byla stanovena věková hranice, před jejímž dosažením nebude možné umístit dítě do ústavní výchovy.

7. POSÍLENÍ OCHRANY SPOTŘEBITELE V OBLASTI DODÁVEK ENERGIÍ

Ochránce se opakovaně setkával se stížnostmi spotřebitelů na postup osob zprostředkovávajících jim výhodnější dodávky energií (dále jen „zprostředkovatelé“), tj. osob podnikajících bez licence, a postup dodatelů energií (dále jen „dodavatelé“), tj. osob podnikajících na základě licence Energetického regulačního úřadu.

Ochránce se v letech 2019 a 2020 v této souvislosti zaměřil na postup České obchodní inspekce při dohledu nad zprostředkovateli a Energetického regulačního úřadu při dohledu nad dodavateli. V rámci šetření z vlastní iniciativy ([sp. zn. 362/2019/VOP](#)) shledal, že zatímco Energetický regulační úřad dohled provádí správně, dohled České obchodní inspekce není efektivní. Ze šetření vyplynuly také obecné poznatky o nedostatcích právní úpravy v energetickém zákoně spočívající v neúčinné ochraně spotřebitele a rozdělení dohledu nad subjekty podnikajícími v této oblasti (dodavateli i zprostředkovateli) mezi dva subjekty. Proto je podle ochránce nutné přizpůsobit energetický zákon současným problémům z praxe.

V rámci novely energetického zákona by bylo vhodné se zaměřit na sjednocení dohledu nad zprostředkovateli i dodavateli pod jeden úřad; konkrétně Energetický regulační úřad, jež má dlouholeté zkušenosti s touto problematikou. Ochránce má dále za to, že je třeba činnost zprostředkovatelů regulovat stejně jako u dodavatelů energií, tj. podmínit ji povolením Energetického regulačního úřadu.

Lepší ochrana spotřebitelů by byla zajištěna, pokud by energetický zákon stanovil např. povinné náležitostí smlouvy o zprostředkování, informační povinnost zprostředkovatelů při sjednávání smluv, oprávnění spotřebitele odstoupit od smlouvy bez sankce, či omezení platnosti plné moci udělované zprostředkovateli. Pro ochranu spotřebitele je podstatné také to, aby Energetický regulační úřad byl oprávněn k rozhodování sporů mezi spotřebiteli a zprostředkovateli.

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení změny zákona č. 458/2000 Sb., energetický zákon, ve znění pozdějších předpisů, který by komplexně upravoval problematiku ochrany spotřebitele při sjednávání smluv s dodavateli a zprostředkovateli, sjednotil dohled nad těmito subjekty a zároveň rozšířil působnost Energetického regulačního úřadu o rozhodování sporů mezi spotřebitelem a zprostředkovatelem.

8. STÍŽNOSTNÍ MECHANISMUS V SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH

Klienti sociálních služeb představují snadno zranitelnou skupinu. Každý z nich by proto měl mít nejen právo na poskytování sociálních služeb v souladu se zásadami zákona o sociálních službách a ve světle základních lidských práv a svobod, ale také možnost účinné obrany pro případy, kdy poskytovaná služba neodpovídá uvedeným principům a požadovaným standardům. Nedostatečná kvalita poskytované péče přitom může mít pro klienty zásadní důsledky, a dokonce nabývat charakteru špatného zacházení v rozporu s čl. 7 Listiny základních práv a svobod a čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Instituty na ochranu práv klientů, které jsou v zákoně o sociálních službách v současnosti obsaženy, nejsou dostatečné. Proti vyřízení stížnosti poskytovatelem služby není možno podat opravný prostředek k nezávislému subjektu. Inspekce kvality sociálních služeb není povinna prošetřovat individuální podněty (klientů ani jiných osob, například příbuzných). To stejné platí o krajském úřadu, který pouze dohlíží na plnění registračních podmínek poskytovatele sociální služby.

Na potřebu přijetí (nezávislého) stížnostního mechanismu upozorňuje ochránce dlouhodobě, od roku 2016 ve zprávách pro Poslaneckou sněmovnu. Ministerstvo práce a sociálních věcí sice zahrnulo možné řešení do návrhu novely zákona o sociálních službách, který v roce 2019 připravilo (č. j. MPSV-2019/239277-510/2). Ten ale nebyl projednán vládou. Proto ochránce doporučení opakuje.

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení návrhu změny zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, která by zakotvila účinný stížnostní mechanismus.

9. ZÁSAH DO DŮSTOJNOSTI OSOB PŘI POSKYTOVÁNÍ ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB JAKO PŘESTUPEK

Zákon o zdravotních službách umožňuje správní postih poskytovatelů zdravotních služeb za nedodržení formalit. Mnohým závažným zásahům do důstojnosti, soukromí, bezpečí a integrity pacientů však neodpovídá žádná skutková podstata přestupku. Ochránce přitom zjišťuje i velmi závažné zásahy do důstojnosti pacientů, dokonce překračující tzv. minimální práh nezbytný pro jejich kvalifikování jako špatného zacházení zakázaného čl. 7 Listiny základních práv a svobod a čl. 3 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod. Nelze tak postihnout zásahy do základních práv pacientů, které nenaplní skutkovou podstatu trestného činu (například není způsobena škoda na zdraví), nebo u těch případů, kdy soubor dílčích jednání či opomenutí různých osob, jež samy o sobě nedosahují dané závažnosti, ve svém souhrnu dosáhně závažnosti špatného zacházení s pacientem. Také jde o jednání či opomenutí zdravotnických pracovníků, jež vychází z podmínek poskytování péče, které tito objektivně nemohou ovlivnit (například používání omezovacích prostředků před zraky jiných pacientů z důvodu nedostatku jednolůžkových pokojů). Přitom z mezinárodních závazků vyplývá povinnost státu špatné zacházení odpovídajícím způsobem postihovat a tím od něho odrazovat.

Také správní orgány tyto zásahy do základních práv pacientů zjišťují při řešení stížností nebo při kontrolách. Protože nemají nástroj k postihu, mohou pouze poskytovatelům ukládat nápravná opatření do budoucna. To nestačí k nápravě v případech, kdy vážné porušení základních práv mělo neopakovatelnou povahu, nebo kdy zabránění opakování či pokračování nesnesou odkladu. Oběti špatného zacházení se sice teoreticky mohou bránit samy, soukromoprávními prostředky (žalobou na ochranu osobnosti). To je ale mimo možnosti řady pacientů odkázaných

na péči. V důsledku absence skutkové podstaty přestupku se snižuje respekt poskytovatelů k právům pacientů i vůči kontrolním orgánům.

Ochránci se snažil v meziresortním připomínkovém řízení zajistit zapracování řešení do návrhu novely zákona o zdravotních službách, jež v roce 2020 připravilo Ministerstvo zdravotnictví, ale jeho připomínky (*sp. zn. 38187/2020/S*) nebyly projednány.

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení návrhu změny zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů, který by zakotvil skutkovou podstatu přestupku postihujícího neoprávněné zásahy do důstojnosti, soukromí a integrity a bezpečí pacientů.

10. ZÁSAH DO DŮSTOJNOSTI OSOB PŘI POSKYTOVÁNÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB JAKO PŘESTUPEK

Poskytovatelé sociálních služeb pomáhají lidem v nepříznivé sociální situaci, přičemž řada klientů je pro svou nemohoucnost a odkázanost na péči, nebo pro faktické zbavení svobody, ve zranitelném postavení. Proto zákony stanoví různá opatření na jejich ochranu. Mezi nimi však chybí skutková podstata přestupku k postihu zásahu do důstojnosti, soukromí a integrity klientů.

Jak je vysvětleno u podobného problému zákona o zdravotních službách, k postihu nepostačují skutkové podstaty trestních činů, protože v praxi často nedojde k naplnění všech jejich prvků (nedojde ke škodě na zdraví, chybí úmysl apod.). Přesto může jít o velmi závažné zásahy do důstojnosti člověka, dokonce i dosahující intenzity špatného zacházení. Pro případy porušení základních práv osob tudíž musí být zakotvena možnost správně právního postihu, prostřednictvím něhož by bylo možné adekvátně reagovat na zásah, který může mít neopakovatelnou povahu nebo jehož postih a zastavení nesnese odkladu.

Ochránci již dříve doporučoval přijmout změnu zákona o sociálních službách a zavést novou

skutkovou podstatu přestupku, a to i se sankcí zákazu činnosti poskytovatele sociálních služeb. Ministerstvo práce a sociálních věcí se s tímto doporučením ztotožnilo a přestupek je začleněn do komplexního návrhu novely zákona o sociálních službách ([č.j. MPSV-2019/239277-510/2](#)). Podle tohoto návrhu by závadné jednání poskytovatele mohlo být za určitých podmínek rovněž důvodem pro odebrání registrace a současně překážkou pro její opětovné získání, což ochránci považuje za vhodný a účinný nástroj. Poslanecké sněmovně byl předložen ještě i jiný návrh na zavedení podobného přestupku, a to od skupiny poslanců jako samostatnou dílkou novelu zákona o sociálních službách (Poslanecká sněmovna, 8. volební období, [sněmovní tisk č. 520/o](#)). Ochránci oba návrhy podporuje. Protože však dosud nedošlo k jejich projednání, rozhodl se Poslaneckou sněmovnou na uvedený problém upozornit.

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení návrhu změny zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, který by zakotvil skutkovou podstatu přestupku postihujícího neoprávněné zásahy do důstojnosti, soukromí, integrity a bezpečí osob, kterým je sociální služba poskytována.

11. ZAJISTĚNÍ DŮVĚRNOSTI PŘI POSKYTOVÁNÍ ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB VĚZNŮM A OSOBÁM ZBAVENÝM SVOBODY POLICIÍ

Právo setkat se s lékařem představuje jednu ze základních pojistek proti špatnému zacházení v průběhu zbavení osobní svobody. Lékařská zjištění a důkazy o špatném zacházení zároveň představují důležitý předpoklad vyšetřování špatného zacházení. Pro účinnost obou funkcí je důležité, aby prohlídka nebo ošetření proběhly v soukromí, ovšem za dodržení opatření nutných k zajištění bezpečí zdravotního personálu (tíšňové tlačítka, dosah dozorčí služby apod.). Přítomnost příslušníků policie či vězeňské služby totiž může potenciální oběť špatného zacházení odradit od toho, aby lékaři sdělila veškeré informace, včetně těch o okolnostech vzniku zranění. Tyto zásady jsou promítnuty do standardu Evropského výboru pro zabránění mučení a nelidskému či ponížujícímu zacházení nebo trestání (CPT), který vyžaduje, aby veškeré prohlídky či vyšetření osob zabených

svobody probíhaly mimo doslech, a pokud lékař nepožaduje opak, i mimo dohled příslušníka vězeňské služby či policie.

Co se týká osob ve výkonu vazby, trestu nebo zabezpečovací detence, § 46 odst. 1 písm. g) zákona o zdravotních službách stanoví poskytovateli zdravotních služeb povinnost zajistit, že prohlídky/vyšetření se odbývají „za přítomnosti příslušníka Vězeňské služby, a to pouze na dohled“, a v případě nebezpečí i na doslech. Tedy jednak se poskytovateli nelogicky stanoví povinnost, jejiž splnění však může zajistit pouze jiný subjekt, a jednak se stanoví plošně zásah do soukromí v ordinaci a na žádost pak zásah excesivní, což je nepřípustné. Zjištění ochránce potvrzují, že v praxi dochází běžně k zásahu do soukromí vězňů a chovanců v zabezpečovací detenci, když jsou v roli pacienta. Pro lékařské prohlídky osob zbavených svobody Policií České republiky zákon zvláštní režim nestanoví, ale závazný pokyn policejního prezidenta předepisuje, že nejméně jeden policista zůstane přítomen „v přímém audiovizuálním kontaktu“, leda lékař výslově přítomnost policistů odmítne.

Současné znění zákona o zdravotních službách tedy nejen nevyhovuje standardu prevence špatného zacházení, ale v jednom případě jeho naplnění přímo znemožňuje. Česká republika je tak právem terčem kritiky mezinárodních lidskoprávních orgánů. Řešením je změna zákona o zdravotních službách, jež zakotví přesně vymezenou výjimku z práva pacienta na respektování soukromí při poskytování zdravotních služeb (§ 28 odst. 3) a vypustí nesystémovou povinnost poskytovatele zdravotních služeb [§ 46 odst. 1 písm. g)].

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Poslanecké sněmovně prostřednictvím poslaneckého návrhu změnit zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů, tak, že

- **do ustanovení § 28 bude doplněn nový odstavec 6, který včetně poznámky pod čarou zní:**
„V případě poskytování zdravotních služeb osobám ve výkonu vazby, trestu odnětí svobody nebo zabezpečovací detence a osobám omezeným na svobodě podle jiného právního předpisu¹ může být právo pacienta na respektování soukromí uvedené v odstavci 3 písm. a) a právo odmítnout přítomnost třetích osob uvedené v odstavci 3 písm. h) výjimečně omezeno přítomností příslušníka Vězeňské

služby nebo Policie České republiky na dohled, pokud ji vyžádá

a) poskytovatel zdravotních služeb s odvoláním na důvodnou obavu z ohrožení života, zdraví nebo bezpečnosti zdravotnického pracovníka nebo jiného odborného pracovníka nebo majetku, nebo

b) příslušník Vězeňské služby nebo Policie České republiky z důvodu reálného a bezprostředního rizika útěku či únosu osoby,

a uvedené hrozby nelze odvrátit jinak.

¹ Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů.“

- **ustanovení § 46 odst. 1 písm. g) bude zrušeno bez nahrady**
- **v ustanovení § 51 odst. 5 písm. f) se text „§ 46 odst. 1 písm. g)“ nahrazuje textem „§ 28 odst. 6“**

12. ZRUŠENÍ SUBJEKTIVNÍ LHŮTY PRO ZAHÁJENÍ PŘEZKUMNÉHO ŘÍZENÍ (§ 96 ODST. 1 SPRÁVNÍHO ŘÁDU)

Správní řád ve svém § 96 odst. 1 stanoví subjektivní lhůtu dvou měsíců pro zahájení přezkumného řízení. Počátkem běhu této lhůty je okamžik, kdy se správní orgán dozvěděl o důvodu zahájení přezkumného řízení, nejčastěji půjde o den obdržení správního spisu.

Poměrně krátká subjektivní lhůta může v případě nečinnosti správního orgánu zcela znemožnit přezkum rozhodnutí, byť by šlo o zcela odůvodněný návrh účastníka, jehož práva byla v předchozím správním řízení porušena. Hlavním účelem lhůty je ochrana dobré víry dalších účastníků, ta je ale chráněna jinými ustanoveními správního řádu, či vůbec nepřichází do úvahy, pokud se jedná o správní řízení s jediným účastníkem.

Přezkum je přitom poměrně efektivní prostředek nápravy pochybení veřejné správy, který uspokojí oprávněný zájem účastníka řízení, aniž by bylo nutné zapojovat správní soudnictví. Přezkumné řízení tak kromě zajištění lepšího fungování veřejné správy v některých případech pomáhá snižovat nápad správních soudů, aniž by byl omezen přístup k nim.

1. Legislativní doporučení, vztahy s ústavními orgány a činnost ochránce

Podle ochránce nemá existence subjektivní lhůty v zákoně smysl, který by převyšoval její negativa pro fungování přezkumu. Účastníkům může být bez jejich zavinění znemožněno dosáhnout přezkumu nezákonného rozhodnutí. Ochránce proto doporučuje z ustanovení subjektivní lhůtu zcela vypustit.

postižením, nebo obec odmítne uchazeče o obecní byt z důvodu jeho věku, jde o diskriminaci, a oběť má možnost podat žalobu. Avšak v soudním řízení je její postavení výrazně horší, než kdyby byla namítána diskriminace z důvodu rasy či etnicity, přestože prokazovat pohnutky diskriminujícího je stejně obtížné.

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Poslanecké sněmovně, aby prostřednictvím poslaneckého návrhu změnila § 96 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, tak, že se jeho stávající odstavec 1 nahrazuje novým odstavcem 1 následujícího znění: „Usnesení o zahájení přezkumného řízení lze vydat nejpozději do 1 roku od právní moci rozhodnutí ve věci.“

13. SDÍLENÍ DŮKAZNÍHO BŘEMENE

Již v roce 2015 ochránce **doporučil** Poslanecké sněmovně, aby upravila pravidla pro sdílení důkazního břemene v soudních sporech tak, aby všechny oběti diskriminace měly stejná procesní práva. Občanský soudní řád ale stále umožňuje důkazní břemeno sdílet pouze v některých oblastech (zejména v oblasti práce a zaměstnání) a u některých chráněných důvodů (např. etnickita, pohlaví). Poslanecká sněmovna v současné době projednává poslanecký návrh novely občanského soudního řádu, která pravidla pro sdílení důkazního břemene sjednocuje (Poslanecká sněmovna, 8. volební období, **sněmovní tisk č. 424**).

Sdílení důkazního břemene spočívá v tom, že žalobce v soudním sporu musí tvrdit a prokázat, že došlo k méně příznivému zacházení. Následně může s odkazem na podezřelé okolnosti již pouze tvrdit, že se tak stalo z některého z chráněných důvodů. Důkazní břemeno se pak přenáší na žalovaného, který musí tvrdit a prokázat, že k méně příznivému zacházení vůbec nedošlo, nebo že k němu došlo z ospravedlnitelných důvodů. Tato úprava má své opodstatnění, protože pouze žalovaný může motivy svého jednání vysvětlit, žalobce nemá jak prokázat pohnutky žalovaného. Podle současné právní úpravy mají oběti diskriminace například na základě věku či zdravotního postižení horší procesní postavení, namítají-li diskriminaci v přístupu ke vzdělání, ke zdravotní péči, ale i k bydlení a ke zboží a službám. Pokud tedy restauratér neobsluží osobu se zdravotním

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Poslanecké sněmovně, aby prostřednictvím poslaneckého návrhu změnila § 133a zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, následovně:

„Pokud žalobce uvede před soudem skutečnosti, ze kterých lze dovedit, že ze strany žalovaného došlo k diskriminaci

- a) na základě rasy, etnického původu, národnosti, pohlaví, sexuální orientace, věku, zdravotního postižení, náboženského vyznání, víry či světového názoru ve věcech
 - 1. práva na zaměstnání a přístupu k zaměstnání,
 - 2. přístupu k povolání, podnikání a jiné samostatné výdělečné činnosti,
 - 3. pracovních poměrů, služebních poměrů a jiné závislé činnosti včetně odměnování,
 - 4. členství a činnosti v odborových organizacích, radách zaměstnanců nebo organizacích zaměstnavatelů, včetně výhod, které tyto organizace nebo rady svým členům poskytují,
 - 5. členství a činnosti v profesních komorách včetně výhod, které tyto veřejnoprávní korporace svým členům poskytují,
 - 6. sociálního zabezpečení,
 - 7. přiznání a poskytování sociálních výhod,
 - 8. přístupu ke zdravotní péči a jejího poskytování,
 - 9. přístupu ke vzdělání, odborné přípravě a jejich poskytování, nebo
 - 10. přístupu ke zboží a službám včetně bydlení, pokud jsou nabízeny veřejnosti nebo při jejich poskytování,
- b) na základě rasy nebo etnického původu při přístupu k veřejným zakázkám a členství ve spolkách a jiných zájmových sdruženích, nebo
- c) na základě státní příslušnosti v právních vztazích, ve kterých se uplatní přímo použitelný předpis Evropské unie z oblasti volného pohybu pracovníků^{56b},

je žalovaný povinen dokázat, že nedošlo k porušení zásady rovného zacházení.

^{56b} Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 492/2011 ze dne 5. dubna 2011 o volném pohybu pracovníků uvnitř Unie.“

vyhodnocení doporučení za roky 2018 a 2019

**1. Legislativní doporučení,
vztahy s ústavními
orgány a činnost ochránce**

Doporučení za rok 2019

1. MLČENLIVOST ZDRAVOTNICKÝCH PRACOVNÍKŮ A ŠPATNÉ ZACHÁZENÍ

Ochránci doporučili změnu zákona o zdravotních službách, aby oznamení zjištění známek špatného zacházení nepředstavovalo porušení mlčenlivosti zdravotníků a poskytovatelů. Podle aktuální úpravy mlčenlivosti mají poskytovatelé zdravotních služeb a zdravotníci povinnost zachovat mlčenlivost o všech skutečnostech, o kterých se dozvědí v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb. Zákon o zdravotních službách (§ 51 odst. 2) stanoví několik výjimek z tohoto pravidla. Co se týká oznamování spáchání protiprávních činů, výjimka z mlčenlivosti nyní platí jen pro případy nejzávažnějších trestních činů (vražda či těžké ublížení na zdraví). To však nepokrývá všechny podoby špatného zacházení a navíc klade na lékaře břemeno znalosti jednotlivých skutkových podstat trestních činů a posouzení možnosti jejich naplnění. Předávání poznatků o špatném zacházení orgánům příslušným k jeho vyšetřování je pro účinný boj se špatným zacházením na místech zbavení svobody nezbytné [srov. [pravidla Valného shromázdění OSN a Evropského výboru pro zabránění mučení a nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání \(CPT\)](#)].

Ministerstvo zdravotnictví v roce 2020 připravilo příslušný návrh změny zákona o zdravotních službách, nicméně diskuse o něm se zastavila dříve, než by byl předložen vládě (což bylo původně v plánu k 30. 6. 2020). Toto váhání v rámci legislativního procesu vzbuzuje obavy, proto ochránci doporučení opakují.

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení návrhu změny zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů, který by zajistil, že oznamení zjištění známek špatného zacházení nebude představovat porušení mlčenlivosti zdravotníků.

2. NEDOSTATEČNÁ PRÁVNÍ ÚPRAVA VÝKONU OCHRANNÉHO LÉČENÍ

Ochránce upozornil na chybějící komplexní úpravu problematiky výkonu ochranného léčení. V souvislosti se systematickými **návštěvami psychiatrických nemocnic** zaměřenými na ochranné léčení zjistil mnoho problémů, které jsou způsobeny nedostatečností právní úpravy: nejsou stanoveny podmínky, jež má poskytovatel ochranného léčení splňovat; práva a povinnosti pacienta nejsou komplexně upraveny; panují nejasnosti ohledně léčby bez souhlasu pacienta, legitimacy a rozsahu režimových opatření (možnost nosit vlastní oblečení a používat své věci včetně telefonu, denní přístup na vzduch) a používání bezpečnostních opatření (kamery, mříže, prohlídky). Právní předpisy také vůbec nepočítají s přemístěním pacientů a přerušením výkonu ústavního ochranného léčení, což je ale v praxi potřeba.

Zákonní podklad je výchozí podmínkou oprávněnosti zásahů do svobody a integrity člověka ze strany orgánů veřejné moci. Jestliže nyní chybí, jedná se o závažný zásah do práv pacientů a právní jistoty poskytovatelů zdravotních služeb a zdravotníků.

V roce 2020 nedošlo k žádnému vývoji. Ministerstvo zdravotnictví sice uznalo, že si ochranné léčení zaslouží komplexní revizi právního zakotvení, zároveň ale přerušilo práci na vypracování koncepce ochranného léčení, jež musí změnám předcházet. Přijetí komplexní zákonní úpravy výkonu ochranného léčení, která by vytvořila předpoklady pro účinnou ochranu integrity, života a lidské důstojnosti pacientů, považuje ochránce za velmi naléhavé. Prodlevy Ministerstva zdravotnictví při přípravě legislativního materiálu jej vedou k rozhodnutí, aby doporučení zopakoval.

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení návrhu zákona, který by komplexně upravoval problematiku výkonu ochranného léčení.

3. ZMĚNA ÚSTAVNÍHO OCHRANNÉHO LÉČENÍ NA ZABEZPEČOVACÍ DETENCI

Ochránce doporučil, aby byly v trestním zákoníku upraveny podmínky pro přeřazení osob z výkonu ústavního ochranného léčení do zabezpečovací detence. V důsledku novelizace (zákonem č. 330/2011 Sb.) trestního zákoníku účinné od 1. 12. 2011 vzrostl počet ukládaných zabezpečovacích detencí.

Změna ústavního ochranného léčení na zabezpečovací detenci je podle aktuálního znění trestního zákoníku (§ 99 odst. 5) možná, aniž by musely být splněny podmínky pro přímé uložení zabezpečovací detence (§ 100 odst. 1 a odst. 2 trestního zákoníku). Prakticky to znamená, že z ochranného léčení se do zabezpečovací detence dostávají pachatelé i „jen“ přečinů, nikoli zločinů, u nichž dosavadní léčba v psychiatrické nemocnici neplní svůj účel. Podle **analýzy ochránce** z roku 2018 tvořily případy bez naplnění podmínek pro přímé uložení zabezpečovací detence zhruba 20 % soudy nově uložených opatření. To znamená, že změna trestního zákoníku z roku 2011 zasáhla do praxe významně a přispívá k zahlcení zabezpečovací detence.

V roce 2020 došlo k vývoji - z poslanecké iniciativy byla připravena drobná změna dotčeného § 99 odst. 5 trestního zákoníku (návrh byl schválen jako zákon č. 333/2020 Sb.). Díky tomu již nadále není možné změnit ústavní ochranné léčení na zabezpečovací detenci kvůli tomu, že ochranné léčení neplní svůj účel nebo nezajišťuje dostatečnou ochranu společnosti s ohledem na to, že pacient „projevil negativní postoj k ochrannému léčení“. Přeměny jsou ale i nadále možné bez naplnění podmínek pro přímé uložení zabezpečovací detence a ochráncem uváděně důvody pro revizi právní úpravy tak zůstávají v platnosti. Kapacity zabezpečovací detence jsou zaplněny, a tak roste tlak na jejich rozšíření. Ochránce připomíná původní koncept zabezpečovací detence, jež byla v České republice v roce 2009 zavedena jako mimořádný institut, nejpřísnější ochranné opatření pro ty pachatele, kteří představují pro společnost mimořádné

nebezpečí. Není správné, aby rozšiřováním cílové skupiny zabezpečovací detence bylo nekoncepčně suplováno ochranné léčení ústavní.

nebo jeho části osobám uvedeným v odstavcích 1 a 2 na základě jejich žádosti zasílal".

1. Legislativní doporučení, vztahy s ústavními orgány a činnost ochránce

Doporučení za rok 2018

1. DÁLKOVÉ (KORESPONDENČNÍ) NAHLÍŽENÍ DO SPRÁVNÍHO SPISU

Ochránci doporučil, aby právní úprava správního řízení výslově obsahovala právo na tzv. dálkové (korespondenční) nahlížení do spisu. Tedy možnost, aby lidé získali informace ze svého správního spisu, na které mají podle zákona nárok, aniž by se museli osobně dostavit do budovy úřadu.

Z předchozího šetření ochránce ([sp. zn. 2600/2018/VOP](#)) totiž vyplynulo, že praxe správních orgánů je v tomto ohledu značně roztríštěná, když některé správní orgány poskytují (zasílají) písemnosti ze správních spisů, jiné nikoli, neboť se domnívají, že takové právo ze správního rádu nevyplývá.

Se svým požadavkem na sjednocení správní praxe ochránce neuspěl u Ministerstva vnitra jako gestora správního rádu, ani u Vlády České republiky, která v lednu 2019 odmítla doporučení ochránce ke změně správního rádu ([sp. zn. 15/2017/SZD](#)).

Navrhovaná změna správního rádu by přispěla ke zvýšení uživatelského komfortu jednotlivců, byla hospodárná a vedla ke snížení zátěže kladené zejména na účastníky správních řízení. V právě uplynulém roce spojeném s pandemií COVID-19 by se navíc jednalo i o žádoucí formu komunikace mezi občany a orgány veřejné správy.

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Veřejný ochránci práv je přesvědčen o potřebnosti navrhované změny a opakovaně doporučuje Poslanecké sněmovně, aby prostřednictvím poslaneckého návrhu doplnila v ustanovení § 38 odst. 4 zákona č. 500/2004 Sb., správní rád, ve znění pozdějších předpisů, za slova „nebo jeho části“ slova „a právo na to, aby správní orgán kopie spisu

2. NEOPRÁVNĚNÉ POUŽITÍ OMEZOVAČÍHO PROSTŘEDKU PŘI POSKYTOVÁNÍ ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB JAKO PŘESTUPEK

Ochránci doporučil přijmout změnu zákona o zdravotních službách, aby bylo možné postihovat jako přestupek neoprávněné použití omezovacích prostředků či nedodržení dalších povinností souvisejících s jejich použitím ze strany poskytovatele zdravotních služeb. Za stávající právní úpravy se lidé proti tomuto zacházení mohou bránit pouze soukromoprávními prostředky (žalobou na ochranu osobnosti). Toto řešení je však nedostatečné, protože použitím omezovacích prostředků dochází k závažnému zásahu do osobní integrity člověka a jejich zneužití či nesplnění dalších souvisejících povinností je nutné účinně postihovat a také mu předcházet (může totiž snadno dosáhnout závažnosti špatného zacházení, absolutně zakázaného Listinou základních práv a svobod či Úmluvou o ochraně lidských práv a základních svobod). Ochranci pacientů nelze ponechat pouze na jejich iniciativě a prostředcích, a také je nezbytné poskytnout adekvátní nástroj kontrolním orgánům. V oblasti sociálních služeb obdobná úprava již funguje.

Ministerstvo zdravotnictví v roce 2020 sice připravilo návrh změny zákona o zdravotních službách včetně nového přestupku souvisejícího s použitím omezovacích prostředků, ale navrhuje trestat pouze neoznámení použití omezovacího prostředku zákonnému zástupci nebo opatrovníkovi pacienta. Proti takto kusému návrhu vznesl ochránci zásadní [připomínu](#), neboť jde o to přestupkem postihovat závažné zásahy do práv pacientů, jako je především použití omezovacího prostředku v rozporu se zásadou nezbytnosti a přiměřenosti nebo použití bez zajištění patřičného dohledu, případně použití bez potřebných záruk – tedy bez rozhodnutí lékaře nebo bez rádného zaznamenání v dokumentaci. Nicméně diskuse o návrhu Ministerstva zdravotnictví se zastavila dříve, než by byl vůbec předložen vládě (což bylo původně v plánu k 30. 6. 2020). Neochota řešit to podstatné a váhání v rámci legislativního procesu vzbuzuje obavy. Ochránci se proto rozhodli doporučení opakovat.

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení návrhu změny zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmírkách jejich poskytování, ve znění pozdějších předpisů, který by zavedl skutkové podstaty přestupků postihujících neoprávněné použití omezovacích prostředků a nesplnění dalších povinností poskytovatele zdravotních služeb souvisejících s použitím omezovacích prostředků.

3. VÝŠE ODMĚNY PĚSTOUNA NA PŘECHODNOU DOBU, PEČUJÍCÍMU O DÍTĚ VE II. – IV. STUPNI ZÁVISLOSTI

S účinností od 1. ledna 2018 došlo v souvislosti s novelou zákona o sociálně-právní ochraně dětí ke zvýšení odměny dlouhodobého pěstouna. Výše odměny pěstouna na přechodnou dobu ovšem zůstala nedotčena. Ochránce proto požádal Poslaneckou sněmovnu, aby tento nežádoucí stav napravila, resp. aby alespoň navýšila odměnu přechodného pěstouna pečujícího o dítě, které je osobou ve II. až IV. stupni závislosti. Ochránce se tímto způsobem snažil docílit toho, aby děti se zdravotním postižením byly častěji umístěny do přechodné pěstounské péče. Přestože se Ministerstvo práce a sociálních věcí snažilo doporučení ochránce reflektovat, od požadované úpravy výše odměn přechodných pěstounů bylo nakonec upuštěno.

Ochránce i nadále považuje za nezbytné, aby došlo k navýšení odměn přechodných pěstounů pečujících o dítě ve II. – IV. stupni závislosti. Kromě toho pokládá ochránce za žádoucí, aby byla zvýšena odměna i ostatním skupinám pěstounů na přechodnou dobu (viz Doporučení za rok 2020, Zvýšení odměn pěstounů na přechodnou dobu, str. 12).

4. ZVEŘEJŇOVÁNÍ ROZHODNUTÍ SOUDŮ VE VEŘEJNĚ PŘÍSTUPNÉ DATABÁZI

Ochránce v minulosti dlouhodobě poukazoval na nedostatečnou publikaci rozhodnutí nižších soudů ve veřejně přístupné elektronické databázi

Ministerstva spravedlnosti ([sp. zn. 4292/2015/VOP](#)). Zveřejňování anonymizovaných soudních rozhodnutí podle ochránce může významně přispět k důvěře veřejnosti v justici, rovnosti před zákonem, k sjednocování soudního rozhodování a jeho transparentnosti. Obdobná kritika zaznívala i z řad odborné a občanské veřejnosti.

K návrhům ochránce, aby soudům byla stanovena povinnost zveřejňovat svá rozhodnutí přímo v zákoně, bylo Ministerstvo spravedlnosti doposud odmítavé. Zveřejňování soudních rozhodnutí bylo až doposud upraveno pouze instrukcí Ministerstva spravedlnosti č. 20/2002-SM, ze dne 20. června 2002. V roce 2020 Ministerstvo spravedlnosti zmíněnou instrukci podstatným způsobem novelizovalo a po letech příprav v prosinci téhož roku zprovoznilo i novou elektronickou databázi soudních rozhodnutí. Přestože se jedná o podstatné zlepšení situace oproti předchozím letům, je aktuálně v databázi zveřejňována pouze část vydaných soudních rozhodnutí (zejména v občanskoprávních věcech) vydaných okresními soudy.

S zveřejňováním soudních rozhodnutí od července 2022 počítá novela zákona o soudech a soudcích schválená Poslaneckou sněmovnou v roce 2021 (Poslanecká sněmovna, 8. volební období, [sněmovní tisk 630/o](#)). Byť se jedná nepochybně ve vztahu k dané problematice o významný pozitivní posun, ochránce současně upozorňuje, že schválená právní úprava přenechává podle jeho názoru příliš velký prostor ministerstvu pro rozhodování o tom, zda, v jakém rozsahu a odkdy budou soudní rozhodnutí povinně zveřejňována. Všechny tyto otázky by totiž měly být podle schválené novely upraveny vyhláškou ministerstva. Ačkoliv zvolená forma regulace na straně jedné nepochybně umožňuje ministerstvu jistou flexibilitu při naplňování tohoto úkolu, neboť bude moci zohledňovat aktuální technickou a personální situaci na straně soudů, na straně druhé nestanoví ani žádný cílový stav a časový rámec, ve kterém by měl být tento úkol ministerstvem splněn. V tomto ohledu by měla být zákonná právní úprava ještě doplněna.

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Poslanecké sněmovně, aby přijala takovou právní úpravu, kterou by do zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, předsedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, byla vložena soudům povinnost zveřejňovat zákonem definovaný okruh svých rozhodnutí ve veřejně přístupné databázi.

5. POPLATEK ZA PODÁNÍ PODÑETU ÚŘADU PRO OCHRANU HOSPODÁŘSKÉ SOUTĚŽE K ZAHÁJENÍ ŘÍZENÍ O PŘEZKOUMÁNÍ ÚKONŮ ZADAVATELE Z MOCI ÚŘEDNÍ

Ochránci doporučili zrušení § 259 zákona o zadávání veřejných zakázek, který zaváděl poplatkovou povinnost za podání podnětu Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže ve výši 10 000 Kč za každou veřejnou zakázku, ve vztahu k níž je namítáno pochybení. V listopadu 2019 Ústavní soud nálezem Pl. ÚS 7/19 napadené ustanovení zákona zrušil, a to pro jeho rozpornost s konceptem dohledu nad zadáváním veřejných zakázek, v němž dominuje princip ofciality. Ochránci tento výsledek přivítali s názorem, že z rozhodnutí vyplývá, že ani poplatek v jiné, nižší výši by nebyl souladný s Ústavou. K naplnění doporučení ochránci tak došlo v důsledku účinků zmíněného nálezu Ústavního soudu. V roce 2020 se neobjevila žádná legislativní iniciativa směřující k opětovnému zavedení poplatku.

6. POUČENÍ O PRÁVU PODAT PROTI SPRÁVNÍMU ROZHODNUTÍ ŽALOBU K SOUDU

Již od roku 2012 předchozí ochránci doporučovali Poslanecké sněmovně, aby do právního řádu zavedla povinnost správních orgánů ve svých konečných správních rozhodnutích uvádět poučení o možnosti podat proti správnímu rozhodnutí žalobu.

Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky svým usnesením již v roce 2014 vyzala uvedené doporučení na vědomí a požádala vládu, aby se jím zabývala. Vláda České republiky v tomtéž roce s doporučením vyjádřila souhlas a zavázala se uvedenou úpravu navrhnout při nejbližší vhodné novelizaci správního řádu. Ochránci se na vládu v této věci obrátili v roce 2018, aby požádal o realizaci daného závazku. Výsledkem byl neurčitý příslib vlády z ledna 2019, že doporučení ochránci ([sp. zn. 25/2018/SZD](#)) zváží při nejbližší vhodné novelizaci správního řádu. S odstupem dalších dvou let lze konstatovat, že vláda svůj závazek daný Poslanecké sněmovně dosud nenaplnila.

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Ochránci proto považuje za potřebné znovu zopakovat předchozí doporučení a Poslanecké sněmovně navrhuje, aby prostřednictvím poslaneckého návrhu

1. do § 68 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád ve znění pozdějších předpisů, vložila za odstavec 5 nový odstavec 6, který včetně poznámky pod čarou zní:
„(6) Rozhodnutí, proti němuž nelze podat odvolání, obsahuje poučení o tom, zda je možné podat žalobu k soudu podle zvláštního právního předpisu¹, v jaké lhůtě je možno žalobu podat, od kterého dne se tato lhůta počítá a u kterého věcně a místně příslušného soudu se žaloba podává.

¹ Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů. Část pátá zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.“

Dosavadní odstavec 6 se označuje jako odstavec 7.

2. do § 181 zákona č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů, ve znění pozdějších předpisů, vložila za odstavec 6 nový odstavec 7, který včetně poznámky pod čarou zní:
„(7) Rozhodnutí, proti němuž nelze podat odvolání (rozklad), obsahuje i poučení o tom, zda je možné podat žalobu k soudu podle zvláštního právního předpisu¹, v jaké lhůtě je možno žalobu podat, od kterého dne se tato lhůta počítá a u kterého věcně a místně příslušného soudu se žaloba podává.

¹ Zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů.“

Dosavadní odstavce 7 a 8 se označují jako odstavce 8 a 9.

3. do § 247 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, vložila za odstavec 1 nový odstavec 2, který včetně poznámky pod čarou zní:

„(2) Lhůta je však zachována, jestliže žaloba byla podána po uplynutí dvouměsíční lhůty proto, že se žalobce řídil nesprávným poučením správního orgánu¹. Neobsahuje-li rozhodnutí správního orgánu poučení o žalobě, o lhůtě k jejímu podání nebo o soudu, u něhož se podává, nebo obsahuje-li nesprávné poučení o tom, že žaloba není

¹ Legislativní doporučení, vztahy s ústavními orgány a činnost ochránce

1. Legislativní doporučení, vztahy s ústavními orgány a činnost ochránce

přípustná, lze podat žalobu do tří měsíců od doručení správního rozhodnutí.

¹ § 68 odst. 6 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.“

Dosavadní odstavec 2 se označuje jako odstavec 3.

4. do § 72 zákona č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů, doplnila odstavec 5, který včetně poznámky pod čarou zní:

„(5) Lhůta je však zachována, jestliže žaloba byla podána po uplynutí dvouměsíční lhůty, nestanoví-li zvláštní zákon lhůtu jinou, proto, že se žalobce řídil nesprávným poučením správního orgánu¹. Neobsahuje-li rozhodnutí správního orgánu poučení o žalobě, o lhůtě k jejímu podání nebo o soudu, u něhož se podává, nebo obsahuje-li nesprávné poučení o tom, že žaloba není přípustná, lze podat žalobu do tří měsíců od doručení správního rozhodnutí.

¹ § 68 odst. 6 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů.“

7. VYŘIZOVÁNÍ STÍZNOSTÍ NA POSKYTOVATELE ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB

Od roku 2018 ochránce doporučuje změnit zákon o zdravotních službách tak, aby byly vyřešeny dva problémy související s vyřizováním stízností na poskytovatele zdravotních služeb. První problém souvisí s nevhodně nastavenou úpravou vyřizování stízností na postup poskytovatele zdravotních služeb v případě, kdy je tímto poskytovatelem jediný lékař (např. praktický lékař). Stíznost proti svému postupu by měl vyřídit sám, což může být krok formální a zdržující. Druhým problematickým bodem stíznostního řízení je zbytečně restriktivní úprava přístupu do zdravotní dokumentace pacienta (stěžovatele) ze strany správního orgánu vyřizujícího stíznost. Podle současné právní úpravy musí správní orgán nejprve požádat stěžovatele o udělení souhlasu s nahlízením do zdravotnické dokumentace. Pokud ho stěžovatel neudělí, správní orgán vyřizující stíznost ukončí šetření. Tato povinnost je ale nadbytečná, neboť stěžovatelé jsou z podstaty věci srozuměni s tím, že správní orgán se bude muset při vyřízení stíznosti seznamovat s obsahem zdravotnické dokumentace jako stěžejním podkladem pro vyřízení stíznosti.

Oba problémy, jež mají snadné legislativně-technické řešení, Ministerstvo zdravotnictví uznalo a připravilo návrh příslušných změn zákona o zdravotních službách. Návrh nicméně nebyl dosud předložen vládě (původně to bylo v plánu k 30. 6. 2020). Zmíněné prodlevy při přípravě legislativního materiálu vedou ochránce k tomu, aby doporučení opakoval.

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení návrhu změny zákona č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmírkách jejich poskytování (zákon o zdravotních službách), ve znění pozdějších předpisů, který by

- stanovil, že podmínkou pro podání stíznosti proti postupu poskytovatele ambulantní péče k správnímu orgánu, který tomuto poskytovateli udělil oprávnění k poskytování zdravotních služeb, není její předchozí neúspěšné uplatnění u poskytovatele,
- do § 65 odst. 2 písm. b) doplnil, že do zdravotnické dokumentace vedené o pacientovi mohou bez jeho souhlasu nahlížet, jestliže je to v zájmu pacienta nebo jestliže je to potřebné pro účely vyplývající z tohoto zákona nebo jiných právních předpisů, a to v nezbytném rozsahu, osoby podílející se na výkonu působnosti příslušného správního orgánu v souvislosti s šetřením stíznosti, a stanovení § 94 odst. 2 zrušil bez náhrady.

8. ZMĚNA V POSKYTOVÁNÍ PŘIMĚŘENÉHO ZADOSTIUČINĚNÍ V PENĚZÍCH ZA NEMAJETKOVOU ÚJMU ZPŮSOBENOU DISKRIMINACÍ

Ochránce v roce 2018 doporučil Poslanecké sněmovně, aby změnila § 10 antidiskriminačního zákona tak, aby pro účely určení způsobu a výše přiměřeného zadostiučinění odkazoval na občanský zákoník (§§ 2956 a 2957), jehož úprava na rozdíl od antidiskriminačního zákona vyhovuje požadavkům unijního práva a judikatury.

Ochránce v letošním roce význam tohoto doporučení zopakoval ve svém výzkumu **Rozhodování českých soudů o diskriminačních sporech 2015-2019**. Této problematice se také bude věnovat v rámci

projektu „Posílení aktivit veřejného ochránce práv v ochraně lidských práv“. První monitorovací zpráva bude vydána v březnu 2021.

V roce 2020 se k doporučení vyjádřilo Ministerstvo spravedlnosti, které možnost změny zákona připustilo pro zajištění konzistentnosti právního řádu. Ochránce novelu zákona stále považuje za velice potřebnou, doporučení proto opakuje.

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Poslanecké sněmovně, aby prostřednictvím poslaneckého návrhu změnila § 10 zákona č. 198/2009 Sb., antidiskriminační zákon, ve znění pozdějších předpisů, tak, že se současné odst. 2 a 3 nahrazují novým odst. 2, který včetně poznámky pod čarou zní:

„(2) Určení způsobu a výše přiměřeného zadostiučinění se řídí předpisy práva občanského.

¹ §§ 2956 a 2957 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.“

9. PLATOVÁ A MZDOVÁ TRANSPARENCE JAKO PŘEDPOKLAD PRO SPRAVEDLIVÉ ODMĚNOVÁNÍ

Ochránce v roce 2018 doporučil přijmout několik opatření vedoucích k vyšší platové a mzdové transparentnosti a tím také k zajištění spravedlivého odměnování. Následně v roce 2019 představil tato opatření Výboru pro sladění pracovního a rodinného života, který působí při Radě vlády pro rovnost žen a mužů.

V rámci projektu Ministerstva práce a sociálních věcí „22 % K ROVNOSTI“ v současnosti vzniká Akční plán v oblasti rovného odměnování, ve kterém mají být navrhována legislativní opatření právě ve vztahu k platové transparentnosti a rovnému odměnování. V rámci projektu dále vzniká metodika pro kontrolní činnost orgánů inspekce práce, ke které ochránce zaslal doporučení týkající se sjednání povinnosti mlčenlivosti zaměstnanců ohledně výše jejich odměny. Dále se připravuje Strategie rovnosti žen a mužů na léta 2021 – 2030, která také obsahuje úkol pro Ministerstvo práce a sociálních věcí, aby připravilo návrh právní úpravy, která by zajistila vyšší transparentnost v odměnování. Tyto dokumenty jsou zatím ve fázi přípravy.

Evropský výbor pro sociální práva v červnu 2020 zveřejnil **rozhodnutí**, v němž konstatoval, že z důvodu nedostatečné transparentnosti odměňování v praxi a srovnávání pracovních míst v soukromém sektoru nebylo dosaženo měřitelného pokroku v podpoře rovných příležitostí žen a mužů, mj. z hlediska rovného odměňování, a Česká republika neplní závazky vyplývající z čl. 4 odst. 3 Evropské sociální charty a čl. 1 písm. c) Dodatkového protokolu z roku 1988.

Česká republika stále nepřijala žádná konkrétní opatření, ochránce proto toto doporučení Poslanecké sněmovně opakuje.

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení návrhu změny zákona č. 262/2006 Sb., zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 251/2005 Sb., o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších předpisů, na jejichž základě by byla do právního řádu zavedena opatření směřující k vyšší transparentnosti v odměnování.

10. ÚPRAVA PODMÍNEK ZKOUŠEK Z ČESKÉHO JAZYKA PRO ŽÁKY A ŽÁKYNĚ S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM

Ochránce v minulosti doporučoval změnu úpravy výjimek u jednotné přijímací zkoušky z českého jazyka a společné části maturitní zkoušky z českého jazyka tak, aby u žákyň a žáků s odlišným mateřským jazykem tyto výjimky zohledňovaly dobu minimálně nezbytnou k osvojení požadované úrovně jazyka, která je podle dostupných vědeckých poznatků 5 až 7 let.

V roce 2020 pokračovala komunikace nad touto problematikou s ministerstvem školství, mládeže a tělovýchovy, které pracuje na komplexní úpravě jazykové podpory lidí s odlišným mateřským jazykem. Ministerstvo ale zatím nepřišlo s konkrétním časovým harmonogramem nové koncepce, ani nepředložilo do připomínkového řízení žádný z dotčených předpisů.

1. Legislativní doporučení, vztahy s ústavními orgány a činnost ochránce

1. Legislativní doporučení, vztahy s ústavními orgány a činnost ochránce

Protože se jedná o důležitou a nezbytnou změnu k tomu, aby žákyně a žáci s odlišným mateřským jazykem měli šanci složit zkoušky z českého jazyka, ochránce se rozhodl legislativní doporučení opakovat.

VEŘEJNÝ OCHRÁNCE PRÁV DOPORUČUJE

Poslanecké sněmovně, aby požádala vládu o předložení návrhu změn úpravy výjimek u jednotné přijímací zkoušky z českého jazyka a společné časti maturitní zkoušky z českého jazyka v ustanovení § zo odst. 4 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů, tak, aby zohledňovaly dobu minimálně nezbytnou k osvojení požadované úrovně jazyka.

Ochránce a Parlament

POSLANECKÁ SNĚMOVNA

Poslanecká sněmovna začala v lednu 2020 projednávat **výroční zprávu o činnosti veřejného ochránce práv za rok 2018** (sněmovní tisk č. 444), avšak projednávání přerušila. V březnu 2020 projednávání pokračovalo a Poslanecká sněmovna tuto zprávu vzala na vědomí. Současně požádala vládu, aby se zabývala legislativními podněty uvedenými v první kapitole a do konce dubna 2020 předložila Poslanecké sněmovně zprávu o využití těchto podnětů jejich zařazením do svého legislativního plánu.

Ke dni uzávěrky této zprávy vláda Poslanecké sněmovně **zprávu o využití legislativních podnětů nepředložila**.

V březnu 2020 zaslal ochránce Poslanecké sněmovně **výroční zprávu o činnosti za rok 2019**. Uvedenou výroční zprávu Poslanecká sněmovna ke dni redakční uzávěrky této zprávy **neprojednala**.

Ochránce s Poslaneckou sněmovnou dále spolupracoval především prostřednictvím Petičního výboru a jednotlivých poslanců.

PETIČNÍ VÝBOR

Petiční výbor projednal výroční zprávu o činnosti ochránce za rok 2019, jednotlivé čtvrtletní zprávy, včetně zpráv o věcech, v nichž ochránce nedosáhl nápravy ani po vyčerpání zákonem předvídaných postupů. Projednal také státní závěrečný účet za rok 2019 a rozpočet Kanceláře veřejného ochránce práv na rok 2021.

SENÁT

Senát projednal výroční zprávu o činnosti veřejného ochránce práv za rok 2019 dne 10. června 2020 a vzal ji na vědomí (senátní tisk č. 221).

Podrobněji činnost veřejného ochránce práv sledují Ústavně-právní výbor a Výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice, které také pravidelně projednávají výroční zprávy ochránce.

KOMUNIKACE S JEDNOTLIVÝMI POSLANCI A SENÁTORY

Ochránce oceňuje, že poslanci a senátoři využívají svého oprávnění předávat mu podněty jednotlivých osob (kteří se na ně obracejí), případně se aktivně zajímají o reálný dopad právního řádu na společnost. Ochránce vítá možnost seznámit je se svými zjištěními a závěry ze všech oblastí své působnosti.

Ochránce a vláda

1. Legislativní doporučení,
vztahy s ústavními
orgány a činnost ochránce

Veřejný ochránce práv vyrozumívá vládu, pokud ministerstvo nepřijme dostatečná opatření k nápravě konkrétního pochybení nebo obecné nezákonné správní praxe. Může také vládě doporučit přijetí, změnu nebo zrušení zákona, případně nařízení nebo usnesení vlády.

V roce 2020 ochránce vládu dvakrát vyrozuměl o nezákonné praxi ministerstev. Zazjednodušenou podobu legislativního doporučení vládě ochránce považuje svou účast v připomínkových řízeních.

VYROZUMĚNÍ OCHRÁNCE VLÁDĚ

POSTAVENÍ OSOB BEZ STÁTNÍ PŘÍSLUŠNOSTI

Již od roku 2018 se ochránce v rámci zahájených šetření zabýval postavením žadatelů o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti. Všechna šetření směřovala na postup Ministerstva vnitra, odboru azylové a migrační politiky. Ministerstvo vnitra totiž žadatelům po podání žádosti o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti podle zákona o azylu nevydal žádný doklad vymezující jejich právní postavení a ani jinak neupravilo jejich právní status po dobu řízení. V důsledku této skutečnosti například neměli přístup do systému veřejného zdravotního pojištění a nebylo jim umožněno ubytování v jednom z pobytových středisek spravovaných Správou uprchlických zařízení Ministerstva vnitra.

Problematičnost této specifické situace má původ v nedokonalé právní úpravě, která stanoví pouze to, že Ministerstvo vnitra rozhoduje o žádostech podaných podle Úmluvy o právním postavení osob bez státní příslušnosti. Zákon o azylu neobsahuje žádnou další výslovnou právní úpravu tohoto řízení ani právního postavení osob po dobu trvání řízení či po jeho skončení. Absence výslovné právní úpravy postavení žadatelů o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti proto představuje tzv. pravou mezeru v zákoně. Tu je potřeba výkladově překlenout s použitím analogie, která vychází z použití dané právní úpravy i na případy, které její dikce výslovně nezahrnuje. V daném případě je otázkou právního postavení osob, které jsou žadateli o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti, třeba řešit analogickým uplatněním právního postavení žadatelů o mezinárodní ochranu vymezeným v zákoně o azylu.

1. Legislativní doporučení, vztahy s ústavními orgány a činnost ochránce

Tento závěr již opakovaně potvrdil Nejvyšší správní soud. Daný závěr pak v dalších řízeních týkajících se dílčích aspektů postavení žadatelů o určení osoby bez státní příslušnosti (konkrétně ve věci nevydání průkazu žadatele, zajištění nebo neumožnění přístupu do pobytového střediska) opakovaně převzal i Městský soud v Praze.

Ochránce se v dalších šetřeních zabýval také postavením osob, které byly uznány osobami bez státní příslušnosti. Tyto mají mít na základě použití analogie právní postavení jako osoby, kterým byl udělen azyl. Osobám bez státní příslušnosti měl být proto vydán průkaz o povolení k trvalému pobytu.

Ministerstvo vnitra se s výše uvedeným výkladem neztotožnilo, a proto odmítlo provést navrhovaná opatření k nápravě. V takovém případě zákon o veřejném ochránci práv ukládá ochránci, aby informoval vládu. Vláda oba dva související případy projednala na svém zasedání dne 11. ledna 2021. V podrobnostech blíže viz též kapitola Ztracení v systému, str. 78.

Vyrozumění vládě: sp. zn. 32/2020/SZD ze dne 14. prosince 2020

Vyrozumění vládě: sp. zn. 33/2020/SZD ze dne 14. prosince 2020

PŘIPOMÍNKY OCHRÁNCE VLÁDĚ

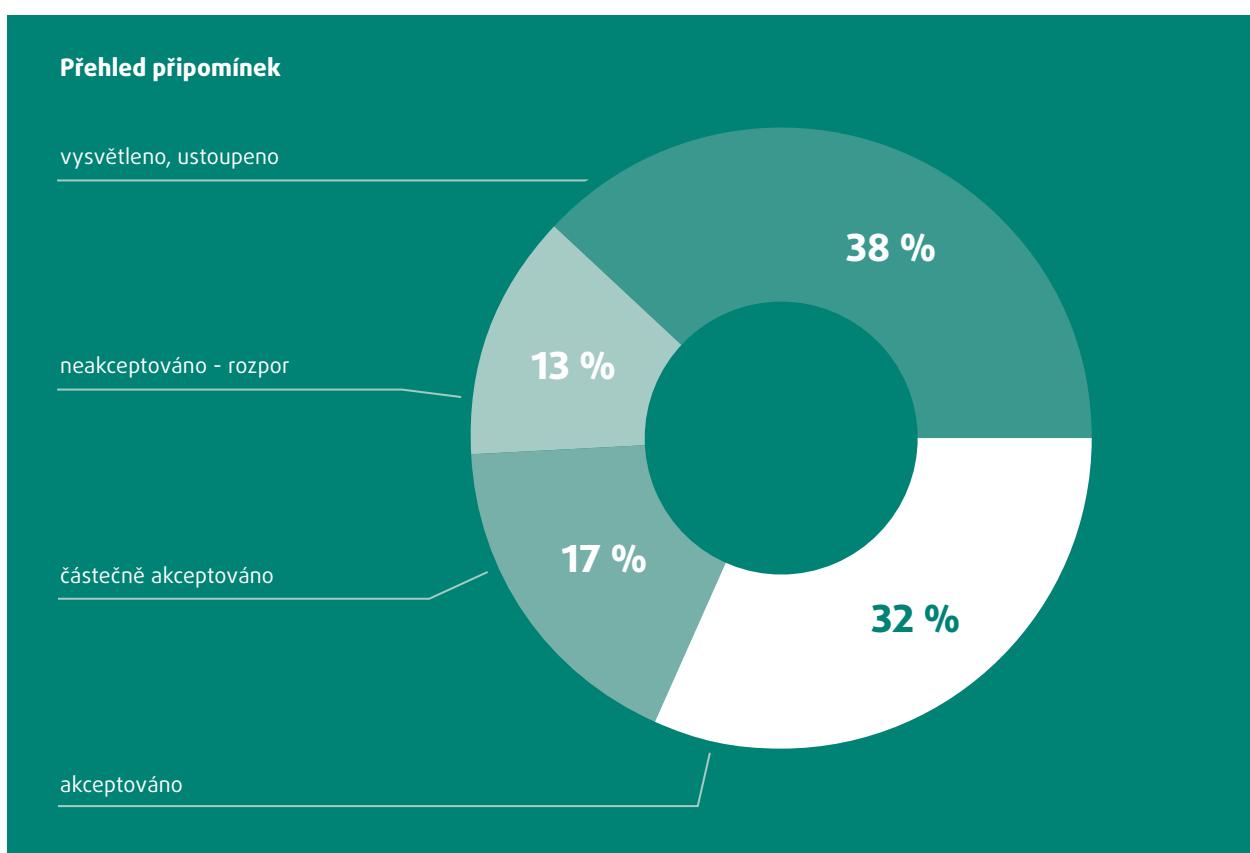
Veřejný ochránce práv vnesl v roce 2020 celkem 404 připomínek ke 37 materiálům

ministerstev (z toho 31 právních předpisů). Alespoň částečně akceptována byla necelá polovina vypořádaných připomínek (49 %), v dalších 13 % zůstal rozpor. Počet vzesených připomínek meziročně výrazně vzrostl (ze 192 na 404), jejich úspěšnost je zhruba stejná (v roce 2019 bylo alespoň částečně akceptováno 52 % připomínek).

Mezi svým rozsahem obsáhlejší připomínky, které ochránce uplatnil, lze zařadit připomínky k návrhu zákona o ochránci práv dětí, k novému stavebnímu zákonu, k novele zákona o zdravotních službách a podmírkách jejich poskytování, k novele zákona o podmírkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, dále také připomínky k novele zákona o sociálních službách či o sociálně-právní ochraně dětí.

Nejvíce vypořádaných připomínek, celkem 43, se týkalo návrhu nového stavebního zákona. K tomuto návrhu bylo také vzeseno nejvíce neakceptovaných připomínek, celkem 15. Zde je ale nutno podotknout, že s ohledem na specifika vypořádání připomínek ze strany předkladatele, nelze hovořit o absolutním počtu neakceptovaných připomínek, neboť s ohledem na následný posun tohoto materiálu v legislativním procesu, aniž by došlo k celkovému vypořádání, byla vypořádána jen část všech uplatněných připomínek.

Do přehledu jsou zařazeny pouze zásadní připomínky, s nimiž se předkladatelé již vypořádali.

Ochránce a Ústavní soud

ŘÍZENÍ O ZRUŠENÍ ZÁKONŮ

Od 1. ledna 2013 může veřejný ochránce práv vstoupit do řízení o zrušení zákonů nebo jejich jednotlivých ustanovení jako vedlejší účastník. V roce 2020 ochránce vstoupil do dvou řízení z dvaceti čtyř.

PRAVIDLA PŘESHRANIČNÍHO STYKU PRO TZV. PENDLERY A DALŠÍ OSOBY

S ohledem na nastalou pandemickou situaci nemoci COVID-19 a v návaznosti na to přijatá regulující opatření, obdržel ochránce několik desítek podnětů týkajících se dopadů opatření upravujících přeshraniční pohyb na vnitřních hranicích České republiky.

Ačkoliv usnesení vlády, jehož se návrh na zrušení některých ustanovení týká, bylo v mezidobí zrušeno s účinností ode dne 11. května 2020, bylo nahrazeno usnesením vlády České republiky ze dne 4. května 2020, č. 511, o přijetí krizového opatření s obdobným obsahem jako usnesení, které je předmětem návrhu. Ustanovení usnesení vlády č. 495, jejichž zrušení skupina senátorů navrhovala, jsou obsahem totožná s ustanoveními v bodech I./2. písm. d), I./3. písm. a) a d) a v bodě I./9. usnesení č. 511, které je účinné po dobu trvání nouzového stavu.

Ochránce se i přes výše uvedenou skutečnost rozhodl vstoupit do daného řízení, podporil návrh skupiny senátorů a seznámil Ústavní soud se svými poznatky. Poukázal zejména na skutečnosti, že povinnost předložit potvrzení o absolvování testu jednou za 30 dnů není vhodným opatřením za účelem ochrany zdraví. Inkubační doba u nemoci COVID-19 je totiž mezi 2 až 14 dní, přičemž infikovaná osoba, která nemoc může dál šířit, nemusí vykazovat žádné příznaky nemoci. Povinnost předložit potvrzení o absolvování testu jednou za 30 dnů by tedy nezabránilo šíření nemoci COVID-19.

Ochránce rovněž upozornil, že stejné podmínky, které podle usnesení vlády platí pro pohyb pro přeshraniční pracovníky, platí také pro žáky a studenty. Předestřel případ, kdy se na něj obrátila rodina se třemi dětmi, jejíž členové jsou všichni občané České republiky pobývající na území Slovenské republiky ve vzdálenosti přibližně 100 metrů od státní hranice. Před

1. Legislativní doporučení, vztahy s ústavními orgány a činnost ochránce

vyhlášením nouzového stavu a přijetí veškerých krizových opatření navštěvovaly tyto děti školu na území České republiky. V případě, že by se na ně po obnovení výuky na školách vztahovala povinnost předložit jednou za 30 dnů lékařské potvrzení o absolvování testu, bude se jednat o zásadní zásah do finančního rozpočtu rodiny.

Vyjádření ochránce: sp. zn. 18/2020/SZD ze dne 18. května 2020

Rozhodnutí Ústavního soudu: sp. zn. Pl. ÚS 20/20 ze dne 16. června 2020

MÁTE DLUHY! TO CHCETE BÝT PORUČNÍCÍ?

Zástupkyně ochránce přijala kolizní opatrovničtví nezletilého chlapce v řízení o ústavní stížnosti stěžovatelky, kterou soud odmítl jmenovat chlapcovou poručnicí z důvodu zadlužení. Zástupkyně ochránce dospěla k závěru, že by Ústavní soud měl stížnosti vyhovět a zrušit tak rozhodnutí Krajského i Městského soudu v Brně. Soudy se totiž zaměřily pouze na zadlužení stěžovatelky, které navíc v posledních letech

činnost veřejného ochránce práv v číslech

V roce 2020 jsme obdrželi 7 926 podnětů, což je o něco více než v předchozím roce. Ani ve složité situaci a množství krizových opatření proti šíření epidemie COVID-19 lidé neztratili důvěru v ombudsmana.

7 926

podnětů jsme obdrželi

591

lidí přišlo osobně do Kanceláře veřejného ochránce práv pro radu a informaci,

324

z nich využilo návštěvy k podání podnětu ústně do protokolu

6 464

lidí využilo naši informační telefonní linku k ověření, zda je řešení jejich problému v působnosti ochránce, k získání informací o možnostech řešení jejich potíží nebo k ověření stavu vyřizování jejich podnětu.

729

zahájených šetření, z toho
42
z vlastní iniciativy

7 844

podnětů jsme vyřídili (toto číslo zahrnuje i podněty z minulých let uzavřené v roce 2020)

671

šetření bylo ukončeno s tím, že:

188

případů, kdy jsme nezjistili pochybení nebo diskriminaci

490

jsme konstatovali pochybení nebo diskriminaci, z nichž

v 349 případech úřad již po vydání zprávy o šetření pochybení napravil

v 85 případech úřad pochybení nenapravil a ochránce musel vydat závěrečné stanovisko, v němž navrhl opatření k nápravě, které úřad následně přijal

v 19 případech svá pochybení úřad nenapravil ani po vydání závěrečného stanoviska. Ochránce se proto rozhodl využít sankčního oprávnění a vyrozumět nadřízený úřad, příp. informovat veřejnost.

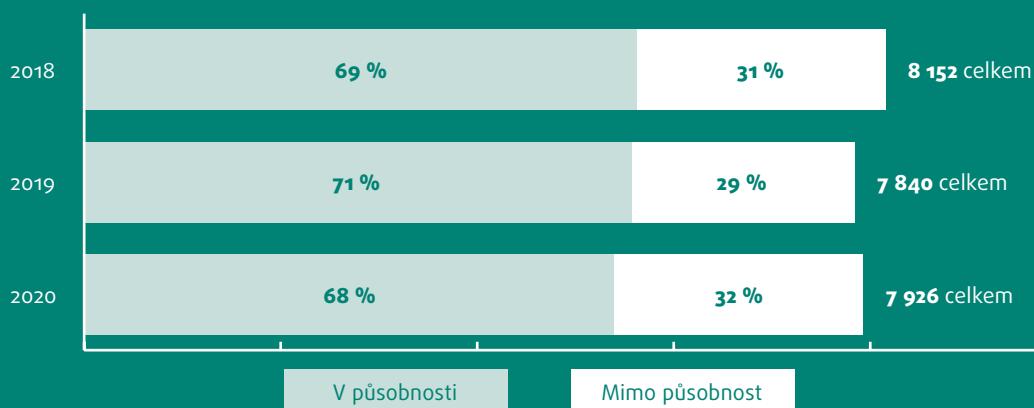
postupně úspěšně snižuje, a neposoudily danou situaci jako celek. Chlapec žil v rodině stěžovatelky už delší dobu, stěžovatelka se o něj i přes jeho sluchové postižení dokázala vždy dobře postarat a mají mezi sebou silnou citovou vazbu. Stěžovatelka také spolupracuje s chlapcovou školou i lékaři.

Při jmenování poručníka by nemělo být rozhodujícím faktorem jeho případné zadlužení. Zásadní je posuzovat případ jako celek, hodnotit kvalitu péče a vztahu mezi navrhovatelem

a dítětem a zaměřit se na nejlepší zájem dítěte. U posouzení zadluženosti navrhovatele je pak důležité zohlednit, jak k dluhům přistupuje, zda je splácí a nevytváří nové, spolupracuje s pomáhajícími neziskovými organizacemi atp.

Ústavní soud stížnosti vyhověl a napadené rozsudky zrušil, neboť pouhý odkaz na existenci dluhů bez zohlednění celého kontextu případu není sám o sobě dostatečným předpokladem neschopnosti řádně vykonávat funkci poručníka.
[Vyhádky pro Ústavní soud: sp. zn. 15/2020/SZD](#)

Přijaté podněty v letech 2018 – 2020

Přijaté podněty v působnosti v členění podle oblastí

Sociální zabezpečení	1 361
Stavby a regionální rozvoj	623
Armáda, policie a vězeňství	430
Věci cizinců	352
308 Ochrana práv dětí, mládeže a rodiny	
289 Správa na úseku zdravotnictví	
269 Ostatní nezařazené obory v působnosti VOP	
241 Přestupy	
233 Daně, poplatky a cla	
232 Státní správa soudnictví	
226 Správa zaměstnanosti a práce	
215 Ochrana životního prostředí	
195 Doprava a spoje	
180 Diskriminace	
155 Pozemkové právo a restituce	
60 Vnitřní správa	
37 Samospráva, územní členění a právo na informace	
9 Správa státního zastupitelství	

Významné momenty 2020

LEDEN

- › Představili jsme zprávu z návštěv domovů pro osoby se zdravotním postižením. Situace v domovech pro osoby se zdravotním postižením potvrzuje, že se transformace sociálních služeb téměř zastavila.
- › Podařilo se nám vrátit ženě s postižením dítě, které soud hned po jeho narození svěřil do péče babičky. OSPOD v roli kolizního opatrovníka selhal, nedal matce možnost prokázat, že se o dítě dokáže postarat.

ÚNOR

- › Vydali jsme sborník Stanovisek: Informace, který se věnuje právu na svobodný přístup k informacím.
- › Podali jsme žalobu ve veřejném zájmu proti rozhodnutí Magistrátu města Olomouce o umístění stavby Šantovka Tower. Magistrát podle žaloby porušil zákon o státní památkové péči, zákon o ochraně přírody a krajiny, správní řád, stavební zákon i závazky České republiky z Úmluvy o ochraně architektonického dědictví Evropy.
- › Stanislav Křeček se stal veřejným ochráncem práv složením slibu do rukou místopředsedy Poslanecké sněmovny.

BŘEZEN

- › Uvítali jsme sice novelu zákona o poskytování dávek osobám se zdravotním postižením, protože částečně rozšířila okruh lidí s nárokem na příspěvek na zvláštní pomůcku, ale ty nejpodstatnější problémy neřeší.
- › Poslanecká sněmovna projednala výroční zprávu za rok 2018.
- › V důsledku pandemie onemocnění COVID-19 došlo k omezení osobních kontaktů, ale činnost Kanceláře veřejného ochránce práv ve vztahu k veřejnosti to příliš neovlivnilo.

DUBEN

- › Ohradili jsme se proti nestandardnímu a nepředvídatelnému postupu Ministerstva pro místní rozvoj v souvislosti s návrhem stavebního zákona.
- › Ústavní soud potvrdil, že při rozhodování o poručnictví nelze trestat za „hřichy z mládí“. Dítě v řízení u Ústavního soudu zastupovala jako kolizní opatrovník zástupkyně veřejného ochránce práv.
- › Upozornili jsme na to, že distribuce ochranných pomůcek a jiných prostředků do sociálních služeb či služeb následné péče, které se poskytují seniorům, musí mířit i do zařízení, která o seniory pečují, aniž by měla k činnosti potřebná oprávnění.

KVĚTEN

- › Upozornili jsme ministry, že některá z vládních opatření proti COVID-19 dopadají nepřiměřeně na zranitelné skupiny, zejména na ohrožené rodiny, lidi s postižením i jejich pečující.
- › Omezení přeshraničního pohybu - osloви jsme ministra vnitra ve věci opatření týkajících se překročení státní hranice, která byla přijata v souvislosti s epidemií.
- › Spolu s Ministerstvem pro místní rozvoj jsme společně osloви provozovatele cestovních kanceláří a uvedli přesné postupy, jak by se cestovní kanceláře měly v případě rušení zájezdů kvůli pandemii COVID-19 vůči klientovi zachovat.
- › Zveřejnili jsme doporučení nejen pro média, jak mluvit a psát o lidech s postižením a jak s nimi komunikovat. S lidmi s postižením je třeba mluvit jako s rovnocennými partnery.

ČERVEN

- › Vydali jsme výzkumnou zprávu mapující, jak obce přistupují k individuálním žádostem o vyhrazené parkování pro osoby se zdravotním postižením. Jen čtvrtina obcí vůči nim projevuje jistou vstřícnost.
- › Senát vzal na vědomí výroční zprávu ochránce za rok 2019.
- › Zveřejnili jsme zprávu z výzkumu týkajícího se obecního bydlení z pohledu práva na rovné zacházení. Zabývali jsme se v něm zejména pravidly pro přidělování obecních bytů.

ČERVENEC

- › Zveřejnili jsme zprávu z návštěv zařízení, která reflektovala dobu pandemie COVID-19. Lidé v zařízeních byli v této době někdy úplně „odříznuti“ od okolí. Omezení návštěv, absence kontaktu s blízkými osobami

a mnohdy i nemožnost vycházet z objektu patřily k nejproblematičtějším důsledkům opatření proti šíření onemocnění.

- › Osvobození bytu v rodinném domě od daně z nabytí nemovitých věcí lze uplatnit zpětně. Lidé, kteří si před 1. listopadem 2019 pořídili byt v rodinném domě, mohou osvobození uplatnit, pokud jim ještě neuplynula lhůta pro stanovení daně. Napravuje se tak několik let trvající nespravedlnost způsobená opomenutím zákonodárce, na kterou jsme dlouhodobě upozorňovali.

SRDENÍ

- › Zahájili jsme výzkumné šetření, zda jsou myslivecké obory přístupné veřejnosti a jak se v nich návštěvníci mohou pohybovat.
- › Pomoc s výdaji na školáka má být poskytnuta všem, kdo na ni mají ze zákona nárok. Zveřejnili jsme výzkumnou zprávu s doporučeními, jak mají být žádosti o mimořádnou okamžitou pomoc na úhradu odůvodněných nákladů souvisejících se vzděláním a zájmovou činností nezaopatřeného dítěte posuzovány.
- › Připravili jsme informační leták, který je určený dětem umístěným v dětském domově nebo ve výchovném ústavu. Leták se zaměřuje na práva dětí a nejčastější problémy, se kterými se potkávají.

ZÁŘÍ

- › Upozornili jsme, že je nepřípustné, aby veřejní opatrovníci přenášeli své povinnosti, včetně hospodaření s majetkem opatrovanců, na poskytovatele sociální služby, na níž jsou opatrovanci závislí. Tímto jednáním opatrovníci nejen obchází zákonnou úpravu, ale také vystavují opatrovance nepřiměřenému riziku zneužití.
- › Kritizovali jsme, že je odměna soudních tlumočníků a překladatelů a soudních znalců nedostatečná, neodpovídá odborným předpokladům, ani odpovědnosti, kterou tito odborníci nesou.
- › Upozornili jsme, že připravovaná novela zákona o zdravotních službách je nedostatečná, zejména z pohledu práv osob s postižením.

ŘÍJEN

- › Vydali jsme sborník Stanoviska: Odstraňování staveb II. Jde o aktualizovanou publikaci pro občany i úřady.
- › Apelovali jsme na vládu a politickou reprezentaci, aby se zabývaly postupným

prodloužením doby důchodového pojištění až na mimořádně přísných 35 let. Povede to k nárůstu počtu seniorů, kterým nevznikne nárok na starobní důchod.

- › Pomohli jsme matce sedmnáctiměsíční holčičky, která nastoupila výkon trestu, aby se mohla o dítě starat i ve vězení, i když budou dítěti v době ukončení trestu už více než čtyři roky. Jinak by dítě čekal dětský domov.
- › Kritizovali jsme selhání orgánů státní správy na všech úrovních v případu železničního Nového spojení Praha hl. n., Masarykovo n. - Libeň, Vysočany, Holešovice. Je nepřijatelné, aby nezkolaudovatelná stavba byla už deset let využívána opakováním povolováním zkušebního provozu.

LISTOPAD

- › Upozornili jsme na možnosti návštěv pacientů v terminálním stadiu ve zdravotnickém zařízení během krizových opatření proti šíření COVID-19.
- › Začali jsme se zabývat stavbou „Nová Masaryčka“ v Praze, prověříme postup úřadů a možné pochybení úřadů.
- › Zveřejnili jsme výzkum rozhodování soudů o podpůrných opatřeních. Soudy nejčastěji volí omezení svéprávnosti, celkem je v Česku asi 40 tisíc lidí omezených ve svéprávnosti. Výzkum analyzoval 256 rozhodnutí soudů z let 2013 až 2019.
- › Spustili jsme podcasty Na kávu s ombudsmanem s radami, jak řešit různé životní situace.

PROSINEC

- › Začali jsme prověřovat činnost orgánů státní správy v souvislosti s úniky závadných látek do řeky Bečvy.
- › Dokončili jsme výzkum života klientů domovů pro osoby se zdravotním postižením. Výzkum byl zaměřen na realizaci nezávislého způsobu života, specifika poskytování služby dítěti, vzdělávání klientů, realizaci práva na osobní a rodinný život, práva na zdraví.
- › Vypracovali jsme doporučení týkající se kontaktu dětí v pěstounské péči s rodiči, sourozenci a dalšími blízkými. Zakázat kontakt s rodičem může pouze soud.
- › Přeložili jsme Pravidla OSN pro zacházení s vězni, tzv. Pravidla Nelsona Mandely. Představují základní vodítka pro tvorbu, aplikaci a interpretaci vnitrostátních právních předpisů.

1. Legislativní doporučení, vztahy s ústavními orgány a činnost ochránce

A black and white photograph showing three women from the waist up. The woman on the left has long dark hair and is smiling. The woman in the center has long blonde hair and is also smiling, holding a large stack of papers. The woman on the right has short dark hair and glasses, and is also smiling. They appear to be reviewing documents together.

2

rodina, zdravotnictví a práce

1218

podnětů, z toho:

691

v působnosti

527

mimo působnost

88

šetření skončilo
zjištěním pochybení,
z toho:

4

případy, kdy se
nepodařilo zajistit,
aby úřady svoji
chybu napravily

Naši činnost v roce 2020 výrazně ovlivnila pandemie COVID-19, a to ve všech agendách. V oblasti zdravotnictví jsme tak zaznamenali nárůst zejména podnětů týkajících se návštěv pacientů a přítomnosti rodičů u nezletilých dětí ve zdravotnických zařízeních v době protipandemických omezení. Často jsme řešili i návštěvy a dovolenky dětí v ústavní výchově. Pomáhali jsme také nemocným uchazečům o zaměstnání, které úřad práce vyřadil z evidence kvůli pozdnímu oznamenání nemoci.

Intenzivně jsme se věnovali osvětě zaměřené na děti a vytvořili jsme pro ně nové informační materiály:

- › Z letáku „Ombudsman dětem“ se dozví, kdo je veřejný ochránce práv a jeho zástupkyně, s čím jim mohou pomoci a jak se na ně lze obrátit.
- › Informační leták „Jsem v dětském domově nebo výchovném ústavu“ se zaměřuje na práva dětí v ústavní výchově, zmiňuje nejčastější problémy a dotazy dětí, které se na veřejného ochránce práv již dříve obrátily.
- › Natočili jsme video, které dětem zábavnou formou přibližuje instituci veřejného ochránce práv. Video je dostupné na <https://youtu.be/iiw2OM4jDbA>.

měníme pravidla

KDY MŮŽU VIDĚT MÁMU A TÁTU?

Opakovaně jsme se zabývali případy, kdy dětem svěřeným do pěstounské péče někdo nezákonné bránil v kontaktu s rodiči, sourozenci či dalšími blízkými. Vypracovali jsme proto na toto téma doporučení a rozeslali ho orgánům sociálně-právní ochrany dětí, krajským úřadům, MPSV, organizacím doprovázejícím pěstouny i opatrovnickým soudům. Upozorňujeme například, že není možné bez rozhodnutí soudu zakázat rodiči kontakt s dítětem s odkazem na to, že si dítě musí nejprve zvyknout v pěstounské rodině, nebo že doprovázející organizace pěstounů ani orgán sociálně-právní ochrany dětí nemohou jen tak rozhodnout, že kontakty dítěte s rodiči budou probíhat za asistence třetí osoby.

 Doporučení ochránce: sp. zn. 6985/2020/VOP

ZTRÁTA SVOBODY NEZNAMENÁ ZTRÁTU PRÁVA NA INFORMACE A KONTAKT S DĚTMI

Matka ve výkonu trestu odnětí svobody si stěžovala, že jí nikdo neřekl, že její dvě děti již nejsou v dětském domově, ale u pěstounů, a že jí pěstouni neumožňují telefonický kontakt s dětmi.

Zjistili jsme, že OSPOD matku skutečně neinformoval, nespolupracoval s ní, po dobu výkonu trestu s ní nekomunikoval a nevyvíjel vůči ní žádnou iniciativu.

Upozornili jsme, že povinnost navštívit nejméně jednou za 3 měsíce rodiče dítěte, kterému je nařízena ústavní výchova, trvá, i pokud je rodič ve výkonu trestu odnětí svobody. Zásadní změny v životě dítěte má OSPOD projednat s rodičem osobně. OSPOD má také povinnost rodiče informovat, jaká je aktuální situace dítěte, jaké další kroky navrhuje a kde se dítě nachází. I ve výkonu trestu totiž rodiči zůstává rodičovská odpovědnost. Zdůraznili jsme, že určit podmínky styku rodičů a dětí, omezit ho nebo zakázat, může pouze soud.

OSPOD na základě naší zprávy přijal opatření, díky kterým by se měl v budoucnu uvedených pochybení vyvarovat.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 6799/2019/VOP

ZMĚNA BYDLIŠTĚ NESMÍ MÍT VLIV NA KONTINUITU PRÁCE S RODINOU

Z vlastní iniciativy jsme šetřili případ chlapce, který zemřel v důsledku týrání přítelem matky. Rodina chlapce byla dlouhodobě vedena v evidenci OSPOD, neboť matka příliš nezvládala péči o syna. V průběhu prvních dvou let se

matka s chlapcem několikrát přestěhovala, což zapříčinilo prodlevy a nejasnosti ve výkonu dohledu ze strany pověřeného OSPOD. Ten ale v daném případě pochybil - individuální plán ochrany dítěte aktualizoval až s několikaměsíčním zpožděním a zanedbal i povinnost dohledu. Dohled nevykonával řádně sám a zažádal pouze o jednorázové šetření OSPOD, do jehož správního obvodu se rodina přestěhovala, i to však až po 8 měsících od posledního šetření.

OSPOD uznal problém spočívající v pozdní aktualizaci individuálního plánu ochrany dítěte a přislíbil nápravu v podobě důslednější kontroly ze strany vedoucí oddělení. Přestože pochybení ve věci zanedbání dohledu popíral, přijal opatření pro budoucí případy, kterým nastaví jasná pravidla spolupráce s OSPOD v místě nového bydliště, v případech, kdy se rodina, na kterou má dohlížet, přestěhuje.

Zpráva ochránce: sp. zn. 4436/2019/VOP

NEBUDETE-LI OČKOVAT, NAHLÁSÍME VÁS OSPOD

Stěžovatelka nesouhlasila s postupem krajského úřadu, který vyřizoval její stížnost na postup dětské lékařky, která oznamila OSPOD, že její syn je ohrožený, protože ho nenechala očkovat v řádném termínu. Žádné jiné problémy či podezření na zanedbání péče ale lékařka nesdělila.

Pochybení krajského úřadu jsme shledali mj. v tom, že souhlasil s nahlášením „ohroženého“ dítěte OSPOD. Pouhé neočkování dítěte v řádném termínu totiž nedosahuje takové intenzity, aby bylo důvodem pro oznámení ohroženého dítěte OSPOD.

Krajský úřad pochybení uznal a akceptoval náš názor.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 408/2019/VOP]

ÚČAST NEPOJISTITELNÝCH DĚTÍ NA VEŘEJNÉM ZDRAVOTNÍM POJIŠTĚNÍ

Ve svízelné situaci se na nás obrátili rodiče tzv. nepojistitelných nezletilých dětí. Těm zdravotní pojišťovna nepotvrдила jejich účast na veřejném zdravotním pojištění na základě podané žádosti o povolení k trvalému pobytu z důvodů hodných zvláštního zřetele. Zdravotní pojišťovna odkazovala na pobytový status jejich rodičů. Zdravotní stav dětí byl přitom vážný, jedno z dětí zemřelo.

Pojišťovnu jsme upozornili na závěry soudů, že děti jsou po podané žádosti účastníky veřejného zdravotního pojištění. Pojišťovna po několika jednáních tyto děti pojistila již od okamžiku jejich narození.

**[Stanovisko ochránce: sp. zn. 7437/2019/VOP
(rovněž 7438/2019/VOP a 7440/2019/VOP)**

SPECIALIZACE NEZÁVISLÝCH ODBORNÍKŮ?

Šetřili jsme krajský úřad, který vyřizoval stížnost na poskytovatele zdravotních služeb. Mimo jiné jsme mu vytkli, že neustavil nezávislého odborníka se specializací v oboru, ve kterém mělo dojít k pochybení.

Přestože pojem „nezávislý odborník“ není zákonem definován, máme za to, že krajský úřad ho měl vyložit pomocí analogie, a to nejbližším právním institutem – nezávislou odbornou komisí. Zákon požaduje, aby součástí nezávislé odborné komise byli nejméně dva zdravotníctví pracovníci se způsobilostí k samostatnému výkonu zdravotnického povolání v příslušném oboru zdravotní péče. Požaduje-li tedy, aby v několikačlenné komisi zasedali dva specialisté v příslušném oboru péče, o to více je třeba

trvat na tom, aby tytéž kvalifikační požadavky splňoval i nezávislý odborník.

Krajský úřad odmítal vytýkané pochybení i po závěrečném stanovisku, proto jsme uplatnili sankci k Ministerstvu zdravotnictví s žádostí o posouzení této problematiky. Ministerstvo se ztotožnilo s názorem, že výběr nezávislého odborníka pro šetření stížnosti pacienta na postup poskytovatele zdravotních služeb by měl reflektovat obor nebo druh péče, jehož se stížnost týká. S tímto závěrem seznámilo všechny krajské úřady a Magistrát hlavního města Prahy.

 Zpráva, stanovisko a sankce ochránce:
sp. zn. 6710/2018/VOP

JAK SPRÁVNĚ PŘISTUPOVAT KE STÍŽNOSTEM NA POPLATKY U PORODU?

Přispěli jsme k nastavení pravidel pro krajské úřady, které šetří stížnosti na poplatky u porodu. Rodičky se totiž dlouhodobě brání mnohdy nesrozumitelných poplatků v souvislosti s přítomností další osoby (partner, dula, porodní asistentka) u porodu.

V rámci jedné takové stížnosti si krajský úřad vyžádal stanovisko Ministerstva zdravotnictví, aby zjistil, jak má tento typ stížnosti řešit. Vedli jsme totiž vůči tomuto krajskému úřadu šetření a kritizovali jsme jeho praxi. Upozorňovali jsme ho, že v návaznosti na judikaturu Ústavního soudu je možné vybírat poplatek jen za některé úkony a pouze ve výši skutečně vynaložených nákladů. Krajský úřad by to měl v rámci šetření stížností na poplatky u porodu zohlednit.

Ministerstvo jako metodický orgán stanovisko vydalo a ztotožnilo se s našimi závěry (že lze zpoplatnit jen některé úkony, a to ve výši vynaložených nákladů). Stanovisko je závazné pro všechny krajské úřady.

 Zpráva a stanovisko ochránce:
sp. zn. 2749/2018/VOP

STAČÍ KRÁTKÁ VĚTA A V EVIDENCI KONČÍ!

Úřad práce vyřadil uchazeče o zaměstnání z evidence, protože vyhodnotil, že mu již nelze ze zdravotních důvodů zprostředkovávat

zaměstnání. Takové ukončení evidence je možné, ale neschopnost uchazeče spolupracovat s úřadem práce musí být osvědčena lékařským posudkem s náležitostmi podle zákona o specifických zdravotních službách. V daném případě se však úřad práce opřel pouze o jednu větu v lékařské zprávě.

Konstatovali jsme pochybení. Úřad práce naše hodnocení odmítl s tím, že vycházel z dosavadní praxe zohledňování „obyčejného“ lékařského potvrzení. Přípustil však, že je připraven změnit svůj postup, pokud ve smyslu našeho právního názoru změní postoj jemu nadřízené úřady, tj. Generální ředitelství Úřadu práce ČR a Ministerstvo práce a sociálních věcí.

Generální ředitelství ÚP náš názor podpořilo a ve spolupráci s MPSV přehodnotilo dosavadní praxi a změnilo metodiku.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 4793/2019/VOP

EXEKUCE NESMÍ BÝT NEPŘEKONATELNOU PŘEKÁŽKOU PRO POSKYTNUTÍ PŘÍSPĚVKU

Zabývali jsme se případem stěžovatele, který požádal úřad práce o příspěvek na zřízení pracovního místa pro osobu se zdravotním postižením za účelem výkonu samostatné výdělečné činnosti. Příspěvek lze podle právní úpravy poskytnout pouze bezhotovostně na účet žadatele. Úřad práce sice schválil žádost o příspěvek, avšak z důvodu exekuce a obstavení účtu stěžovatele mu příspěvek neposkytl. Upozornili jsme, že příspěvek je úcelově určen a nepodléhá výkonu rozhodnutí.

Zjistili jsme však, že v praxi jsou exekučně postihovány i ty prostředky na účtu, u nichž to zákon zakazuje. Soud ani soudní exekutor totiž v okamžiku nařízení exekuce nezkoumaj povahu prostředků poukazovaných na účet povinného. Řešením situace je částečné zastavení exekuce v rozsahu pohledávek, které exekuci nepodléhají. Úřad práce pochybil, když stěžovateli příspěvek neposkytl pouze z důvodu exekuce a obstavení jeho účtu. Měl stěžovatele poučit o postupu k ochraně příspěvku prostřednictvím návrhu na částečné zastavení exekuce. Mohl také soudního exekutora sám vyrozumět, že na exekučně postižený účet stěžovatele vyplatí úcelově určený příspěvek nepodléhající exekuci, aby exekuci částečně zastavil.

Úřad práce respektoval naše závěry a seznámil s nimi odpovědné zaměstnance. Stežovateli se za svůj nedůsledný postup omluvil.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 7786/2018/VOP
Tisková zpráva ze dne 17. 4. 2020

NÁVŠTĚVY DĚtí ZA ČASŮ COVID-19

V době nouzového stavu jsme se dozvěděli, že dětské centrum rodinného typu a zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc plošně zakázalo návštěvy dětí v zařízení kvůli šíření nákazy COVID-19. Ředitelku zařízení jsme při šetření z vlastní iniciativy upozornili, že děti i rodiče

mají právo na udržování pravidelného osobního styku. Provedli jsme test proporcionality, kdy jsme poměrovali ředitelkou namítnutá práva zaměstnanců a práva dětí, a konstatovali jsme, že plošný zákaz návštěv není přiměřený. Dostatečným opatřením by bylo použití ochranných prostředků. Upozornili jsme na to, že i MPSV ve svém stanovisku uvádělo, že zařízení není oprávněno ani za pandemické situace plošně zakázat návštěvy rodičů a jiných osob blízkých u dětí v zařízení. A také ministerstvo zdravotnictví stanovilo v případě zákazu návštěv výjimku pro návštěvy nezletilých pacientů.

Ředitelka zařízení plošný zákaz návštěv zrušila a rovněž přislíbila, že o pobyttech dětí mimo zařízení bude rozhodovat individuálně.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 2081/2020/VOP

pomáháme

DĚTSKÝ DOMOV NESMÍ NASTAVOVAT PRAVIDLA PRO NÁVŠTĚVY DĚtí NEZÁKONNĚ

Obrátil se na nás 11letý chlapec žijící v dětském domově. Vedení domova totiž výrazně omezilo četnost návštěv jeho rodičů.

Naše šetření to potvrdilo a zjistili jsme také, že návštěvní pravidla v domově obecně nebyla v mnoha aspektech správná. Rozsah návštěvních hodin byl stanoven velmi striktně a mohl být pro rodiče dětí omezující. Během prvních návštěv nově přijímaných dětí byl vždy přítomen pracovník domova. Takové podmínky kontaktu rodičů s dítětem však může určit pouze soud v případě konkrétního dítěte, nikoli vnitřní předpis dětského domova plošně pro všechny děti. Návštěvy také musel schválit personál domova. Přitom jde o projev zákonného práva dětí i jejich rodičů udržovat vzájemný kontakt, který v zásadě nepodléhá žádnému schválení. A konečně, nezbytnou podmínkou návštěvy v domově bylo její předchozí ohlášení. To je sice praktické, ale nesmí jít o podmínu návštěvy.

2. Rodina, zdravotnictví a práce

Dodatečně jsme zjistili i to, že dětský domov během jarního nouzového stavu plošně zrušil návštěvy i pobyt dětí u rodičů (tzv. dovolenky). Apelovali jsme na vedení domova, že k plošným zákazům neexistuje věcný důvod ani zákonné zmocnění.

Vedení dětského domova reagovalo na naši kritiku vstřícně a změnilo svá návštěvní pravidla jak obecně, tak i v případě chlapce, který se na nás obrátil.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 269/2020/VOP

SOCIÁLNÍ EXKLUZE DĚTÍ NENÍ OBHAJITELNÁ ZMĚNOU CHARAKTERU DĚTSKÉHO DOMOVA

Zjistili jsme, že se jistý dětský domov změnil na dětský domov se školou. Život dětí, které v domově zůstaly i po jeho transformaci, se začal nepřípustně soustřeďovat do areálu zařízení, což pro děti znamenalo výrazné omezení v přípravě na budoucí samostatný život. Děti byly z běžných škol, do kterých do té doby docházely, převedeny do školy přímo v zařízení. Rovněž aktivity, které děti dříve absolvovaly mimo dětský domov, začaly být směrovány do zařízení. Vedení dětského domova se ztotožnilo s našimi závěry. Objasnilo, že téměř všechny děti, o kterých jsme jednali, již ze zařízení odešly do běžných dětských domovů (a tudíž do běžných škol), příp. zpět do svých rodin. Vedení domova rovněž upravilo koncepci zařízení snížením pouze na dvě rodinné skupiny (tj. 16 dětí z původních 32), což personálu uvolnilo ruce a umožnilo dětem využívat zátěžové a zážitkové situace mimo zařízení, v přirozené okolní komunitě.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 296/2019/VOP

JE SILNĚ NARUŠENÝ VZTAH DĚTÍ K RODIČI OHROŽUJÍCÍ?

Zabývali jsme se případem matky dvou dětí, která si stěžovala na činnost OSPOD. Po mnoha rozhodnutích soud upravil nepřímý styk matky s dětmi formou e-mailu, který probíhal více než rok. Matka OSPOD žádala o svolání případové konference, nařízení rodinné mediace, atp. OSPOD však její návrhy odmítal s tím, že tyto nástroje sociálně-právní ochrany dětí nelze účelně uplatnit.

Pomohli nebo poradili jsme:

86

lidem s pojistným na zdravotním pojištění a s činností zdravotních pojišťoven

236

rodinám

129

lidem s problémy s úřadem práce

41

dětem

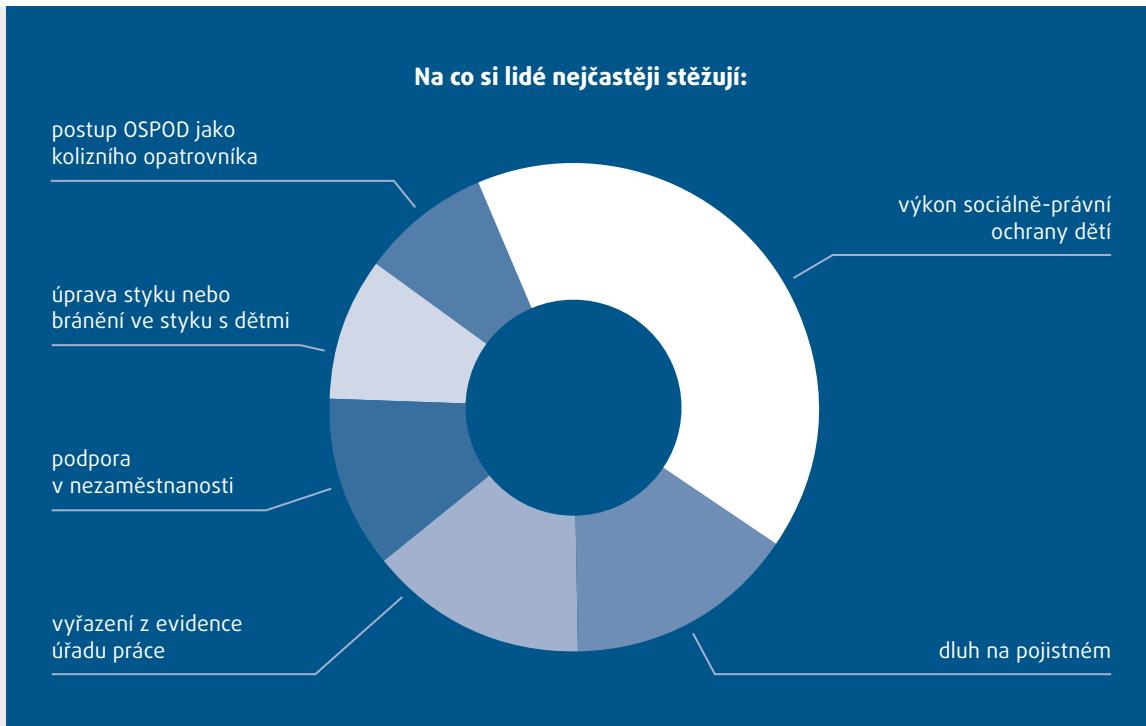
Zjistili jsme, že OSPOD s matkou několik let osobně nejednal a děti nevyhodnotil jako ohrožené. Postupné omezování styku matky s dětmi bylo podle něj odpovídající situaci a pouze e-mailový kontakt považoval za dostačující.

Vytkli jsme OSPOD, že nevyhodnotil děti jako ohrožené. Žijí totiž uprostřed dlouhodobě vyhroceného a nedořešeného rodičovského konfliktu a mají silně narušený vztah k matce, která však usiluje o kontakt s nimi. Upozornili jsme rovněž, že nepřímý styk by měl být pouze dočasným řešením. Proto je OSPOD povinen s rodinou aktivně pracovat na řešení krize. Vydali jsme stanovisko, v němž jsme navrhli, aby úřad s matkou osobně projednal její požadavky, srozumitelně jí vysvětlil, jaké kroky by měla činit za účelem zlepšování jejího vztahu s dětmi, a znova vyhodnotil, zda jsou děti ohrožené. OSPOD náš návrh opatření k nápravě akceptoval.

 Zpráva a stanovisko ochránce:
sp. zn. 543/2019/VOP

EVERGREEN S OZNAMOVACÍ POVINNOSTÍ

Zastali jsme se stěžovatelky, která byla vyřazena z evidence uchazečů o zaměstnání, protože úřadu práce včas neoznámila, že jí byla vydána neschopenka uchazeče o zaměstnání z důvodu nemoci. Podle zákona měla oznamit tuto skutečnost v den vydání neschopenky. Ona ji však oznámila až další den, protože neměla ani telefon, ani internet a její aktuální zdravotní

stav jí neumožňoval splnit povinnost ještě v den vydání neschopenky lékařem.

Úřadu práce i MPSV jsme vytkli formalismus a nezohlednění judikatury správních soudů, které akcentují proporcionalitu mezi důsledky vyřazení z evidence a závažností porušení povinnosti uchazečem o zaměstnání. Není sporu o tom, že stěžovatelka nesplnila svou povinnost včas, její prohřešek ale nenesl žádné znaky úcelového vyhýbání se povinnostem. Tvrďost sankce, jež následovala, tak byla nepříměřená. Ministryně práce a sociálních věcí vyhověla našemu návrhu a rozhodnutí úřadu práce v přezkumném řízení zrušila.

Řešili jsme i další případy, kdy úřad práce vyřadil uchazeče o zaměstnání z evidence, protože včas neoznámili vystavení neschopenky. Ti odcházel od lékaře v době, kdy úřední hodiny úřadu práce již skončily. Považovali proto za zbytečné tam telefonovat, e-mailsy nepoužívali. Dočasné neschopnosti oznámili úřadu práce hned následující den. Vyřazením z evidence přišli o rentu za pracovní úraz.

Ve dvou případech MPSV nevyhovělo našemu návrhu na zrušení rozhodnutí o vyřazení uchazečů z evidence. Za pravdu nám však daly správní soudy - důvody pro neoznámení neschopenky hodnotily jako vážné a omlouvající včasné nesplnění oznamovací povinnosti. Všem stěžovatelům poté pojišťovna zpětně doplatila rentu, o kterou přišli.

Na základě našich připomínek k novéle zákona o zaměstnanosti bylo do textu zapracováno nové

znění oznamovací povinnosti. S účinností od 14. 4. 2020 je uchazeč o zaměstnání povinen oznámit úřadu práce dočasnou neschopnost nejpozději do 3 kalendářních dnů ode dne vystavení neschopenky (nikoli tedy ještě týž den).

- [!\[\]\(e34b3e3b773c3532268dd5df48c182d1_img.jpg\) Zpráva ochránce: sp. zn. 3750/2019/VOP](#)
- [!\[\]\(1f06109cd3f96c5e95f5be4371d9c715_img.jpg\) Zpráva ochránce: sp. zn. 3371/2019/VOP](#)
- [!\[\]\(8bb58b19cda22fbaae67c42d7f485c98_img.jpg\) Zpráva ochránce: sp. zn. 4133/2019/VOP](#)
- [!\[\]\(440ba2624b98a8d1c07ad3a56c284f3e_img.jpg\) Zpráva ochránce: sp. zn. 3901/2019/VOP](#)
- [!\[\]\(557844533665bd59ef04df3c3c4bb0e9_img.jpg\) Tisková zpráva ze dne 5. 8. 2020](#)
- [!\[\]\(c0a7b82c65693e5bcb320656eff4d113_img.jpg\) Tisková zpráva ze dne 25. 9. 2020](#)

UZAVŘENÍ SILNICE HRAJE ROLE PŘI VÝPOČTU KILOMETRŮ

Zastali jsme se stěžovatele, kterému zdravotní pojišťovna neproplatila delší cestu k lékaři podle skutečně ujetých kilometrů z důvodu uzavření silnice. K informacím o objíždce přitom pojišťovně předložil i vyjádření zaměstnance odboru dopravy městského úřadu.

Po zahájení šetření zdravotní pojišťovna uznala, že pojištěnci vznikl vyšší nárok na cestovné, než původně uhradila, a tento rozdíl neprodleně doplatila.

- [!\[\]\(0a8a6fa03eb406229f2a2c3ff1d66f4e_img.jpg\) Zpráva ochránce: sp. zn. 7055/2019/VOP](#)

(BEZ)BARIÉROVOST POSKYTOVATELE ZDRAVOTNÍCH SLUŽEB

Stěžovatel, osoba se zdravotním postižením, pohybující se na vozíku, si stěžoval krajskému úřadu mimo jiné i na to, že ordinace jeho lékařky není bezbariérová. Do budovy vedou schody, WC

musel použít ve vedlejší budově, kde za pomoci své manželky musel opět zdolat schody.

Krajský úřad se však při vyřizování jeho stížnosti zcela opomněl vyjádřit k této jeho námitce. Až po našem šetření vyzval lékařku k přijetí vhodných opatření v závislosti na možnostech ordinace, např. opatřit ordinaci nájezdovou rampou.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 5715/2019/VOP

mluvíme spolu

KULATÝ STŮL K VYŘIZOVÁNÍ STÍŽNOSTÍ

Uspořádali jsme pracovní setkání úřadů a ministerstev k vyřizování stížností ve zdravotnictví. Účastníky jsme seznámili s dosavadními právními názory ombudsmana na vybraná téma. Jedním z nich byla i přítomnost zákonných zástupců a dalších osob u dětí při poskytování zdravotní péče. Dlouhodobě totiž řešíme stížnosti na toto téma a usilujeme o umožnění co nejširšího (nejlépe nepřetržitého) kontaktu rodiče s hospitalizovaným dítětem.

VYŘAZOVÁNÍ Z EVIDENCE UCHAZEČŮ O ZAMĚSTNÁNÍ

Pokračovali jsme v osvětě na téma Vyřazování z evidence uchazečů o zaměstnání, která zaznamenala v minulém roce úspěch a kladnou odezvu ze strany účastníků. Podařilo se nám uspořádat jeden odborný seminář pro sociální pracovníky Krajského úřadu Pardubického kraje a jeden on-line odborný seminář pro sociální pracovníky Krajského úřadu Libereckého kraje.

SEMINÁŘ PRO NNO

Pro zástupce neziskových organizací poskytujících sociálně-aktivizační služby pro rodinu v Brně a okolí jsme uspořádali odborný seminář zaměřující se na vybrané otázky ze sociálně-právní ochrany a náhradní rodinné péče. Diskutovali jsme například o ochraně dětí jako obětí domácího násilí, o postavení neziskových organizací jako zmočněnců klientů v soudních řízeních či o trestní (ne)odpovědnost dětí a mladistvých.

vyžadující okamžitou pomoc jsme prezentovali téma umisťování dětí do vhodného prostředí. Upozornili jsme mimo jiné na často vznikající problémy s úpravou a realizací styků dítěte s rodiči během pobytu dětí v tzv. neutrálním prostředí.

NÁHRADNÍ RODINNÁ PÉČE ON-LINE

Uspořádali jsme dva on-line semináře pro pracovníky krajských úřadů, orgánů sociálně-právní ochrany dětí, doprovázejících organizací pěstounů, neziskových organizací, ale i zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc Pardubického a Moravskoslezského kraje na téma náhradní rodinné péče. Cílem bylo kazuisticky přiblížit problematické okruhy, se kterými se často setkáváme při šetření podnětů v agendě náhradní rodinné péče. Pozornost jsme věnovali především kontaktům dítěte v pěstounské péči s rodinou, participačním právum dětí, dávkám pěstounské péče a příbuzenské pěstounské péči.

NÁRODNÍ PARLAMENT DĚTÍ

Účastnili jsme se schůze Národního parlamentu dětí a mládeže. Představili jsme činnost ombudsmana v oblasti ochrany práv dětí. Prezentovali jsme, s čím a jak dětem pomáháme a jak se na nás mohou obrátit. Diskutovali jsme též o dětském ombudsmanovi.

VHODNÉ PROSTŘEDÍ?

V rámci metodické porady Krajského úřadu Moravskoslezského kraje se zástupci orgánů sociálně-právní ochrany dětí a zařízení pro děti

3

sociální

zabezpečení

1 315

podnětů celkem

28%

nárůst počtu podnětů týkajících se dávek nemocenského pojištění

26%

nárůst podnětů týkajících se příspěvku na bydlení

77%

navýšení počtu podnětů na ošetřovné

99

šetření skončilo zjištěním pochybení, z toho:

V rámci pravidelného podcastu Na kávu s ombudsmanem jsme připravili sérii 6 dílů k důchodové problematice.

Upozorňovali jsme v Komisi pro spravedlivé důchody na nepřiměřeně přísnou podmínu 35 let potřebné doby pojištění pro nárok na starobní důchod.

Napsali jsme celkem 8 článků pro odbornou veřejnost ohledně problematiky sociálního zabezpečení.

5

případů, kdy se nepodařilo chybu napravit

měníme pravidla

NEJEDNOTNÉ ROZHODOVÁNÍ O MIMOŘÁDNÉ OKAMŽITÉ POMOCI NEZAOPATŘENÝM DĚTEM

Prověřili jsme postupy úřadu práce při poskytování mimořádné okamžité pomoci nezaopatřeným dětem na výdaje spojené s jejich vzděláním a zájmovou činností. Šetření jsme vedli formou výzkumu, a to dotazníkovým šetřením u kontaktních pracovišť úřadu práce a analýzou více než 500 zcela nebo částečně zamítavých rozhodnutí o dávce.

Zjistili jsme, že lidé s nízkými příjmy nejčastěji žádají peníze na učebnice, učební pomůcky, školní aktovku, školu v přírodě, výcvikové kurzy a školní družinu. Žádosti se týkaly převážně dětí do 18 let, starších se týkala jen 3% žádostí. Setkali jsme se s výraznými rozdíly v počtu podaných žádostí v jednotlivých krajích, rozdílná byla i míra „úspěšnosti“ žadatelů. V některých krajích se nám zdály počty podaných žádostí velmi nízké, proto jsme požádali generální ředitelství úřadu práce, aby vedlo zaměstnance úřadu práce k důslednějšímu poučování rodin s nezaopatřenými dětmi o náročích na tuto dávku. Apelovali jsme i na dostupnost formulářů na jednotlivých pracovištích. Z výzkumu také vyplynulo, že se prakticky nikdo nebrání – odvolání podalo méně než 1 % žadatelů.

Ve výzkumu jsme se setkali s nesprávným či nedostatečným odůvodněním zamítnutí:

- nejde o neočekávaný výdaj, rodina o výdajích na školáka měla vědět a našetřit si peníze nebo nakupovat pomůcky průběžně – opakovány dávky pomoci v hmotné nouzi jsou určeny jen k zajištění základních životních potřeb a neumožňují tvorbu úspor
- žadatel, jeho rodina nebo spolubydlící se nesnaží o zvýšení příjmu vlastním přičiněním – toto zdůvodnění je v rozporu s účelem dávky, jímž je zajištění rádného plnění povinné školní docházky dítěte
- dítě má zachovalé pomůcky z předchozích let – toto zdůvodnění lze sice připustit, ale ve zkoumaných případech nebylo doloženo, zda a jak úřad tuto skutečnosti zjistil (úřad nemůže při rozhodování vycházet z předpokladů).

Požádali jsme Ministerstvo práce a sociálních věcí, aby postupy úřadu práce sjednotilo a vedlo jej k tomu, aby nepřípustné důvody zamítnutí žádosti nepoužíval.

Ministerstvo i my jsme uspořádali se zástupci krajských poboček úřadu práce pracovní porady, kde byly výsledky výzkumu podrobně probrány. O jejich zpracování do metodických pokynů ministerstva dále jednáme.

 [Výzkumná zpráva: sp. zn. 25/2020/SZD](#)

INFORMACE PRO VOLBU ZPŮSOBU ČERPÁNÍ RODIČOVSKÉHO PŘÍSPĚVKU

U rodičovského příspěvku jsme se opakovaně setkali s námitkou stěžovatelů na poskytnutí nesprávného poučení o možnosti čerpání rodičovského příspěvku. Úřadu práce jsme opakovaně vytýkali, že rodiče dítěte nepoučil o maximální možné výši čerpání rodičovského příspěvku, o povinnosti oznámit nárok na peněžitou pomoc v mateřství a také, že průběh jednání se rodiči nezaznamenal do protokolu. V důsledku toho rodiče často uplatňovali v žádosti výši dávky, která pro ně byla nevýhodná (např. vzhledem k blížícímu se narození dalšího dítěte).

Formulář žádosti sice obsahuje informace o možnostech volby výše rodičovského příspěvku, ale jsou uvedeny pouze malým písmem v poznámce pod čarou. Problém jsme spatřovali také v tom, že nikde (ani v oznamení o přiznání dávky) se rodič nedozví údaje o konkrétní maximální výši či délce čerpání.

Využili jsme proto zvláštního oprávnění a doporučili MPSV změnu vnitřního předpisu, který by úřadu práce ukládal vést záznamy o poučení účastníka i v oblasti státní sociální podpory. V oznamení o přiznání dávky vždy musí uvádět

maximální možnou výši čerpání rodičovského příspěvku, zvolenou výši rodičovského příspěvku a údaj o datu dočerpání dle zvolené varianty čerpání.

Ministerstvo s navrženým obecným opatřením souhlasí, jeho zavedení do praxe si však vyžádá změnu programové aplikace, proto nějaký čas potrvá.

 [Zpráva o šetření: sp. zn. 4787/2019/VOP](#)

SENIORŮM S DATOVOU SCHRÁNKOU NEMÁ ČSSZ ZASÍLAT OZNÁMENÍ O ZVÝŠENÍ DŮCHODU POŠTOU

Obrátila se na nás seniorka se stížností, že ji ČSSZ doručuje oznamení o zvýšení důchodu poštou, i když ví, že má zřízenou datovou schránku. Nejprve upozornila ČSSZ na obecnou úpravu ve správním řádu, podle které má správní orgán primárně doručovat písemnosti prostřednictvím veřejné datové sítě do datové schránky. ČSSZ v odpovědi argumentovala, že o své povinnosti ví, ale není v jejích technických možnostech ji splnit. Oznamení o zvýšení důchodu zpracovává automatizovaně a zasílání automatizovaných dokumentů prostřednictvím datových schránek jí systém neumožňuje.

Navrhli jsme ČSSZ, aby vlastníkům datových schránek zasílala kopii oznamení do datové schránky manuálně. Jsme přesvědčeni, že nedostatečné technické vybavení nezbavuje ČSSZ povinnosti doručovat dokument do datové schránky. ČSSZ sdělila, že navržené opatření přijme v případě stěžovatelky, ale není v jejích, zejména personálních, možnostech zajistit takové opatření u všech vlastníků datových schránek.

Vyrozměli jsme ministryni práce a sociálních věcí a poukázali jsme mimo jiné i na nehospodárnost doručování písemností. Ministryně ve své odpovědi navrhla tři možná řešení. Nejméně nákladným a nejrychleji uskutečnitelným bylo „poloautomatizované“ zpracování odesílání oznamení o zvýšení důchodu do datových schránek. Přijetí uvedeného opatření však vyžaduje změnu nastavení programového vybavení ČSSZ a projeví se proto až při zvyšování důchodů v roce 2022.

 [Zpráva, stanovisko a sankce ochránce:
sp. zn. 4668/2019/VOP](#)

pomáháme

RODIČOVSKÝ PŘÍSPĚVEK ZLETILÉMU RODIČI Z DĚTSKÉHO DOMOVA

Obrátila se na nás mladá matka tříletého dítěte, která do skončení svého středoškolského studia pobývala s dítětem v dětském domově na základě smlouvy o ubytování. Její dítě mělo v té době nařízenou ústavní výchovu. V září 2019 ukončila matka pobyt v dětském domově, bydlela v tzv. cvičném bytě a požádala o zrušení ústavní výchovy dítěte. Orgán sociálně právní ochrany dětí řešil pobyt dítěte formou dovolenky, dítě již nebylo v přímém zaopatření ústavu a matka o ně pečovala. Úřad práce jí však

odňal rodičovský příspěvek a nevyplácel ho ani dětskému domovu.

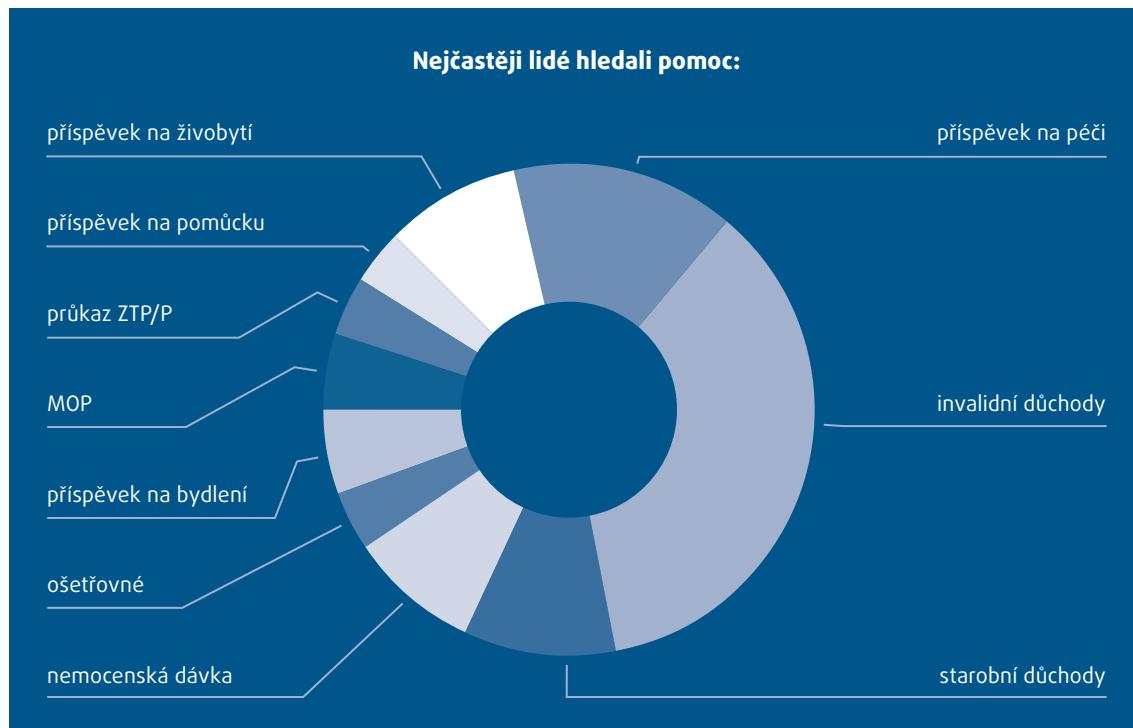
Protože zákon tyto situace výslově neupravuje, požádali jsme MPSV o stanovisko, zda by měla být dávka vyplácena zařízení nebo přímo matce. Výklad zákona, že dávku nedostane ani jeden z nich, ačkoliv matka o dítě fakticky pečeje, jsme označili za nezákonné a odporující smyslu a účelu zákona. I po odstěhování z dětského domova splňovala mladá maminka podmínku celodenní osobní a řádné péče o dítě, proto neměl úřad práce dávku odnímat, ale měl pouze změnit jejího příjemce. MPSV tuto argumentaci akceptovalo a zrušilo rozhodnutí úřadu práce o odnětí dávky. Úřad práce nesprávně odňal i přídavek na dítě. Ačkoli ústavní výchova dítěte nebyla zrušena, dítě stěžovatelky již nebylo v plném přímém zaopatření ústavu, ale se souhlasem dětského domova a OSPOD se o něj starala matka. Úřad práce měl proto přídavek na dítě vyplácet přímo matce. Na základě zprávy o šetření zjednal úřad práce nápravu, zahájil řízení o neprávem odepleněné dávce a doplatil obě dávky.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 7338/2019/VOP

PŘÍSPĚVEK NA BYDLENÍ NEMÁ BÝT ODNÍMÁN AUTOMATICKY PRO NEDOLOŽENÍ VYÚČTOVÁNÍ SLUŽEB NÁJEMCEM

Zabývali jsme se stížností na postup úřadu práce, který stěžovateli odňal příspěvek na bydlení, protože nedoložil vyúčtování vodného a stočného za předchozí zúčtovací období. Stěžovatel namítl, že se sám i prostřednictvím advokáta

snažil získat vyúčtování od svého pronajímatele, ten mu ho však odmítl vydat. Na opakované urgence dokonce reagoval vypovězením nájemní smlouvy. Po marné snaze získat potvrzení se stěžovatel obrátil na úřad práce a požádal ho, aby pronajímatele vyzval k doložení vyúčtování. Ani na výzvu úřadu práce však pronajímatel nereagoval. Úřad práce následně kvůli nedoložení vyúčtování odňal stěžovateli příspěvek na bydlení. MPSV rozhodnutí úřadu práce v přezkumném řízení potvrdilo.

Postup úřadu práce jsme považovali za formalistický. Úřad mohl s přihlédnutím k okolnostem případu vypočítat příspěvek na bydlení i bez doloženého vyúčtování a toto vyúčtování nadále důsledně vymáhat po pronajímatele. Pokud by později na základě předloženého vyúčtování zjistil, že vznikl přeplatek na příspěvku na bydlení, mohl by požadovat jeho vrácení po pronajímatele, protože ten svým jednáním přeplatek zavinil. Uvedeným postupem by úřad práce nerezignoval na svou povinnost náležitě zjišťovat všechny rozhodné skutečnosti. Zachováním výplaty by navíc naplnil účel příspěvku na bydlení, kterým je pomoc osobám s nízkými příjmy s úhradou nákladů na bydlení, a tím udržení bydlení.

Úřad práce své pochybení neuznal, nenapravil a nadále trvá na svém výkladu. Podpořila ho v tom i ministryně práce a sociálních věcí, na niž jsme se následně obrátili. O svých zjištěních jsme proto informovali veřejnost. Vzhledem k přetrávajícímu názorovému rozporu jsme lidem, kteří se ocitnou v obdobné situaci, doporučili, aby se obrátili na soud.

Současně jsme usilovali, aby v rámci plánované změny zákonů upravujících dávky na bydlení ministerstvo pamatovalo na tento problém (Viz též legislativní doporučení ochránce za rok 2020 č. 2, str. 11).

Zpráva, stanovisko a sankce ochránce:
sp. zn. 5848/2019/VOP

PEČLIVĚJŠÍ ZHODNOCENÍ VZNIKU INVALIDITY VEDLO K PŘIZNÁNÍ VYŠŠÍHO DŮCHODU

Řešili jsme podnět muže, který pobíral z důvodu onkologického a urologického onemocnění invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně. Požádal o prošetření postupu ČSSZ při stanovení výše důchodu, která v roce 2019 činila 8 000 Kč měsíčně. Zjistili jsme, že muž byl posudkem shledán částečně invalidním od dubna 1999 a plně invalidním od prosince 1999. V posudku však chybělo bližší odůvodnění data vzniku invalidity. Bylo zřejmé, že ČSSZ pochybila, když o žádosti o důchod rozhodla, přestože posudek o invaliditě nesplňoval kritérium úplnosti a přesvědčivosti. Po našem upozornění nařídila ČSSZ mimořádnou kontrolní lékařskou prohlídku, při které byl vypracován již rádně odůvodněný posudek o invaliditě. Posudková lékařka též v souvislosti s nově získanými údaji přehodnotila vznik invalidity, protože se podle

ní v čase ukázala významnost skutečnosti zjištěných v období let 1997 a 1998. Dospěla k závěru, že zdravotní stav posuzovaného již v té době omezoval možnost jeho pracovního zařazení i výkonnosti. Nově ho proto shledala částečně invalidním již od února 1997 a plně invalidním od prosince 1999. ČSSZ poté muži přiznala invalidní důchod o téměř 2 000 Kč vyšší a také doplatek přes 100 000 Kč.

 [Zpráva ochránce: sp. zn. 1723/2019/VOP](#)

O UKONČENÍ DOČASNÉ PRACOVNÍ NESCHOPNOSTI SE POJIŠTĚNEC MUSÍ DOZVĚDĚT

Stále častěji řešíme podněty z oblasti nemocenského pojištění, zejména stížnosti na ukončování dočasné pracovní neschopnosti a neprodloužení výplaty nemocenského po uplynutí podpůrčí doby. Jedním z takových podnětů byl i případ ženy, která si stěžovala, že jí posudkový lékař zamítl žádost o výplatu nemocenského po uplynutí podpůrčí doby, i když její léčba stále pokračovala, v průběhu nemoci byla nucena dát výpověď ze zaměstnání a nechat se zaevidovat na úřadu práce.

Šetřením jsme zjistili, že posouzení zdravotního stavu stěžovatelky proběhlo bez její přítomnosti. Posující lékař neshledal biologické důvody pro pokračování dočasné pracovní neschopnosti a vyhovění žádosti.

Poukázali jsme na to, že k ukončení dočasné pracovní neschopnosti došlo v rozporu se zákonem. Jestliže orgán nemocenského pojištění zjistí důvody pro ukončení dočasné pracovní neschopnosti, rozhodne o jejím ukončení na předepsaném tiskopisu, pokud tak neučinil ošetřující lékař. Ukončení dočasné pracovní neschopnosti ale nastane až dnem, kdy je o tom vyrozuměn pojištěnec. K vyrozumění může dojít buď ústním vyhlášením, je-li pojištěnec rozhodnutí přítomen, nebo písemným doručením rozhodnutí nepřítomnému pojištěnci. Protože stěžovatelka nebyla posouzení přítomna, mělo k ukončení její dočasné pracovní neschopnosti dojít ke dni, kdy se o tom dozvěděla. A do dne vykonatelnosti rozhodnutí jí také měla být přiznána výplata nemocenského po uplynutí podpůrčí doby.

ČSSZ na základě našeho šetření zajistila nápravu provedením obnovy řízení a stěžovatelce přiznala výplatu nemocenského po uplynutí podpůrčí doby.

 [Zpráva ochránce: sp. zn. 6347/2019/VOP](#)

ZÁVĚR POSUDKOVÉHO LÉKAŘE BEZ ODŮVODNĚNÍ NENÍ NÁLEŽITÝM PODKLADEM ROZHODNUTÍ

Obrátila se na nás žena nesouhlasící se zamítnutím žádosti o zvýšení příspěvku na péči

pro její maminku s Alzheimerovou chorobou. Příspěvek na péči byl ponechán v původní výši 4 400 Kč, i když stěžovatelka uváděla, že se zdravotní stav její maminky zhoršil natolik, že se musela obrátit na soud, který maminku omezil ve svéprávnosti téměř ve všech oblastech. Namítala, že maminka z důvodu zhoršení vnímání vyžadovala v době podání žádosti o zvýšení příspěvku na péči dohled druhé osoby téměř u všech základních životních potřeb. Lékařskou zprávou také prokazovala středně těžkou demenci.

Posudkoví lékaři ale uznali potřebu každodenní pomoci pouze u šesti základních životních potřeb, a to u mobility, orientace, komunikace, výkonu fyziologické potřeby, péče o zdraví a péče o domácnost. Neuznali požadavek o přiznání potřeby každodenní pomoci také u oblékání a obouvání a stravování.

Posudek vydaný pro účely odvolacího řízení neobsahoval potřebné vysvětlení, proč nebyla uznána potřeba každodenní pomoci u stravování a oblékání a obouvání. Posudek s nedostatečně odůvodněnými posudkovými závěry je neúplný, nepřezkoumatelný a nemůže být náležitým podkladem pro vydání rozhodnutí.

Na zjištěné pochybení jsme upozornili ministryně práce a sociálních věcí a požádali jsme ji o zrušení rozhodnutí v přezkumném řízení. Ministryně vyhověla, chybné rozhodnutí zrušila a věc vrátila odvolacímu orgánu k novému řízení. V novém řízení ministerstvo příspěvek na péči zvýšilo dokonce až na IV. stupeň závislosti, tj. 19 200 Kč.

 [Zpráva ochránce: sp. zn. 4516/2019/VOP](#)

NEMOCENSKÉ NELZE POJIŠTĚNCI ZADRŽOVAT KVŮLI NEZAVINĚNÉMU PŘEPLATKU

3. Sociální zabezpečení

Obrátila se na nás stěžovatelka, která žádala o pomoc při řešení tříživé sociální situace. Pražská správa sociálního zabezpečení (dále jen „PSSZ“) jí po několik měsíců zadržovala výplatu dávky nemocenského.

Stěžovatelka utrpěla v lednu 2019 v Itálii úraz. Prostřednictvím svého zaměstnavatele požádala o přiznání dávek nemocenského pojištění. PSSZ jí sdělila, že eviduje přeplatek v rozsahu jednoho dne na dárce nemocenského pojištění za předchozí dočasnou pracovní neschopnost, a proto jí dávky nevyplatila. Protože stěžovatelka byla po několik měsíců bez příjmu, souhlasila se stržením přeplatku za jeden den předchozí pracovní neschopnosti. Rozhodnutí či písemné sdělení o povinnosti vrátit přeplatek jí PSSZ nezaslala.

Šetřením jsme zjistili chybný postup. PSSZ nevyplatila dávku v zákonné lhůtě jednoho měsíce a podmínovala výplatu dávky tím, že stěžovatelka uhradí přeplatek na dárce za předchozí období dočasné pracovní neschopnosti. Za tento přeplatek ale nenesla odpovědnost. Zavinil jej zaměstnavatel a skutečnost, že měla stěžovatelka z jeho nesprávného postupu majetkový prospěch, není podle zákona rozhodující. Na základě našeho upozornění PSSZ dávky nemocenského stěžovatelce vyplatila.

 [Zpráva ochránce: sp. zn. 3641/2019/VOP](#)

mluvíme spolu

PODCASTY K DŮCHODŮM V RÁMCI PRAVIDELNÉHO POŘADU NA KÁVU S OMBUDSMANEM

V průběhu podzimních měsíců jsme připravili sérii podcastů k problematice důchodů pro nejširší veřejnost. Sbírali jsme dotazy a téma, o jejichž zpracování měli lidé zájem. Z těchto zdrojů a z poznatků, které jsme získali při vyřizování konkrétních případů, jsme připravili 6 dílů s tématy Jak se připravit na důchod, Doba pojištění a nejčastější omyly a mýty s ní spojené, a dalšími. Podcasty jsme zveřejnili v závěru roku 2020 a na začátku roku 2021.

Všechny podcasty z cyklu Na kávu s ombudsmanem jsou dostupné zde: www.youtube.com/playlist?list=PLWNv_lxgJdEKvV9-ZYu7VTxvc1SjDRb2i

PODMÍNKY PRO PŘIZNÁNÍ STAROBNÍHO DŮCHODU JSOU NEPŘIMĚŘENĚ PŘÍSNÉ

V rámci členství v Komisi pro spravedlivé důchody jsme opakovaně upozorňovali na velmi přísnou podmínu získání doby pojištění pro vznik nároku na starobní důchod a usilovali o zmírnění právní úpravy na základě

našich zkušeností z podnětů lidí, kterým byla zamítnuta žádost o důchod. Přibývá případů, kdy lidé dosáhnou důchodového věku, ale vůbec jim nevznikne nárok na starobní důchod.

Důvodem je nesplnění velmi přísné podmínky 35 let potřebné doby pojištění. Řada lidí získá dobu pojištění např. v rozsahu 32 let, ale to na starobní důchod nestačí, a ke dni dosažení důchodového věku jej nedostanou ani v poměrné výši. Po roce 2010 se totiž začaly zpřísňovat podmínky a minimální doba pojištění pro vznik nároku na důchod se postupně prodloužila z 25 let až na současných 35 let. Nadto se po roce 2009 již nezapočítávají některé náhradní doby pojištění (např. doba studia nad 18 let věku) a ještě se od roku 2019 přísněji redukuje pro nárok na důchod. Přetržky v dobách pojištění u neúspěšných žadatelů o důchod jsou často způsobeny jejich zdravotními či pracovními komplikacemi v předdůchodovém věku. Jsme přesvědčeni, že těchto lidí bude přibývat. V Evropě je pro vznik nároku na starobní důchod obvyklá podmínka 15 let doby pojištění. Tak je tomu i na Slovensku, v Rakousku a v dalších státech.

Vnímáme, že nastavení důchodového systému je politickým rozhodnutím. Na zpřísňení podmínek pro starobní důchod však upozorňujeme veřejnost a vedeme dialog s MPSV. V říjnu 2020 jsme k tomuto tématu uspořádali tiskovou konferenci. Hovořili jsme také o tom, že zkrácení potřebné doby pojištění pro nárok na starobní důchod lze řešit dílčí změnou zákona o důchodovém pojištění, pokud by se již komplexní důchodová reforma nestihla do konce volebního období schválit.

V Komisi pro spravedlivé důchody jsme podpořili materiál, který navrhoval snížení potřebné doby pojištění pro nárok na starobní důchod. Ten byl reakcí na připomínky členů komise a zohledňoval též aktuální závěry z předběžné studie OECD, která kritizovala nezvykle vysokou dobu pojištění pro nárok na starobní důchod. Změna této podmínky by měla být součástí důchodové reformy, kterou MPSV zaslalo do připomínkového řízení v prosinci 2020.

SEZNAMUJEME SOUDCE A ASISTENTY SPRÁVNÍCH SOUÐŮ S VÝSTUPY VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV

Ve spolupráci s Justiční akademií v Kroměříži jsme v lednu 2020 uspořádali na Nejvyšším správném soudu odborný seminář pro soudce správních soudů a jejich asistenty. Seznámili jsme je s nejčastějšími problémy, které ochránce řeší v oblasti důchodů a dávek pomocí v hmotné nouzi. Diskutovali jsme problematiku správního uvážení v oblasti nepojistných sociálních dávek i aktuální poznatky, které ochránce získal při vyřizování podnětů z oblasti důchodů a v rámci svého členství v Komisi pro spravedlivé důchody.

POKRAČUJEME V KLINICKÉM VZDĚLÁVÁNÍ STUDENTŮ PRÁVNICKÉ FAKULTY UNIVERZITY PALACKÉHO

Stejně jako v loňském roce jsme se organizačně podíleli na výuce v právních klinikách na Univerzitě Palackého, jak v rámci obecné ombudsmanské kliniky, tak v rámci specializované kliniky sociálních práv. Vzhledem k epidemiologickým opatřením, která znemožňovala prezenční výuku, tentokrát přednášející připravili výuku studentů v distanční formě.

činnosti za přestu
ení o nich

Zá

íku

ISBN 978-80-7598-052-6

9 788075 980526

4

veřejný pořádek

Janáček Kadecka / Petr Průcha
Filip Rigel / Vít Šťastný

kon o odpovědnost za přestupy zrušení o nich

V roce 2020 jsme věnovali zvýšenou pozornost ochraně spotřebitelů. Na jaře došlo k velkému nárůstu počtu podnětů týkajících se zrušených zájezdů v důsledku pandemie COVID-19. Vedle toho jsme z vlastní iniciativy prověřovali postup České obchodní inspekce při provádění dohledu nad zprostředkovateli výhodnější dodávky energií (podnikatelé bez licence). Prověřovali jsme i postup Energetického regulačního úřadu při výkonu dohledu nad dodavateli energií (podnikatelé s licencí). Zjistili jsme, že dohled prováděný ČOI není efektivní. V důsledku nedostatečného metodického vedení se v praxi nedaří včas postihovat zprostředkovatele energií za nekalé obchodní praktiky.

V přestupkové agendě jsme konstatovali, že schválnost může být trvajícím přestupkem a že úřad disponující videozáznamem páchaní přestupku nemůže zastavit řízení bez dalšího s tím, že přestupek neprokázal. Ve spolupráci s odborem rovného zacházení jsme zjišťovali praxi měst při zřizování vyhrazených parkovišť. Zahájili jsme výzkum vstupu do budov, v nichž rovněž sídlí úřad. Zjišťujeme také, jak často se krajské úřady a ministerstva potýkají se zneužitím práva na informace. Dál vedeme úřady k lepší srozumitelnosti, včasnosti a přiléhavosti odpovědí a vydaných rozhodnutí.

2 523

podnětů, z toho:

996

v působnosti

1 433

mimo působnost

více než

100%

nárůst počtu podnětů týkajících se rušení cestovních zájezdů

44%

nárůst počtu podnětů týkajících se zápisu práv do katastru nemovitostí

15%

nárůst počtu podnětů týkajících se přestupků v oblasti dopravy

13%

nárůst počtu podnětů týkajících se přestupků proti veřejnému pořádku, občanskému soužití a majetku

51

šetření skončilo zjištěním pochybení, z toho:

2

případy, kdy se nepodařilo dosáhnout nápravy

měníme pravidla

DÁLKOVÉ NAHLÍŽENÍ DO SPISU

Dlouhodobě usilujeme o to, aby úřady umožňovaly tzv. dálkové nahlížení do spisu. Chceme, aby zasíaly účastníku řízení elektronické kopie spisu či jeho části, když je o to požádá. Považujeme za nesmyslné, aby účastník kvůli tomuto úkonu musel sám fyzicky dorazit na úřad, zvlášť když samotná realizace nahlížení do spisu může i s cestou často znamenat ztrátu celého pracovního dne.

Ilustruje to případ muže z Děčína, který se obrátil se svou žádostí na Magistrát města Ostravy a posléze Krajský úřad Moravskoslezského kraje. Žádal o písemnosti, které měl úřad k dispozici v elektronické podobě, a svou žádost podal prostřednictvím datové schránky.

Veřejná správa je mj. službou veřejnosti. Úřady mají povinnost podle možností vycházet dotčeným osobám vstříc. Nadto elektronická forma komunikace je dnes zcela běžným standardem. Není žádný rozumný důvod, proč by měl stěžovatel z Děčína jezdit do Ostravy jen proto, aby se podíval na obsah spisu k jeho vlastnímu případu. Tím spíše, když o zaslání informací požádá skrze datovou schránku, a tedy není pochyb o jeho totožnosti, počet požadovaných písemností není nijak velký a správní orgán jimi všemi disponuje v elektronické podobě.

Krajský úřad přislibil, že bude s ohledem na specifika každého případu postupovat v souladu naším doporučením a v rámci metodické činnosti instruuje podřízené správní orgány.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 2980/2020/VOP

ŽADATELŮM O INFORMACE SE POSKYTUJÍ I NEPRAVOMOCNÁ ROZHODNUTÍ

Dosáhli jsme toho, že Úřad pro ochranu hospodářské soutěže, nemůže neposkytovat i nepravomocná rozhodnutí. Vůči připravované novele zákona o ochraně hospodářské soutěže jsme uplatnili připomínku, v níž jsme poukázali na to, že ÚOHS dlouhodobě odmítá individuální žádosti žadatelů o nepravomocná rozhodnutí, ačkolи soudy potvrzily, že tak činí protiprávně. Poskytnutí rozhodnutí ÚOHS, bez ohledu na to, zda je či není pravomocné, je v souladu s právem na informace. Úřad naše výhrady akceptoval, a sporý bod z novely zákona vypustil.

 [Připomínky ochránce sp. zn. KVOP-19263/2020/S](#)

MATRIČNÍ ÚŘADY A DATOVÉ SCHRÁNKY

Zabývali jsme se namítaným nejednotným přístupem matričních úřadů k přijetí žádosti o doslovný výpis z matriční knihy podané prostřednictvím datové schránky a k doručení výpisu do datové schránky. Stěžovatel správně poukázal na to, že zákon umožňuje provádět úkony vůči orgánům veřejné moci datovou schránkou a orgánům veřejné moci stanoví povinnost upřednostňovat doručování dokumentů prostřednictvím datové schránky.

PŘEKLEP ZA 2 000 KČ

4. Veřejný pořádek

Ministerstvo vnitra na naše doporučení postup matričních úřadů v komunikaci se žadateli prostřednictvím datových schránek metodicky usměrnilo.

Zpráva ochránce: sp. zn. 21/2020/SZD

KATASTRÁLNÍ PING-PONG

Zabývali jsme se případem stěžovatelky, která se obrátila na katastrální úřad s návrhem na opravu chyby. V rámci řízení katastrální úřad skutečně odhalil chybu v podobě chybějící parcely v katastrální mapě a doplnil ji do mapy neměřickým záznamem. Zeměměřický a katastrální inspektorát v odvolacím řízení dvakrát konstatoval, že neměřický záznam je vadný, rozhodnutí zrušil a věc vrátil k novému projednání. Ve druhém případě vadný neměřický záznam představoval v zásadě jediný důvod pro zrušení rozhodnutí a vrácení věci. Opakované vracení jsme kritizovali, protože prodlužovalo řízení. Inspektorát namítl, že neměřický záznam může vytvořit pouze katastrální úřad, a proto mu musel věc vrátit. Tento argument jsme odmítli s tím, že inspektorát může katastrální úřad požádat, aby mu neměřický záznam vyhotobil.

Inspektorát chybu odmítl uznat, proto jsme se obrátili na český úřad zeměměřický a katastrální jako nadřízený správní orgán. Ten se s naším názorem ztotožnil, uznal pochybení inspektorátu a současně vyrozuměl o našem právním názoru podřízené orgány.

Stanovisko ochránce: sp. zn. 3802/2018/VOP

Obrátil se na nás stěžovatel, který rozporoval postup katastrálního úřadu v řízení o povolení vkladu do katastru nemovitostí. Katastrální úřad zamítl vklad kvůli nesouladu mezi návrhem na vklad a přiloženou kupní smlouvou. Kupní smlouva totiž v textu uváděla jiný pozemek, než byl v návrhu na vklad; namísto pozemku st. p. č. 1448 uváděla pozemek st. p. č. 1488. Stěžovatel smlouvu opravil, podal nový návrh na vklad a znova uhradil správní poplatek ve výši 2 000 Kč. Podruhé mu katastrální úřad vyhověl. Stěžovatel se na nás obrátil, protože postup katastrálního úřadu považoval za formalistní.

Stěžovateli jsme dali za pravdu. Je-li možné přes chybu v psaní nebo počtech jednoznačně bez jakýchkoli pochybností dovodit obsah kupní smlouvy a je-li takto zjištěný obsah v souladu s návrhem na vklad, nemůže katastrální úřad návrh na vklad odmítnout proto, že neodpovídá obsahu listiny. V daném případě se chyba týkala jen jednoho ze čtyř čísel, kupní smlouvou se převáděla i budova stojící na pozemku, u které smlouva uváděla správné parcellní číslo pozemku. Smlouva obsahovala i číslo listu vlastnictví, na kterém byl převáděný pozemek zapsán. Katastrálnímu úřadu jsme proto sdělili, že vklad bylo možné provést již napoprvé.

Katastrální úřad pochybení uznal. Současně dodal, že na základě rozhodovací činnosti soudů v řízeních o žalobách proti rozhodnutím katastrálních úřadů o zamítnutí vkladu je v resortu zeměměřictví a katastru nemovitostí postupně opouštěn striktně formalistický přístup při posuzování vkladových listin.

Zpráva ochránce: sp. zn. 3528/2020/VOP

INFORMACE NAD ZLATO

Při naplňování práva na informace by mezi žadatelem a požadovanou informací neměla stát bezdůvodná bariéra. Takovouto bariéru může představovat například výše úhrady za požadovanou informaci. V případě Státního pozemkového úřadu, jehož sazebník se stal předmětem našeho šetření, jsme konstatovali neúměrně vysokou cenu datových nosičů (30 Kč za CD a 50 Kč za DVD), na kterých informace poskytoval, a hodinovou sazbu za mimořádně rozsáhlé vyhledávání ve výši 500 Kč.

Státní pozemkový úřad na základě našeho šetření snížil výše úhrady za datové nosiče na 20 Kč a sazbu za mimořádně rozsáhlé vyhledávání na 400 Kč.

Zpráva a stanovisko ochránce:
sp. zn. 7718/2018/VOP

Pomohli jsme:

225 lidem při řešení potíží s rušením cestovních zájezdů

100 lidem s problémy s katastrem nemovitostí a pozemkovými orgány

58 lidem s policií

35 lidem s potížemi s matričními úřady a evidencí obyvatel

102 lidmi s užíváním pozemních komunikací

46 lidem s právem na informace nebo s ochranou osobních údajů

88 lidem s dopravními přestupky

pomáháme

KDYŽ PŘESTUPEK TRVÁ

Nezahájí-li úřad řízení o přestupek mezi sousedy do jednoho roku od jeho spáchání, přestupek se promlítí. Co když ale soused postaví cloníci zástěny na hranici mezi vaším a jeho pozemkem tak, že vám brání ve výhledu z oken? Právě takovou situaci se dlouhodobě zabýváme, neboť úřad odmítá zkoumat, zda se jedná o přestupek schválnosti, a po uplynutí jednoho roku od instalace clon považuje celou věc za promlčenou, přestože zástěny stále stojí a stále brání ve výhledu z oken. Takový závěr považujeme za absurdní a snažíme se úřad přesvědčit, aby přestal být nečinný a celou záležitost projednal.

 [Zpráva, stanovisko a sankce ochránce: sp. zn. 1205/2018/VOP](#)

PŘÍŠTĚ RADĚJI BEZ DODATKOVÉ TABULKY

Z vlastní iniciativy jsme se zabývali dopravním značením, které formou dodatkových tabulek

umístěných pod zákazovými značkami B2 „Zákaz vjezdu všech vozidel“ a B29 „Zákaz stání“ přikazuje osobám na invalidním vozíku jízdu pouze s doprovodem. Dopravní značky, pod nimiž jsou dodatkové tabulky umístěny, však regulují pohyb vozidel a nikoli pohyb chodců, kterými jsou i osoby na invalidním vozíku. Zmíněné zákazové značky a dodatkové tabulky proto není možné kombinovat. Úřad zcela přijal naši argumentaci a rozhodl se dodatkové tabulky odstranit.

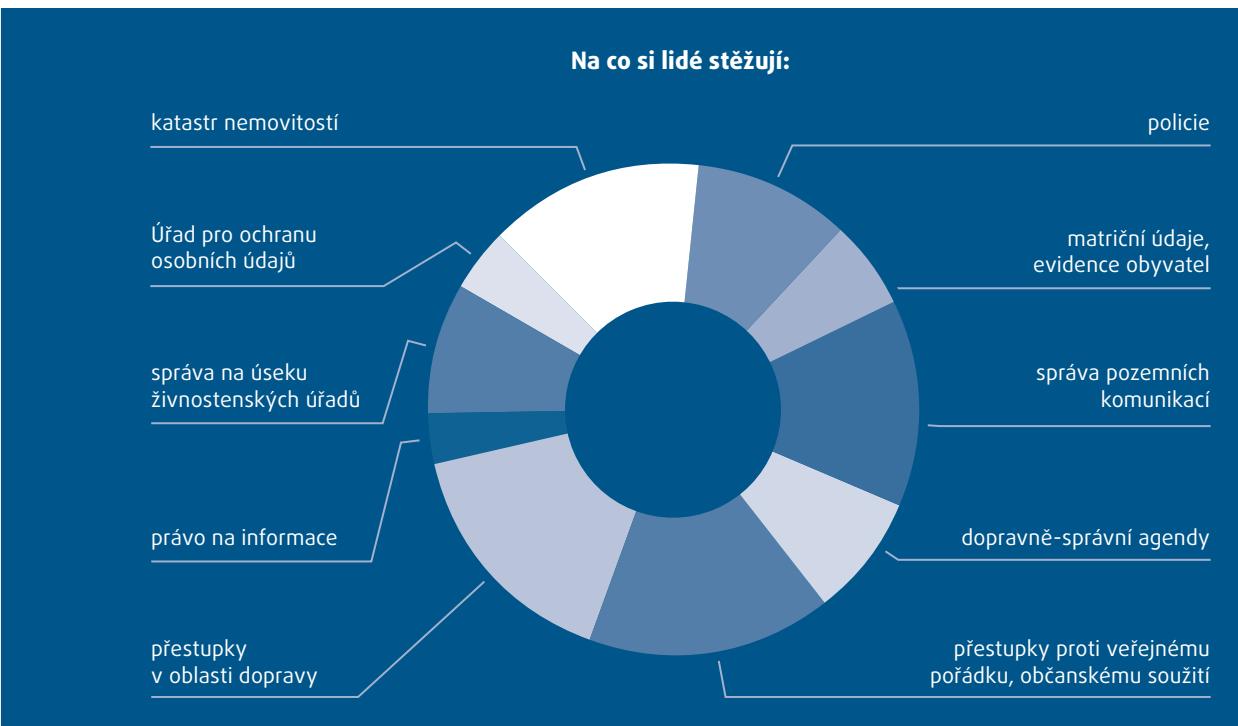
 [Zpráva ochránce: sp. zn. 6905/2019/VOP](#)

KVALIFIKAČNÍ PŘÍSPĚVEK

Obrátil se na nás voják nesouhlasící s tím, že mu nebyl přiznán kvalifikační příspěvek. Ten naleží vojákově služebně zařazenému na služební místo, pro které je stanoven vyšší stupeň vzdělání a voják tohoto vyššího stupně dosáhne v průběhu služebního poměru, aniž s ním byla uzavřena dohoda o zvýšení nebo rozšíření vzdělání.

Jádrem sporu bylo, zda stěžovateli kvalifikační příspěvek náleží, ačkoli obor jeho studia Armáda ČR nevyužije. Stěžovatel absolvoval studium na Mendelově univerzitě v Brně v bakalářském studijním programu Agrobiologie, studijní obor Všeobecné zemědělství.

Seznámili jsme se s obvyklou praxí služebních orgánů při rozhodování o přiznání kvalifikačního příspěvku v době, kdy o příspěvek požádal

stěžovatel. Zajímalo nás, nakolik služební orgány v daném období skutečně zkoumaly využitelnost získaného vzdělání na novém služebním místě. Zjistili jsme, že tvrzení Armády ČR, že podobně, jako případ stěžovatele, byly posouzeny i případy jiných vojáků, nenachází oporu v předložené spisové dokumentaci, proto jsme k ní při svém hodnocení nepřihlédl. Naopak ze spisové dokumentace vyplynulo, že v posuzované době služební orgány běžně přiznávaly kvalifikační příspěvek, aniž by využitelnost vzdělání pro potřeby Armády ČR zkoumaly.

Konstatovali jsme proto, že služební orgány porušily legitimní očekávání stěžovatele, že mu bude kvalifikační příspěvek přiznán. Ministr obrany přislíbil vydání nového rozhodnutí stěžovateli.

Stanovisko ochránce: sp. zn. 5570/2019/VOP

VLASTNÍ POŠTOVNÍ ZÁSILKU MI NEDORUČILI, CIZÍ ANO

Stěžovatelé namítali, že Český telekomunikační úřad neprověřil jejich stížnosti na činnost doručovatelů České pošty. Stížnostmi upozorňovali, že jim dlouhodobě doručují zásilky cizích osob a jejich zásilky automaticky ukládají k vyzvednutí na poště, aniž je zkouší doručit.

Úřad jsme upozornili, že nečinění pokusů o doručení poštovní zásilky či doručování cizích

poštovních zásilek (porušování poštovního tajemství) je přestupkem, jehož spáchání měl důsledně prověřit.

Úřad naše závěry přijal, jednání pošty dodatečně prověřil a následně s ní zahájil přestupkové řízení. Stěžovatelům se za předchozí nečinnost omluvil.

Zpráva ochránce: sp. zn. 3744/2019/VOP

POSKYTNUTÍ NOVĚ VYTVOŘENÉ INFORMACE ZA POPLATEK

Stěžovatel požádal městskou část o informaci, zda po stavebních úpravách provedených v jejím sídle bude možné i nadále využívat mobilní stěnu k přehrazení místnosti. Městská část nedisponovala požadovanou informací vztahující se k jejímu majetku. Stěžovatele proto požádala o úhradu, kterou odůvodnila vyhledáváním. Do úhrady započítala čas strávený faktickým přeměřením stěn a ploch a rovněž následné tři hodiny konzultací s dodavatelskými firmami. Magistrát, rozhodující o stížnosti stěžovatele proti úradě za mimořádně rozsáhlé vyhledávání informací, potvrdil, že městská část postupovala správně.

My jsme naopak takový postup shledali nepřípustným, protože za vyhledání informace nelze považovat náklady na vznik informace

samotné, ani náklady na zjištění, zda povinný subjekt informací vůbec disponuje. Neexistence informace je faktickým důvodem pro (částečné nebo úplné) odmítnutí žádosti za předpokladu, že povinný subjekt nemá povinnost informací disponovat. V opačném případě je povinen si informaci na své náklady obstarat.

Magistrát se ztotožnil s naším závěrem. Protože jeho rozhodnutí, kterým potvrdil postup městské části, nešlo přezkoumat, přislíbil, že se našimi závěry bude řídit, požádá-li stěžovatel městskou část opětovně o informaci a on bude rozhodovat o případném opravném prostředku stěžovatele.

 [Zpráva ochránce: sp. zn. 4150/2019/VOP](#)

ODSTRANĚNÍ OSOBNÍCH ÚDAJŮ Z INTERNETOVÝCH VYHLEDÁVAČŮ

Stěžovatel požádal o poskytnutí informace podle zákona o svobodném přístupu k informacím. Povinný subjekt osobní údaje stěžovatele při zveřejnění odpovědi pouze začernil, takže po zadání jména a příjmení do vyhledavače Google byla písemnost na internetu dostupná. Po upozornění stěžovatele mu povinný subjekt zaslal kopii formuláře žádosti společnosti Google

o odstranění osobních údajů. Stěžovateli sdělil, že by měl prokázat svoji totožnost předložením kopie svého občanského průkazu.

Stěžovatel se obrátil na Úřad pro ochranu osobních údajů, který požadavek připojení kopie dokladu vysvětlil tím, že společnost Google požaduje prokázání totožnosti, aby předešla podvodným žádostem o odstranění osobních údajů od osob, které předstírají jinou identitu, snaží se poškodit konkurenci nebo chtějí podvodem zatajit právní informace.

Vysvětlení Úřadu však neodpovídalo okolnostem daného případu. Požadavek správce osobních údajů k prokázání totožnosti je namísto, jestliže má správce důvodné pochybnosti o totožnosti fyzické osoby, která žádost podává. V tomto případě povinný subjekt již znal stěžovatele z jeho žádosti o poskytnutí informace.

Úřad po našem upozornění vyzval povinný subjekt k nápravě. Ten uznal chybu, odpověděl se začerněnými údaji ze svého serveru odstranil a provozovatele internetových vyhledavačů požádal o brzkou aktualizaci URL, a tím i smazání dokumentu z mezipaměti. Povinný subjekt svoji odpověď znova umístil na své internetové stránky, ale již s důsledně anonymizovanými údaji o žadateli.

 [Zpráva ochránce: sp. zn. 7808/2019/VOP](#)

mluvíme spolu

PROBLÉMY SE ZÁJEZDY V DOBĚ PANDEMIE COVID-19

V jarních měsících roku 2020 jsme řešili zvýšený počet podnětů týkajících se zájezdů cestovních kanceláří. Lidé, kteří si zakoupili zájezd, ale nemohli vystartovat, se potýkali s tzv. stornopoplatky cestovních kanceláří, vouchery či požadavky na doplacení ceny zájezdu.

Protože nemůžeme prověřit postupy cestovních kanceláří, snažili jsme se stěžovatelům s řešením situace alespoň poradit. Současně jsme jednali s ministryní pro místní rozvoj a dosáhli toho, že ministerstvo vydalo metodické doporučení pro cestovní kanceláře.

Když se situace v cestovním ruchu nelepšila, jednali jsme s ministryní opakovaně a dohodli se zaslat společný dopis provozovatelům cestovních kanceláří, ve kterém jsme uvedli přesné postupy, jak by se cestovní kanceláře měly v problematických situacích vůči zákazníkům zachovat. Došlo i na společné jednání s cestovními kancelářemi, které jsme informovali o problémech, s nimiž se nejčastěji setkáváme a nastínili, jak by v těchto případech měly postupovat.

Někteří nespokojení klienti cestovních kanceláří se na základě našich doporučení obraceli se stížnostmi na Českou obchodní inspekci. Nyní tedy budeme prověřovat, zda ČOI při řešení jejich podnětů postupovala správně a využila svých dohledových oprávnění.

 [Tisková zpráva ze dne 11. 6. 2020](#)

PŘEDNÁŠKY PRO SENIORY

V průběhu roku 2020 jsme uspořádali společně se spotřebitelskými sdruženími sérii přednášek pro seniory. Hovořili jsme zejména o kompetencích ochránce v oblasti ochrany spotřebitele. Se seniory jsme mj. diskutovali postupy zprostředkovatelů dodávek energií a prodeje zájezdů.

Téma ochrany spotřebitele jsme se věnovali i ve spolupráci s akademickou sférou. Jednak jsme školili studenty olomoucké právnické fakulty, současně jsme se zapojili v rámci prosincového workshopu pro studenty brněnské právnické fakulty se svými zkušenostmi k jednání zprostředkovatelů energií.

DÁL USILUJEME O SROZUMITELNOST SPRÁVNÍCH ROZHODNUTÍ

I v roce 2020 jsme v oblasti pozemních komunikací pokračovali v našem úsilí dosáhnout větší srozumitelnosti odvolacích rozhodnutí Středočeského kraje. Ačkoli nám zástupci krajského úřadu přislíbili, že své úředníky proškolí, kvůli epidemiologické situaci k tomu nakonec nedošlo. Mnohá rozhodnutí krajského úřadu jsou proto stále natolik nesrozumitelná a vnitřně rozporná, že z nich není vůbec jasné, co krajský úřad po prvostupňovém úřadu při novém projednání věci požaduje. Protože to považujeme za zásadní problém, s krajským úřadem na toto téma dále jednáme a požadujeme změny.

Zpráva a stanovisko ochránce:
sp. zn. 911/2018/VOP

VČAS REAGOVAT NA PODÁNÍ ČINÍ MINISTERSTVU DOPRAVY POTÍZE

Opakovaně jsme zjistili, že ministerstvo dopravy nereaguje včas na podání stěžovatelů.

V konkrétním případě se stěžovatel obracel na ministerstvo s dotazem na homologaci světel v prosinci 2019, odpověď urgovala v lednu 2020 a teprve na základě našeho šetření mu ministerstvo odpovědělo v červnu 2020.

O situaci jsme jednali s ministrem dopravy, který prodlení vysvětlil přetížeností daného odboru a přislíbil věnovat tomu patřičnou pozornost.

NA SLOVÍČKO S NÁMĚSTKEM MINISTRA VNITRA PRO STÁTNÍ SLUŽBU

Novému náměstku ministra vnitra pro státní službu jsme představili téma, která v oblasti státní služby považujeme za zásadní. Probírali jsme mj. personální situaci ve státní správě a etický kodex státních zaměstnanců. Snažili jsme se nalézt dohodu ohledně nahlízení do osobních spisů státních zaměstnanců tak, aby mohli vést efektivně šetření.

REAKCE ÚŘADU BUDĚ VČASNÁ A SROZUMITELNÁ

Opakovaně jsme řešili stížnosti na Český telekomunikační úřad, že neodpovídá včas a přílehalově na uplatněné námitky a z odpovědí úřadu není zřejmé, zda a jak může pomoci.

Se zástupci ČTÚ jsme se dohodli na zajištění včasnosti a srozumitelnosti jeho odpovědí. Upozornili jsme, že v rámci dobré správy má úřad na podněty veřejnosti reagovat do 30 dnů i bez požádání. Zdůraznili jsme, že ve svých

odpovědích má přiléhavě objasnit své možnosti a postup ve věci. Pokud od podatele následně obdrží nesouhlasnou reakci, má posoudit, jestli nejde o stížnost. Takovou stížnost má prošetřit a přjmout opatření k nápravě.

Zástupci ČTÚ naše upozornění přijali, seznámili s nimi příslušné zaměstnance a přislíbili intenzivněji zapracovat na zlepšení komunikace s veřejností, což budeme sledovat.

 Zpráva a stanovisko ochránce:
sp. zn. 5000/2018/VOP

MAJÍ SE TELEFONNÍ AUTOMATY ZRUŠIT?

Z vlastní iniciativy jsme prověřili záměr Českého telekomunikačního úřadu dále neukládat povinné provozování veřejných telefonních automatů.

Při jednáních s ČTÚ jsme ověřili, že telefonní automaty dlouhodobě nahrazují mobilní telefony, které je možné považovat za vhodnou a dostupnou alternativu telefonních automatů. Upozornili jsme, že je ale třeba myslet na krizové situace, při nichž k mobilnímu telefonu či síti není přístup. Pokud se telefonní automaty zruší,

je nezbytné pro tyto případy zajistit jiný způsob, jímž se lidé dovolají pomoci.

Úřad přislíbil nalézt řešení, jak nahradit funkci telefonních automatů v krizových situacích. V navázané spolupráci budeme pokračovat.

 [Tisková zpráva ze dne 16. 6. 2020](#)

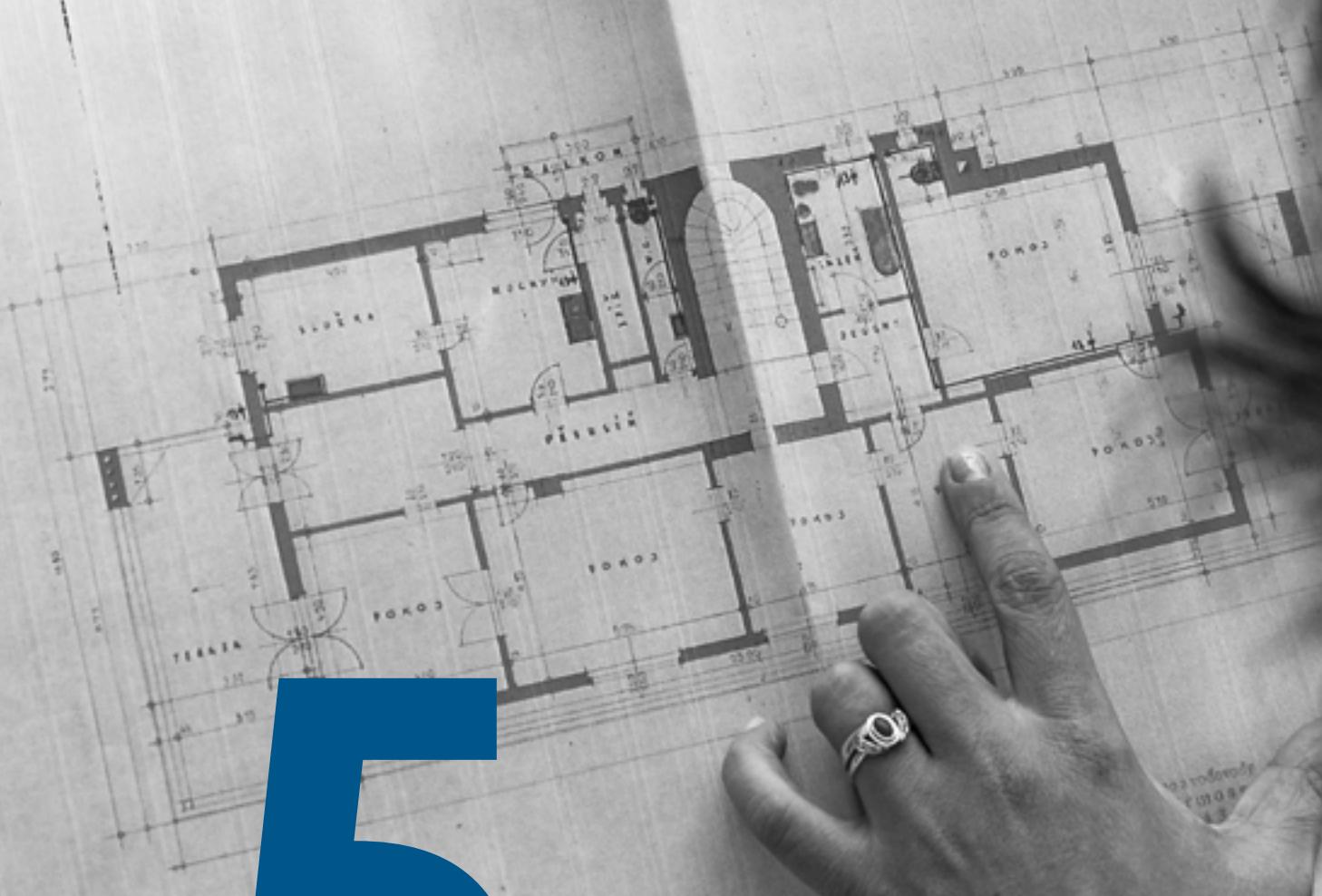
SPOLEČNĚ ZA OCHRANU SOUKROMÍ (NEJEN) V ZAŘÍZENÍCH, KDE SE NACHÁZEJÍ LIDÉ OMEZENÍ NA SVOBODĚ

S Úřadem pro ochranu osobních údajů jsme vedle poznatků z aplikáční praxe diskutovali zejména problematiku kamer v zařízeních, kde se nacházejí lidé omezení na svobodě. Shodli jsme se na tom, že žít pod drobnohledem kamer v prostoru, který je pro klienta zařízení domovem, je velmi citlivá věc. Považujeme za žádoucí sdílet zkušenosti a názory na tento zásah do práva na soukromí fyzických osob.

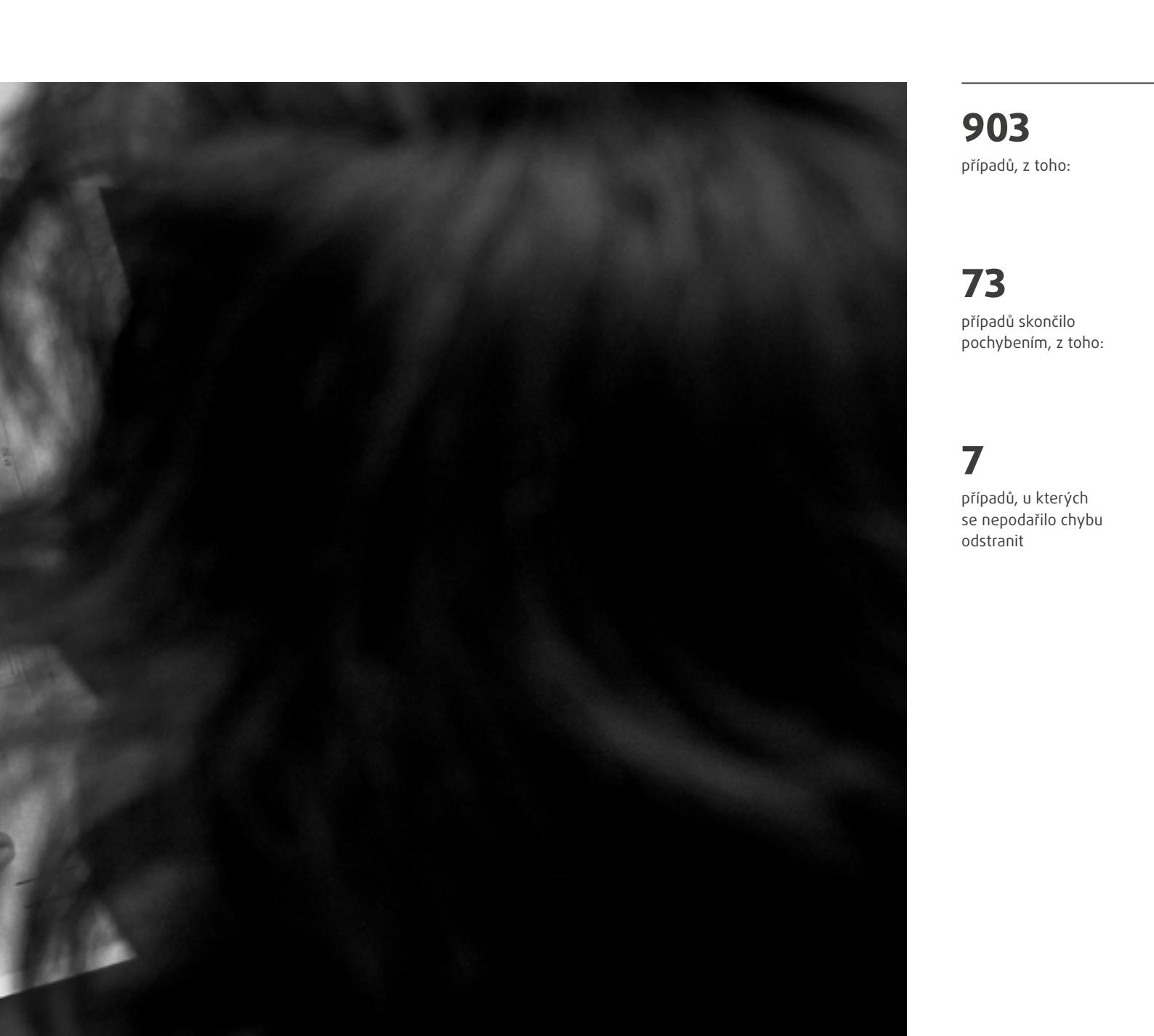
— FEBRÚR 1932.

2. PATRÓ 18100

5

stavební řád

903

případů, z toho:

73

případů skončilo
pochybením, z toho:

7

případů, u kterých
se nepodařilo chybu
odstranit

Znovu a znovu jsme se zapojovali do připomínkového řízení k jednotlivým koncepcím rekodifikace stavebního práva a upozorňovali jsme na řadu nedostatků těchto materiálů, včetně nedodržení legislativních pravidel vlády v rámci legislativního procesu.

Podali jsme žalobu ve veřejném zájmu, kterou jsme napadli územní rozhodnutí o umístění výškové budovy Šantovka Tower v Olomouci.

Poznatky z oblasti ochrany zvířat proti týrání jsme zúročili v novém letáku „Ochrana zvířat“. Stávající letáky „Hluk“ a „Stavební činnost“ jsme aktualizovali, aby byly srozumitelnější a lépe lidem pomáhaly při řešení životních situací.

měníme pravidla

REKODIFIKACE STAVEBNÍHO ZÁKONA – OTEVŘENÝ DOPIS PREMIÉROVI

Stavební zákon řeší střety soukromých a veřejných zájmů a je jedním z pilířů veřejného práva. Nenechal nás proto chladným postupem Ministerstva pro místní rozvoj při přípravě jeho rekodifikace.

Spolu s dalšími připomínkovými místy jsme vyrozuměli premiéru, že Ministerstvo pro místní rozvoj projednává nový stavební zákon v rozporu s legislativními pravidly vlády. Ministerstvo předložilo vládě jiné paragrafové znění textu nového stavebního zákona, než který byl předmětem připomínkového řízení. Apelovali jsme, aby přípravy tohoto důležitého a zásadního předpisu probíhaly v souladu s legislativními pravidly vlády, která garantují kvalitu a transparentnost připravovaných právních předpisů.

 [Tisková zpráva ze dne 15. 4. 2020](#)

ZŘÍZENÍ ZÁCHYTNÉHO CENTRA PRO ODEBRANÉ ŠELMY

Dlouhodobě upozorňujeme, že při odebírání ohroženého exotického zvířete chovateli mohou úřady zjistit, že takové zvíře nemají kam umístit. Zvláště to platí pro nebezpečné šelmy. Problém řešíme s Ministerstvem životního prostředí. Ministerstvo se rozhodlo podpořit rozšíření stávajících záchranných center při zoologických

zahradách. Za tím účelem vypsalo dotaci, z níž bude možné rozšíření center financovat. Cílem je získat prostory pro umístění 10-20 velkých šelem.

SPRÁVNÍ ORGÁNY UŽ NESMÍ ODMÍTAT GENERÁLNÍ PLNOU MOC

Úspěšně jsme ukončili šetření ve věci akceptace generálních plných mocí advokáta ve správních řízeních. Situaci jsme v minulosti zmapovali napříč celou republikou a na základě získaných dat potvrzujících nejednotnou správní praxi jsme osloви Ministerstvo vnitra s požadavkem na vydání metodického pokynu, který by zajistil přijímání generálních plných mocí vsemi úřady bez výjimky. Ministerstvo vnitra na základě našeho upozornění přijalo sjednocující metodické stanovisko, které problém řeší. Klienti, kteří se nechávají zastoupit advokátem a dají mu plnou moc pro všechna správní řízení, se tak již nemusí obávat neoprávněných požadavků nad rámec zákona ani toho, že kvůli neuznání zmocnění přijdou o svá práva.

 [Tisková zpráva ze dne 13. 10. 2020](#)
 [Doporučení ochránce: sp. zn. 23/2019/SZD](#)

OPAKOVANÉ PRODLUŽOVÁNÍ ZKUŠEBNÍHO PROVOZU ŽELEZNIČNÍ TRATI „NOVÉ SPOJENÍ“ V PRAZE

Opakován se na nás obrátili občané z ul. Příběnická v Praze 3, kteří poukazovali na obtěžující hluk z provozu železniční tratí (tzv. Nové spojení). Zjistili jsme, že Drážní úřad už déle než 10 let umožňuje provoz na trati opakovaným prodlužováním zkušebního provozu. Postup úřadů a opakován povolování zkušebního provozu znamenalo, že stavebník nebyl řadu let nucen provádět dodatečná opatření ke snížení hluku. Až v návaznosti na naše šetření začal stavebník provádět protihluková opatření na dráze, kterými se pokusil odstranit nejvíce obtěžující hluk z nákladní vlakové dopravy v noční době. Protože však úřady i nadále trvaly na nesprávném procesním postupu při prodlužování zkušebního provozu a odmítly zjištěná pochybení napravit, rozhodli jsme se informace o případu zveřejnit.

 [Tisková zpráva ze dne 26. 10. 2020](#)
 [Zpráva, stanovisko a sankce ochránce: sp. zn. 4990/2017/VOP](#)

pomáháme

ŠANTOVKA TOWER – ŽALOBA K OCHRANĚ VEŘEJNÉHO ZÁJMU

Podali jsme žalobu k ochraně veřejného zájmu proti územnímu rozhodnutí o umístění výškové stavby „Šantovka Tower v Olomouci“. Územní rozhodnutí, které žalobou napadáme, umísťuje stavbu na území ochranného památkového pásma městské památkové rezervace Olomouc a může tak nevratně poškodit historické panorama města Olomouce, jakož i krajinný ráz.

Dospěli jsme k závěru, že umístěním stavby byl porušen veřejný zájem na ochraně městské památkové rezervace, došlo k porušení právních předpisů na úseku územního plánování, ochrany přírody a krajiny (krajinný ráz) a také jsme shledali velké podezření na výskyt tzv. systémové podjatosti orgánu, který ve věci rozhodoval. O žalobě zatím Krajský soud v Ostravě, pobočka Olomouc, nerozhodl, ale přiznal žalobě odkladný účinek, což znamená, že stavebník nemůže požádat o vydání stavebního povolení. Stavebník následně reagoval podáním vlastní žaloby, v níž zpochybnil samotnou existenci ochranného pásma městské památkové rezervace Olomouc. Ani o této žalobě však olomoucký krajský soud prozatím nerozhodl.

SOCIÁLNÍ POHŘEB A VYDÁNÍ URNY

V roce 2020 se v podnětech v oblasti pohřebnictví významně promítla pandemie COVID-19. Řešili jsme stížnosti na vládní opatření související s pandemií, jež se týkaly omezení počtu účastníků pohřbu a organizace smutečního obřadu. Lidé si dále stěžovali například na to, že v zákonem o pohřebnictví stanovené lhůtě 96 hodin od oznamení úmrtí nestihli svému blízkému zařídit pohřeb. Příslušná obec proto vypravila pohřeb sociální a následně pozůstalým odmítla vydat urnu s ostatky zemřelého, přestože náklady sociálního pohřbu chtěli zaplatit. Obec argumentovala, že podle zákona o pohřebnictví musí ostatky uložit na veřejném pohřebišti. Vedle zákona o pohřebnictví je však třeba zohlednit také občanský zákoník, který stanoví, že nejsou-li ostatky uloženy na veřejném pohřebišti, má na jejich vydání právo osoba, kterou zemřelý před smrtí určil, jinak postupně manžel, dítě, rodič nebo dědic. Zastáváme názor, že jestliže se v době mezi provedením kremace a uložením urny na veřejném pohřebišti, kdy ostatky ještě nejsou uloženy, objeví některá z těchto osob a požádá o vydání urny, měla by ji obec vydat.

 [Tisková zpráva ze dne 29. 10. 2020](#)

NEPŘÍPUSTNOST POŽADAVKU NA DOLOŽENÍ DOKLADŮ U „ČERNÝCH“ STAVEB

Často se setkáváme s případy realizace jednodušších staveb bez povolení. Zabývali jsme se například otázkou, zda je v řízení o dodatečném povolení stavby oplocení oprávněný požadavek stavebního úřadu na doložení ověřené (autorizované) dokumentace namísto jednoduchého technického popisu. Při řádné formě povolení stavby oplocení je takový požadavek prakticky vyloučen. Jestliže požadavek ověřené dokumentace neexistuje v procesu povolení stavby, neměl by být vyžadován ani v řízení o jejím dodatečném povolení. Účelem řízení o dodatečném povolení stavby je totiž zhjení protiprávního stavu, nikoliv „potrestání“ nezodpovědného stavebníka. Kladení vyšších požadavků na stavebníky v řízení o dodatečném povolení v tomto případě odporuje požadavku přiměřenosti zásahu správních orgánů do právní sféry adresátů. Nadřízený krajský úřad se s naší argumentací ztotožnil a vysvětlil stavebnímu úřadu, jak dál postupovat. Tím došlo k nápravě ve prospěch stěžovatele.

 [Zpráva ochránce: sp. zn. 6517/2019/VOP](#)

Nejčastěji jsme pomohli nebo poradili:

301

lidem s potížemi s územním či stavebním řízením nebo s užíváním staveb

150

lidem s problémy s odstraňováním staveb nebo s dodatečným povolením staveb

55

lidem obtěžovaným nadmerným hlukem

60

lidem řešícím záležitosti vodovodů, kanalizací nebo ochrany vod

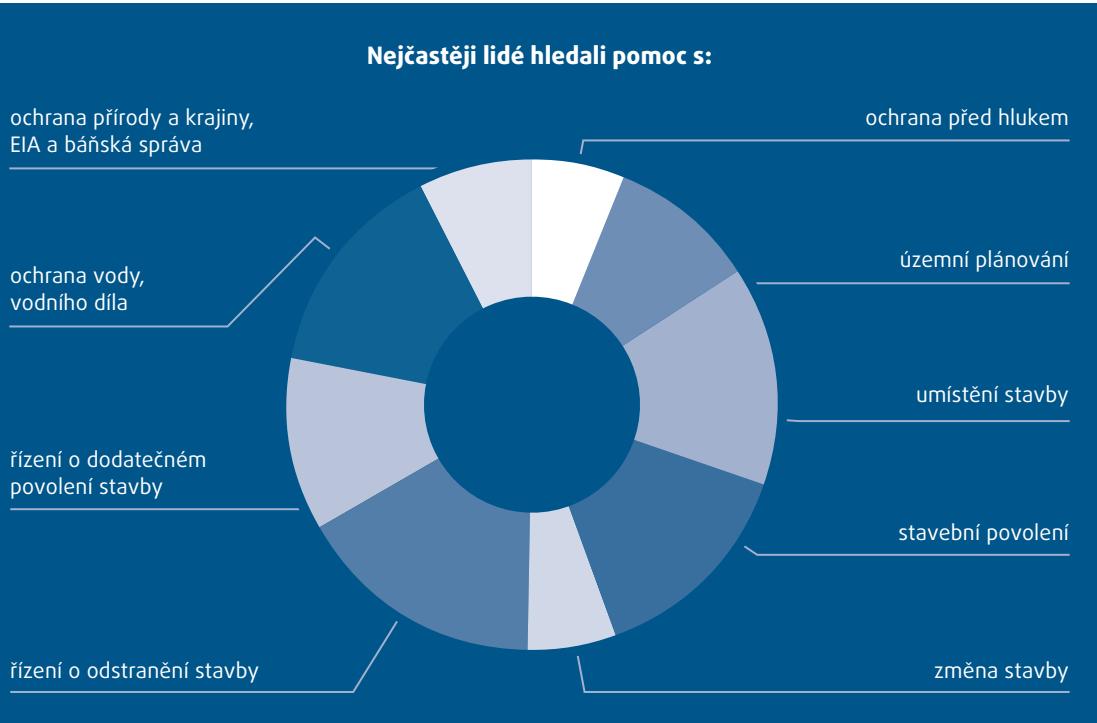
DOMEK POLOPATĚ

Přidali jsme další užitečné informace do projektu Domek polopatě, který od roku 2019 uživatelům vysvětluje vše potřebné, co souvisí se stavbou rodinného domu, a to na platformě přehledných webových stránek. V roce 2020 jsme tohoto průvodce obohatili o další praktické informace, které lidé ocení na počátku celého procesu - ve fázi výběru vhodného pozemku pro stavbu. Názorně ukazujeme, jak vypadá list vlastnictví získaný z katastru nemovitostí (ať jde o originál listu vlastnictví či jeho internetovou formu), popisujeme, jaké informace lidé v jeho jednotlivých částech naleznou, a hlavně srozumitelně vysvětlujeme, co zapsané údaje mohou pro kupujícího znamenat či signalizovat. Díky tomu si může každý sám rychle ověřit právní stav pozemku a zjistit, zda pozemek není zatížen vadami, které by proces stavby komplikovaly. Výběr pozemku se tak stává jednodušší, čitelnější a bezpečnější záležitostí.

[Domek polopatě](#)

UŽÍVÁNÍ STAVEB - GRAFICKÁ POMŮCKA

Přestože byla po většinu roku 2020 řada hostinských provozoven uzavřena vládními opatřeními souvisejícími s pandemií COVID-19, rozhodli jsme se na základě dřívějších poznatků přiblížit lidem problematiku obtěžování hlukem

z hudebních produkcí. Považujeme za nutné poskytnout občanům v předstihu stručný návod řešení situací, které mohou nastat, až se činnost provozů obnoví.

Obtěžování hlukem z hudebních produkcí pořádaných v hostinských provozovnách je jednou z nejčastějších námitek, kterými se zabýváme v oblasti ochrany veřejného zdraví. Lidé si stěžují na hluk, protože pohostinství se často nachází v bezprostřední blízkosti bytové či rekreační zástavby.

Pokusili jsme se zobecnit problematiku pořádání hudebních produkcí ve stavbách do grafické podoby. Cílem materiálu je poskytnout veřejnosti základní informace o právních nástrojích, kterými mohou krajské hygienické stanice a stavební úřady řešit pořádání hudebních produkcí v objektech.

[Tisková zpráva ze dne 14. 12. 2020](#)

NEČINNOST STAVEBNÍHO ÚŘADU

Zabývali jsme se kauzou rozsáhlých stavebních úprav budovy (se značným rozšířením administrativních prostor). Stěžovatel se domníval, že stavebník provádí stavební práce bez příslušného povolení a vytýká stavebnímu úřadu i krajskému úřadu, že přestože v minulosti učinily řadu kroků, nevede jejich postup k řešení. Nesouhlasil také s tím, že stavební úřad vede řízení o odstranění a řízení o dodatečném

povolení pouze ve vztahu k části stavby. Zjistili jsme, že stavební úřad většinu prací na stavbě nepovažoval za podléhající řízení o odstranění stavby, v němž by musel řešit i námitky stěžovatele, který rozporoval mimo jiné soulad nového využití budovy s územním plánem. Nadřízený krajský úřad navíc zastával mylný názor, že nemá jak zajistit ochranu před nečinností stavebního úřadu, který nezahájil řízení o odstranění stavby. Krajský úřad se chybně řídil závěry judikatury, které se použijí při poskytování ochrany před nečinností správními soudy, nikoliv však nadřízenými správními úřady.

Po naší intervenci provedl stavební úřad kontrolní prohlídku, vyzval stavebníka k zastavení prací a upřesnil předmět řízení o odstranění stavby. Rovněž krajský úřad přehodnotil svůj chybný postoj, kvůli němuž v této věci řádně neplnil poslání nadřízeného úřadu - efektivně zajistit nápravu selhání prvostupňového úřadu i s přihlédnutím k věcné stránce případu (namísto tzv. ping-pongu mezi úřady).

[Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn. 866/2020/VOP](#)

DLOUHODOBÉ PROVOZOVÁNÍ NEPOVOLENÉHO AUTOVRAKOVIŠTĚ

Setkáváme se s případy kontroverzních a okolí zatěžujících provozů. Takto se na nás obrátili

i obyvatelé obce Lišnice sdružení ve spolku s kritikou postupů úřadů při řešení jejich stížností na provoz autovrakoviště v centru obce. Šetřením jsme shledali, že areál provozovny je od roku 2013 využíván ke sběru, výkupu a demontáži autovraků nelegálně. Úřady tomu nedokázaly účinně zamezit, jejich sankce a opatření k nápravě byly neefektivní a úřady nedokázaly ani koordinovat své kroky. Svá pochybení uznaly a přislíbily mj. uplatnit návrh na zrušení živnostenského oprávnění (pozastavení provozování živnosti).

Do kauzy se promítají i nedostatky legislativy k řešení problematiky vozidel dovezených ze zahraničí (slouží jako zdroj náhradních dílů a nacházejí se frekventovaně na českých autovrakovištích, často nelegálních). Přivítali jsme proto, že Ministerstvo životního prostředí připravilo novou právní úpravu nakládání s autovraky (vozidly s ukončenou životností). Zákon o výrobcích s ukončenou životností, účinný od 1. 1. 2021, spolu s novou vyhláškou o podrobnostech nakládání s vozidly s ukončenou životností, má přinést nové nástroje k zamezení nelegálního nakládání s autovraky.

 [Zpráva ochránce: sp. zn. 6006/2018/VOP](#)

VÝJIMKY Z EMISNÍCH LIMITŮ PRO ELEKTRÁRNU CHVALETICE

Vedli jsme šetření vůči Krajskému úřadu Pardubického kraje ve věci výjimky z emisních limitů pro Elektrárnu Chvaletice. Šetření jsme zahájili poté, co rozhodnutí o udělení výjimky vyvolalo u veřejnosti kontroverze, a kauza se objevila v médiích. Zaměřili jsme se na několik problematických aspektů rozhodnutí, jako například nesprávné stanovení denního limitu pro oxidy dusíku, nebo také skutečnost, že úřad udělil výjimku i přesto, že hodnocení výjimky pro emise rtuti podle příslušné metodiky Ministerstva životního prostředí bylo výrazně negativní. Předmětem šetření bylo i procesní pochybení krajského úřadu, který neumožnil účastníkům řízení vyjádřit se k podkladům, které žadatel doplnil po podání žádosti. Šetření skončilo úspěšně, neboť v jeho průběhu Ministerstvo životního prostředí zrušilo rozhodnutí krajského úřadu o výjimce.

- [Tisková zpráva ze dne 18. 2. 2020](#)
 [Zpráva ochránce: sp. zn. 5689/2019/VOP](#)

mluvíme spolu

SBORNÍK ODSTRAŇOVÁNÍ STAVEB II

Vydali jsme v pořadí druhý sborník věnovaný problematice „černých“ staveb. Publikace obsahuje aktuální právní stanoviska ombudsmana vycházející z konkrétních případů, které ombudsman v oblasti stavebního práva řešil. Sborník obsahuje užitečné právní rady pro občany, kteří jako stavebníci či sousedé hájí svá práva v řízení o nepovolené stavbě. Odborná veřejnost, především stavební úřady, naleznete ve sborníku řadu doporučení a příkladů dobré správní praxe.

 [Sborník Odstraňování staveb II \(2020\)](#)
 [Tisková zpráva ze dne 5. 10. 2020](#)

5. Stavební řád

SPOLUPRACUJÍ ÚŘADY PŘI OCHRANĚ ZVÍŘAT EFEKTIVNĚ?

Ochrana zvířat proti týrání je založena na spolupráci dvou úřadů: veterinární správy, která zaměstnává odborníky (veterináře) posuzující stav zvířat, a obecního úřadu, který na základě jejich zjištění rozhoduje o uložení pokut a opatření k nápravě. Rozhodli jsme se prosetřít, zda oba úřady účinně spolupracují, zda jsou schopny dosahovat zlepšení podmínek chovu zvířat a zda využívají svých pravomocí k potrestání osob, které zvířata týrají. Pokud se ukáže, že spolupráce obou úřadů nevede k účinné ochraně zvířat, budeme hledat možnosti, jak tu situaci změnit.

VÝZKUM VSTUPU DO MYSLIVECKÝCH OBOR

Zahájili jsme šetření formou výzkumu ve vči přístupu veřejnosti do mysliveckých obor. Důvodem byly stížnosti občanů na omezení či úplné zamezení vstupu do některých obor. V první fázi výzkumu jsme se obrátili na orgány státní správy myslivosti, orgány státní správy lesů a orgány ochrany přírody s cílem zmapovat počet a umístění obor, seznámit se s konstrukčním řešením obor a mírou možnosti

pohybu návštěvníků v nich, zjistit postoje orgánů státní správy k uvedenému tématu a počty podnětů, s nimiž se v dané oblasti setkávají. Následně jsme osloви uživatele obor, aby nám sdělili své názory na to, do jaké míry může pohyb veřejnosti v oborech zasahovat do výkonu práva myslivosti. Výsledky výzkumu využijeme při řešení případů v oblasti myslivosti a při dalších jednáních s orgány státní správy.

[Tisková zpráva ze dne 6. 8. 2020](#)

VÝSTAVBA VE II. OCHRANNÉM PÁSMU VODNÍHO ZDROJE

Na ochranu zdrojů pitné vody je třeba klást stále větší důraz spolu s tím, jak postupuje klimatický vývoj posledních let a jak vzrůstají obavy o budoucí zdroje pitné vody. Ochrana zdrojů pitné vody je veřejným zájmem. Věnovali jsme se proto také nepovolené výstavbě chatek, maringotek a jiných objektů ve II. ochranném pásmu vodního zdroje pitné vody. Komunikovali jsme s dotčenými úřady a zjistili nedostatky v postupech stavebního úřadu a správních orgánů na úseku ochrany vod a zemědělského půdního fondu. Úřady přislíbily provést opatření k nápravě a v budoucnu postupovat v souladu s právními předpisy.

[Zpráva ochránce: sp. zn. 7509/2019/VOP](#)

6

**justice, migrace,
finance**

1117

podnětů, z toho:

797

v působnosti

320

mimo působnost

84

případů skončilo
shledáním pochybení,
z toho

4

případy, kdy se
nepodařilo pochybení
odstranit

Letošní rok byl ve znamení zvýšeného nápadu podnětů k opatřením přijatým v souvislosti s pandemií onemocnění COVID-19. Řešili jsme například stížnosti na nastavení pravidel poskytování kompenzačního bonusu nebo dotací „Ošetřovné pro OSVČ“, „COVID - Lázně“ či „COVID - Nájemné“. Obraceli se na nás také lidé, kteří se dostali do složitých situací kvůli omezením souvisejícím s přeshraničním pohybem. Na jaře to byly především podněty přeshraničních pracovníků a občanů Evropské unie, kteří využili práva volného pobytu osob v Evropské unii a pobývají na území hostujícího členského státu. Ve druhé polovině roku se podněty týkaly především omezení vstupu nesezdaných partnerů občanů České republiky a Evropské unie.

Navázali jsme na facebookovou kampaň k dani z příjmů z minulého roku a ve spolupráci s Finanční správou ČR a Komorou daňových poradců ČR jsme nejdůležitější informace shrnuli do [Základní příručky: Daň z příjmů](#).

Vedle toho jsme vydali řadu nových informačních letáků, abychom lidem usnadnili orientaci v právních předpisech nebo jim pomohli, pokud chtějí podat stížnost či žádost v souvislosti s průtahy soudů či nevhodným chováním soudních osob.

Promíjení úroků finančními úřady
formulář – [Stížnost na průtahy v soudních řízeních s přílohou](#)
formulář – [Stížnost na nevhodné chování soudních osob s přílohou](#)
formulář – [Žádost o přiměřené zadostiučinění za průtahy v soudním řízení s přílohou](#)

měníme pravidla

DOPAD DO RODINNÉHO ŽIVOTA CIZINCE SE POSOUDÍ I U VÍZA ZA ÚČELEM STRPĚNÍ

Ministerstvo vnitra stěžovatelce neudělilo výzum za účelem strpění. Stěžovatelka v odůvodnění žádosti o výzum mimo jiné uvedla, že nemůže vycestovat z České republiky, neboť se zde stará o svou těžce nemocnou matku odkázanou na její péči. Své tvrzení doložila řadou dokladů, včetně lékařských zpráv. Ministerstvo vnitra přesto v rozhodnutí nezohlednilo, jaký dopad bude mít neudělení víza do jejího rodinného života.

Požadovali jsme, aby při námitce cizince Ministerstvo vnitra posuzovalo přiměřenost dopadu do jeho soukromého a rodinného života, i když toto posouzení při rozhodování žádostí o výzum za účelem strpění zákon o pobytu cizinců výslovně nevyžaduje. Povinnost zohlednit soukromý a rodinný život cizince totiž vyplývá z mezinárodních závazků České republiky. Ministerstvo vnitra na naše závěry přistoupilo a změnilo také metodiku pro posuzování žádostí o víza za účelem strpění.

 Zpráva a stanovisko ochránce: sp. zn.
6825/2018/VOP

CESTA PRO NÁPRAVU CHYB PŘI UPLATŇOVÁNÍ SLEVY

NA DANI NA MANŽELA/ MANŽELKU OTEVŘENA

Řešili jsme případy stěžovatelů, kteří na základě potvrzení Okresní správy sociálního zabezpečení uplatnili slevu na manželku u daně z příjmů. Později se však ukázalo, že v potvrzení byla chybně uvedena nižší částka vyplacených dávek. Potvrzení totiž nezahrnovalo lednovou výplatu mateřské za prosinec předchozího roku. Po zjištění chyby finančním úřadem stěžovatelé museli slevu vrátit, protože příjmy jejich manželek přesáhly rozhodnou hranici 68 000 Kč. Současně jim finanční úřad vyměřil úrok z prodlení ve výši několika tisíc korun. Stěžovatelé požádali o prominutí úroku, ale finanční úřady jejich žádosti nejprve zamítly.

Okresní správy sociálního zabezpečení chybovaly, když vydávaly obsahově nesprávná a neurčitá potvrzení o dávkách vyplacených v kalendářním roce, do nichž nebyla zahrnuta mateřská za prosinec předchozího roku vyplacená v lednu. ČSSZ se ztotožnila s našimi závěry. Každé potvrzení by do budoucna mělo obsahovat také doprovodný text a vysvětlení, jaké dávky nemocenského pojištění byly do potvrzení zahrnuty.

Finanční úřady podle nás v některých případech také chybovaly, když bez dalšího stanovily daň s uplatněnou slevou, přestože z přiloženého potvrzení od OSSZ vyplývalo období pobíráni mateřské. Upozornili jsme, že finanční úřady mohly nést spoluodpovědnost za nárůst úroku z prodlení. Ač tato otázka

zůstala mezi Generálním finančním ředitelstvím a námi sporná, podařilo se nalézt jiné řešení. Za klíčový jsme totiž považovali postup finančních úřadů při rozhodování o prominutí úroku z prodlení. Poplatníci jednali v důvěře v potvrzení, tj. ve veřejné listinu vydanou jiným orgánem veřejné moci. Domníváme se, že jde o ospravedlnitelný důvod pro prominutí úroku z prodlení. Generální finanční ředitelství s námi souhlasilo a v červnu 2020 vydalo nový pokyn k promíjení příslušenství daně. V něm zohlednilo specifickou situaci poplatníků jednajících na základě nesprávného potvrzení od okresní správy sociálního zabezpečení. Výslovně ji zařadilo mezi ospravedlnitelné důvody pro prominutí úroku.

I finanční úřady svůj postup nakonec přehodnotily a stěžovatelům úrok v celé výši prominuly.

- Tisková zpráva ze dne 20. 9. 2020
- Zpráva ochránce: sp. zn. 1815/2019/VOP
- Zpráva ochránce: sp. zn. 8050/2018/VOP

DOPADY ODKLADNÉHO ÚČINKU PŘIZNANÉHO SPRÁVNÍ ŽALOBĚ

Setkali jsme se s případem stěžovatele, podle kterého správce daně nerespektoval správním soudem přiznaný odkladný účinek správní žaloby proti rozhodnutí o stanovení daně.

Smyslem přiznání odkladného účinku správní žalobě je zmrazení stavu před vydáním napadeného správního rozhodnutí. Tohoto efektu nelze dosáhnout jinak, než že přiznání odkladného účinku způsobuje odložení všech právních následků napadeného rozhodnutí. Na napadané rozhodnutí je proto třeba ode dne vykonatelnosti usnesení o přiznání odkladného účinku hledět jako na nepravomocné. Správce daně proto není nadále oprávněn evidovat předpis daně a činit kroky k jejímu zaplacení. Byla-li daň uhradena před přiznáním odkladného účinku, vzniká daňovému subjektu přeplatek. Správce daně by rovněž neměl přistupovat k vymáhání úroku souvisejícího s daní, u které soud přiznal odkladný účinek.

Zjistili jsme, že mezi správními soudy ani odbornou veřejností dosud nepanuje zcela shoda na posuzování dopadů odkladného účinku správní žalobě. Proto jsme se rozhodli provést výzkum napříč veřejnou správou, abychom zjistili, jak na posuzování odkladného účinku nahlížejí různé správní orgány. Chceme tak přispět ke sjednocení praxe správních orgánů.

V případě stěžovatele nám dal správce daně za pravdu, že není možné převést přeplatek na úhradu nedoplatku, u kterého správní soud přiznal odkladný účinek. Ohledně vymáhání příslušenství daně, u které soud přiznal odkladný účinek, jsme se pak shodli s Generálním finančním ředitelstvím, že přiznání odkladného účinku zakládá důvody pro odklad exekuce příslušenství daně. Nadále se však neshodujeme s finanční správou, jaké dopady má přiznání odkladného účinku správní žalobě.

■ Zpráva ochránce: sp. zn. 1477/2018/VOP

PŘEDSEDA SOUDU NEMŮŽE PAUŠÁLNĚ ZAKÁZAT POŘIZOVÁNÍ ZVUKOVÝCH A OBRAZOVÝCH ZÁZNAMŮ V BUDOVĚ SOUDU

Předseda soudu ve svém pokynu plošně zakázal pořizování jakýchkoliv zvukových a obrazových záznamů a přenosů v budově soudu mimo jednací síně (v jednacích síních platí pravidla upravená v zákoně o soudech a soudcích). Stěžovatel měl za to, že takový plošný zákaz nemá oporu v zákoně. Pokyn předsedy soudu má povahu vnitřního předpisu, který upravuje pravidla pro příslušníky justiční stráže, jak mají dohlížet nad pořádkem a bezpečností v soudní budově. Vnitřní předpis

nesmí stanovit zákazy a povinnosti nad rámec zákona vůči subjektům stojícím mimo státní správu. Zákon o soudech a soudcích žádny zákaz pořizovat záznamy v budově soudu neobsahuje. Stanoví pouze pravidla pro pořizování záznamů a přenosů během soudního jednání. Takový zákaz nevyplývá ani z jiných právních předpisů. Nelze jej dovodit ani z občanského zákoníku, který sice stanoví ochranu před zásahy do soukromí, umožňuje však celou řadu výjimek (např. záznamy či přenosy pro zpravodajské účely či za účelem prokázání protiprávního jednání). Pokud by justiční stráž postupovala v souladu s pokynem obsahujícím nezákonné zákaz, dopustila by se nezákonného zásahu.

Zákon o soudech a soudcích ani nepřiznává pravomoc stanovit takový paušální zákaz předsedům soudů při výkonu státní správy soudu. Proto jsme předsedovi soudu doporučili, aby pokyn upravil. Předseda soudu našemu doporučení vyhověl.

Doporučení ochránce: sp. zn. 19/2020/SZD

ETICKÉ OTÁZKY, KTERÉ BY SI SOUDCI MĚLI KLÁST

Soudcovská unie ČR na svých stránkách zveřejnila Otevřený soubor etických dilemat soudce. Jedná se o podrobné rozpracování obecných principů Etického kodexu z roku 2005 včetně otázek, které by si měl soudce v určitých situacích klást. Soubor také shrnuje klíčovou judikaturu k jednotlivým okruhům etických dilemat.

Na přípravě souboru jsme se podíleli. Analyzovali jsme zahraniční etické kodexy, které nejen deklarují obecné požadavky a principy etického chování soudců, ale slouží hlavně jako kvalitní návod na pojmenování a řešení etických dilemat. V etice není jednoduché zformulovat

jednoznačné pravidlo, právě proto může systém otázek a podotázek soudcům pomoci zachovat se správně v situacích, které právo může jen těžko předvídat.

Tisková zpráva ze dne 10. 8. 2020

ZVEŘEJŇOVÁNÍ SOUDNÍCH ROZHODNUTÍ

Podporili jsme poslanecký návrh zákona, podle kterého by měla být soudům nižšího stupně zákonem uložena povinnost zveřejňovat svá rozhodnutí v anonymizované podobě ve veřejně dostupné databázi. Rozhodování soudů musí naplňovat požadavky předvídatelnosti, transparentnosti a rovnosti. To nelze dosáhnout bez zveřejňování soudních rozhodnutí. Na to Ministerstvo spravedlnosti upozorňujeme už několik let. Organizovali jsme na toto téma kulaté stoly odborníků, zasílali připomínky k návrhu změny příslušné instrukce a také jsme navrhovali dát povinnost zveřejňovat do zákona o soudech a soudcích. V prosinci ministerstvo zpřístupnilo na Portálu justice novou databázi rozhodnutí okresních a krajských soudů a slíbilo, že počet zveřejňovaných rozhodnutí se bude navyšovat. Zatím se tato databáze naplňuje jen pozvolna, zejména zveřejňování rozhodnutí nižších soudů, před kterými se rozhoduje drtivá většina věcí, je velmi pozadu. Na Slovensku zvládli po stanovení této povinnosti v zákoně v roce 2011 zprovoznit tuto databázi za méně než jeden rok. Návrh zákona byl počátkem roku 2021 přijat v upravené verzi a ponechává základní pravidla zveřejňování (např. typy rozhodnutí, počátek povinnosti zveřejňovat apod.) na vyhlášce Ministerstva spravedlnosti. K takové verzi máme výhrady (viz Vyhodnocení legislativních doporučení za roky 2018 a 2019, str. 19).

Tisková zpráva ze dne 18. 11. 2020

pomáháme

VČASNÉ ZASÍLÁNÍ PLATEB POŠKOZENÝM V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

Vytížení soudu ani nedostatečný stav personálu nemůže ospravedlňovat nepřiměřenou délku soudního řízení. Úkolem vedení soudu je zabezpečit chod soudu po stránce personální a organizační tak, aby minimalizoval riziko vzniku nepřiměřené délky soudních řízení. Zajištění plynulosti řízení se nevztahuje pouze na samotné soudní řízení, ale také na navazující úkony soudu, mezi které patří poukazování nároků poškozených z trestního řízení.

Stěžovatel je jedním z 6 tisíc poškozených v trestním řízení, kterým soud v roce 2016 přiznal nárok na vydání výnosu z trestné činnosti. Ještě v roce 2019 však platbu od soudu neobdržel. Stěžovatel v roce 2016 předložil nesprávné číslo účtu a platba se soudu vrátila jako nerealizovatelná. Soud se přitom chystal realizovat nepovedené platby až po tom, co platbu zašle všem poškozeným. Z našeho šetření vyplýnulo, že soud do konce března 2019 proplatil přiznaný nárok u přibližně z tisíc poškozených. Soud totiž nedisponoval volnými pracovními kapacitami. Nad rámec svých povinností vyřizovaly požadavky dvě pracovnice soudu.

Naše šetření vedlo k urychlení vyplácení nároků poškozeným. Stěžovatel již svůj nárok obdržel.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 2098/2019/VOP

OMYLEM ZASLANÁ PLATBA DANĚ

Pokud zadavatel platby (osoba odlišná od poskytovatele platebních služeb a provozovatelů poštovních služeb) prokáže, že uskutečnil platbu zřejmým omylem a současně nemá žádný daňový nedoplatek, má nárok na vrácení platby. Má-li zadavatel platby sám nedoplatek, správce daně omylem zaslanou platbu převede na úhradu

tohoto nedoplatku. Správce daně nezkoumá, zda omylem zaslánou platbou vznikl vratitelný přeplatek daňovému subjektu, na jehož účet byla platba omylem zaslána. Účetní stěžovatele zadala chybné variabilní číslo při platbách daně z přidané hodnoty ve výši přesahující 500 000 Kč. Platby proto byly připsány na osobní daňový účet jiného daňového subjektu. Stěžovatel se o chybě dozvěděl po několika měsících a požádal správce daně o převedení plateb na jeho osobní daňový účet. Správce daně žádostem stěžovatele nevyhověl z důvodu, že platby byly započítané na nedoplatky daňového subjektu, na jehož účet byly omylem zaslány.

Konstatovali jsme pochybení správce daně, který odmítl omylem zasláné platby vrátit, přestože došlo ke zřejmému omylemu. Stěžovatel se současně bránil u správního soudu, který mu dal zaprávdu a zaujal stejný právní názor jako my. Správce daně proto stěžovateli již vrátil omylem zasláné platby daně z přidané hodnoty.

 [Zpráva ochránce: sp. zn. 185/2018/VOP](#)
 [Tisková zpráva ze dne 10. 6. 2020](#)

NESPRÁVNĚ FORMULOVANÁ OBECNĚ ZÁVAZNÁ VYHLÁŠKA JDE K TÍŽI OBCE NIKOLIV POPLATNÍKA

Řešili jsme stížnost na postup úřadu městyse, který stěžovateli nepřiznal slevu na místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů. Spor mezi stěžovatelem a úřadem městyse spočíval v tom, zda mají slevu na poplatku ve výši 200 Kč získat jen poplatníci s pobytom v obci nebo i poplatníci vlastníci na území obce nemovitosti, kde není nikdo hlášen k pobytu.

Úřad městyse po našem šetření uznal, že obecně závazná vyhláška je formulována šířejí, než původně zamýšlela, a slevu na poplatku stěžovateli přiznal.

 [Zpráva ochránce: sp. zn. 103/2020/VOP](#)

DLOUHÉ ROZHODOVÁNÍ SOUDU VE VĚCI SVĚŘENÍ DO PĚSTOUNSKÉ PÉČE

Rozhoduje-li soud o úpravě práv k dětem, musí dbát principu nejlepšího zájmu dítěte

Pomohli nebo poradili jsme:

140 lidem v souvislosti s řešením problémů s daněmi a cley

282 cizincům ke spravedlivému řízení

106 lidem s průtahy v soudních řízeních nebo s nevhodným chováním soudních osob

a měl by rozhodnout zpravidla v řádu měsíců. Dcera stěžovatelky byla krátce po narození (v dubnu 2018) předběžným opatřením odebrána z péče rodičů. I po roce trvala dočasná úprava poměrů a soud nerozhodl ve věci samé. Obecný zmocněnec stěžovatelky proto podal v říjnu 2019 stížnost na průtahy. Tu předseda soudu vyřídil jako nedůvodnou.

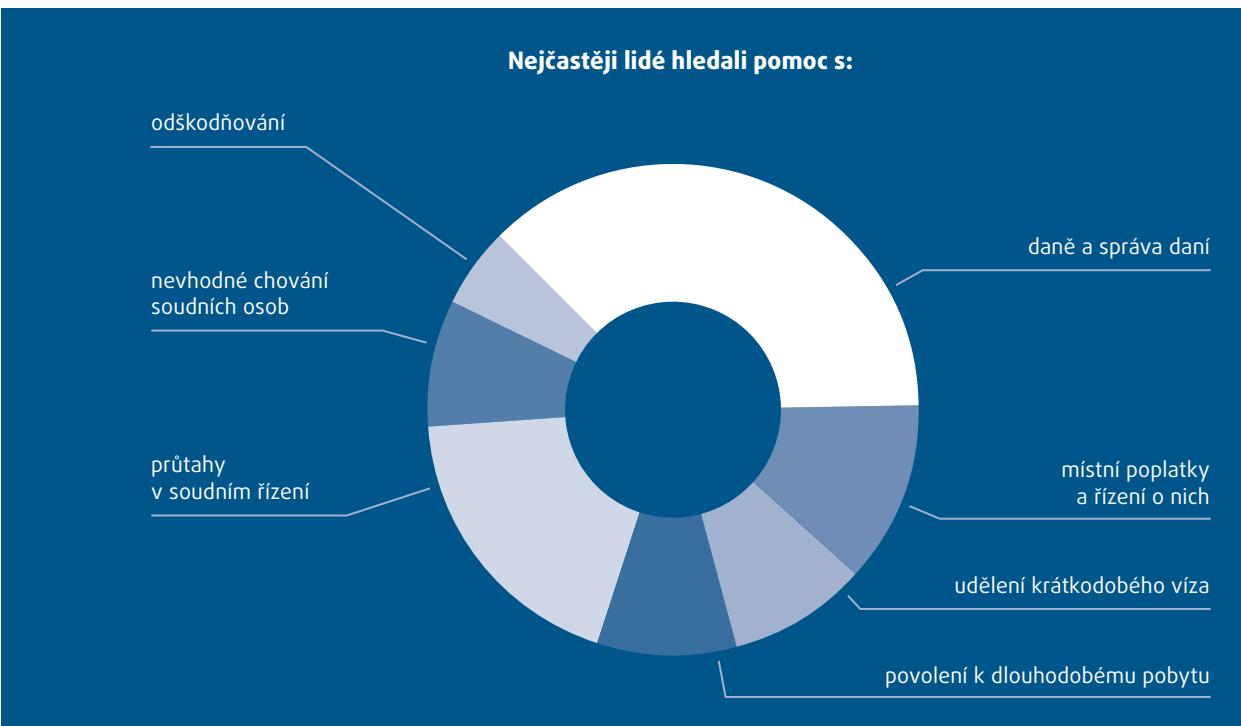
Po našem šetření však přijal předseda soudu několik opatření k nápravě. Zaslal obecnému zmocněnci doplnění odpovědí na některá jeho podání, na která předtím nereagoval. Omluvil se také za nedostatečné vyřízení stížnosti a průtahy v řízení. Dále seznámil rozhodující soudkyni se závěry šetření a přislíbil sledovat plynulost daného řízení. Rozhodující soudkyně pak ve věci rozhodla v červnu 2020 (nadále však probíhá odvolací řízení). V neposlední řadě doporučil ostatním soudcům, aby v případech potřeby vyhotovení znaleckého posudku projednali se znalcem zadání znaleckého úkolu a okopírovali si příslušnou část spisového materiálu.

 [Zpráva ochránce: sp. zn. 7234/2019/VOP](#)

ZTRACENÍ V SYSTÉMU

Od roku 2018 se zabýváme situací osob bez státní příslušnosti. Cizinci, kteří nikdy nenabyli státní příslušnost žádného státu, nebo státní příslušnost v průběhu života pozbyli, se nachází ve velice obtížné situaci. Bez potřebných dokladů nemohou získat pobytové oprávnění a nemají možnost legálně pracovat. Tím přicházejí o finanční prostředky a jsou ohroženi ztrátou bydlení. Nemají

Nejčastěji lidé hledali pomoc s:

rovněž přístup k některým běžným službám, jako je například převzetí poštovní zásilky. Stávající právní úprava osobám bez státní příslušnosti nenabízí zcela účinné řešení.

Nejprve jsme řešili průtahy v řízení o určení osoby bez státní příslušnosti. Uvedené řízení je cestou, jak stát formálně uzná, že daný cizinec opravdu nemá státní příslušnost a má tak šanci se postupně z obtížné situace dostat. Následně jsme se zabývali postavením žadatelů o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti. Praxe Ministerstva vnitra neodpovídala zákonné úpravě. Ministerstvo totiž žadatelům v rozporu se zákonem upíralo stejně postavení, jaké přiznává žadatelům o mezinárodní ochranu. Poslední okruh problémů souvisejí s postavením osob uznaných jako osoby bez státní příslušnosti. Ani v jejich případě ministerstvo nepostupovalo v souladu se zákonem a v souladu s Úmluvou o právním postavení osob bez státní příslušnosti. Ačkoli se ministerstvo s našimi závěry neztotožnilo, řadu aspektů se postupně daří řešit v rámci soudních řízení. Současně je navržena nová právní úprava řízení o přiznání postavení osoby bez státní příslušnosti, která by měla napomoci některé problémy odstranit. K tématu též kapitola Ochránce a vláda, str. 27.

Zpráva a stanovisko ochránce:
sp. zn. 2959/2018/VOP

Zpráva a stanovisko ochránce:
sp. zn. 6925/2019/VOP

Zpráva a stanovisko ochránce:
sp. zn. 7081/2019/VOP

K ZÁKAZU ZVUKOVÉHO ZÁZNAMU Z JEDNÁNÍ MUSÍ MÍT SOUDCE OPORU V ZÁKONĚ

I v letošním roce jsme opakovaně řešili několik podnětů týkajících se zákazu pořizování zvukových či obrazových záznamů z jednání soudu. Pořízení si zvukového záznamu z jednání je důležitým projevem zásady veřejnosti soudního jednání. Proto vždy pečlivě zkoumáme, zda k omezení či zákazu došlo ze zákonem předvídaných důvodů. Zákon o soudech a soudcích pro zvukové záznamy stanoví, že jejich pořizování lze zakázat jen v případě, že by mohlo narušit průběh nebo důstojnost jednání.

Stěžovatel a jeho právní zástupce nesouhlasili s postupem rozhodující soudkyně v opatrovnickém řízení, která jim opakovaně zakázala pořizovat zvukový záznam z jednání. Zdůvodnila to nesouhlasem protistrany a pořizováním zvukového záznamu samotným soudem.

Stížnost vyřídilo vedení okresního soudu jako nedůvodnou. Ke stejnemu závěru dospěla i místopředsedkyně krajského soudu s tím, že soudkyně rozhodla o zákazu procesním usnesením, je proto třeba bránit se výlučně cestou opravných prostředků. V řešení jsme předsedy obou soudů upozornili na judikaturu a náš ustálený názor, podle kterého se předseda soudu má námitkami nezákoného zákazu pořizování zvukového záznamu zabývat a nemá nutit stěžovatele, aby se obraceli na Ústavní soud s ústavní stížností.

Předseda krajského soudu sjednal nápravu. Námitku stěžovatele shledal důvodnou a omluvil se za nesprávný postup. O změně stanoviska informoval místopředsedkyni krajského soudu a rovněž vedení okresního soudu. Předsedkyně okresního soudu následně seznámila rozhodující soudkyni s hodnocením jejího postupu a písemně jí vytakla, že se zákaz pořizovat zvukový záznam neopíral o zákonné důvody.

 [Zpráva ochránce: sp. zn. 581/2020/VOP](#)

OPATŘENÍ OMEZUJÍCÍ PŘESHRANIČNÍ POHYB

Po vyhlášení nouzového stavu v březnu jsme obdrželi několik podnětů, které se týkaly omezení přeshraničního pohybu. Část podnětů se týkala občanů České republiky, kteří využili svobodu volného pobytu a pobývají na území sousedního státu. Přestože žijí za hranicemi, za běžných okolností pravidelně překračují hranice, neboť na území České republiky mají příbuzné, školu, lékaře apod. Další skupina podnětů se týkala podmínek překračování hranic přeshraničními pracovníky. Dále podněty směřovaly proti nemožnosti vstupu nesezdaných partnerů ze států Evropské unie. Obrátili jsme se na ministra vnitra a následně na ministra zdravotnictví a doporučil změnu

aktuálně platného usnesení vlády, a následně ochranného opatření Ministerstva zdravotnictví tak, aby pamatovalo na tyto kategorie osob.

V létě a na podzim jsme pak obdrželi několik podnětů týkajících se vstupu nesezdaných partnerů občanů České republiky nebo Evropské unie. Ochranné opatření Ministerstva zdravotnictví stanovilo výjimku ze zákazu vstupu pro nesezdané partnery občanů České republiky. Na partnery občanů Evropské unie nepamatovalo. Na to jsme ministra zdravotnictví upozornili. Také jsme poukázali na to, že předpisy přijaté na úrovni Evropské unie omezující cesty do Evropské unie, které nejsou nezbytně nutné, neodůvodňují rozdílné zacházení s osobami, které pochází ze zemí, jejichž státní příslušníci potřebují ke vstupu na území vízum a osobami, které pochází ze zemí, jejichž státní příslušníci jsou od této povinnosti osvobozeni. Ochranným opatřením Ministerstva zdravotnictví ještě v září došlo k rozšíření výjimky ze zákazu vstupu na nesezdané partnery občanů Evropské unie pobývající na území České republiky. V listopadu byla ochranným opatřením také stanovena výjimka z nařízení nepřijímat žádosti o krátkodobá víza.

 [Zpráva ochránce: sp. zn. 4691/2020/VoOoP](#)

 [Doporučení ochránce: sp. zn. 17/2020/SZD](#)

 [Tisková zpráva ze dne 9. 4. 2020](#)

 [Tisková zpráva ze dne 21. 12. 2020](#)

mluvíme spolu

POKRAČOVALI JSME V POŘÁDÁNÍ SEMINÁŘŮ KE SPRÁVĚ MÍSTNÍCH POPLATKŮ

I přes ztížené podmínky jsme realizovali opět semináře ke Správě místních poplatků, a to v kraji Vysočina a dva online semináře pro úředníky obcí Zlínského kraje.

Nejvíce dotazů účastníků se týká poplatku ze psů a poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů. Systém poplatků za

odstraňování komunálního odpadu přitom v roce 2021 dozná zásadních změn. Nejen na ně a další novinky při správě poplatků se zaměříme při pořádání dalších osvětových akcí.

JEDNÁME O MOŽNÝCH ZLEPŠENÍCH V OBLASTI OPATROVNICKÉHO SOUDNICTVÍ

V září 2020 jsme znova jednali se zástupci Ministerstva spravedlnosti o opatřeních přijímaných za účelem zlepšení situace v opatrovnickém soudnictví. Ačkoli se podle aktuálních statistik daří postupně délku řízení v rodinně právní a opatrovnické agendě zkracovat, řada problémů přetrvává. Se zástupci Ministerstva spravedlnosti jsme projednali například možnost úpravy místnosti, které

by byly lépe uzpůsobené pro výslechy dětí. Diskutovali jsme o zlepšeních při sledování statistik opatrovnického soudnictví a zlepšení přístupu veřejnosti k těmto informacím. Zaměřili jsme se rovněž na možnost zřízení pozice sociálního tajemníka či tajemnice, kteří by se podíleli na mezioborové spolupráci v rámci opatrovnických sporů.

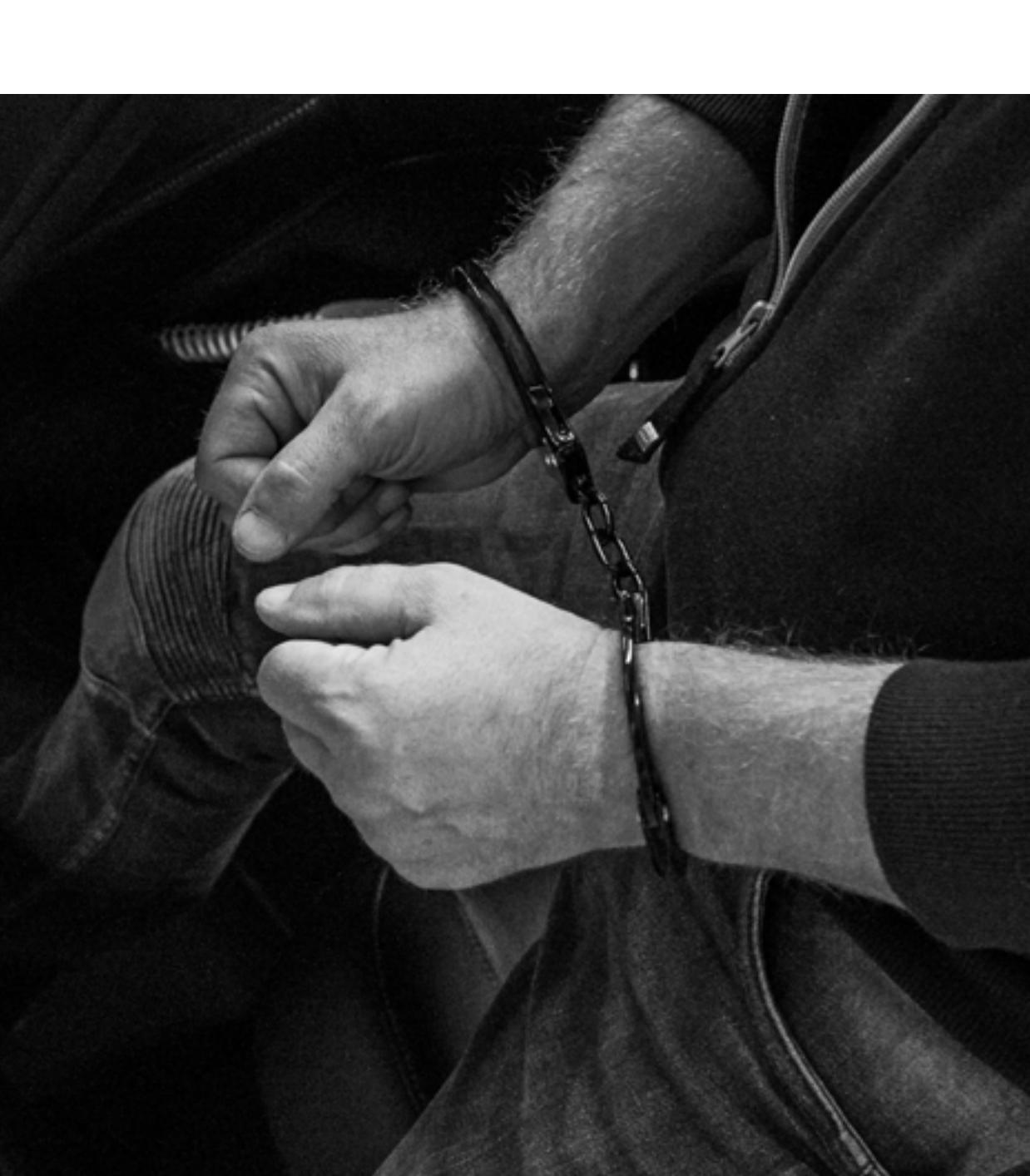
SEMINÁŘ O AZYLOVÉM PRÁVU

Ve spolupráci s Úřadem vysokého komisaře OSN pro uprchlíky jsme uspořádali dvoudenní seminář na téma Vybrané otázky rozhodování o udělení mezinárodní ochrany. Odborný seminář byl určen pro pracovníky a pracovnice Ministerstva vnitra, kteří v České republice posuzují žádosti o udělení mezinárodní ochrany. Se zástupci Ministerstva vnitra jsme diskutovali například o posuzování věrohodnosti žadatelů o mezinárodní ochranu, o práci s informacemi o zemích původů či o identifikaci možných obětí mučení.

7

**dohled nad
omezováním
osobní svobody**

21

navštívených zařízení,
z toho:

2

následné návštěvy

2

sledovaná vyhoštění
cizinců

510

přijatých podnětů
klientů sociálních
služeb, pacientů a
vězněných osob

50

proškolených
profesionálů ze zařízení
pro děti vyžadující
okamžitou pomoc

Navštěvujeme místa, kde se nacházejí, nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě. Vykonáváme tak mandát národního preventivního mechanismu. Vyřizujeme rovněž stížnosti vězněných osob, pacientů v ústavním ochranném léčení a dohlížíme na provádění vyhoštění a předávání cizinců.

Navštívená zařízení 2020

měníme pravidla

ZPRÁVA Z NÁVŠTĚV DOMOVŮ PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

Vydali jsme zprávu z návštěv domovů pro osoby se zdravotním postižením. Zpráva poukazuje na skutečnost, že zařízení mají stále charakter ústavů a nepřipomínají běžný domov. Lidem zde žijícím se nedostává potřebné podpory k udržení a rozvíjení schopností a dovedností, mnohdy se naopak prohlubuje jejich závislost na péči. Upozorňujeme také na to, že transformace sociálních služeb se téměř zastavila a přestala být společenským a politickým tématem. Proto požadujeme přijetí adekvátních opatření od Ministerstva práce a sociálních věcí.

Zpráva ochránce:
sp. zn. 11/2017/NZ

ZMĚNA ZÁKONŮ JAKO PROSTŘEDEK K ZABRÁNĚNÍ ŠPATNÉMU ZACHÁZENÍ

Již čtrnáct let působíme jako často jediná státní instituce, která má v popisu práce bránit špatnému zacházení s lidmi, kteří jsou z různých důvodů omezeni na svobodě. Upozorňuje na všechna pochybení, ke kterým mnohdy dochází proto, že je české zákony umožňují a tolerují. Pomohly by systémové změny, o které se již několik let snažíme. Upozorňujeme na několik aspektů prevence, které dlouhodobě unikají pozornosti veřejnosti. Považujeme je za

natolik zásadní, že je předkládáme poslanecké sněmovně jako legislativní doporučení (viz Legislativní doporučení za rok 2020, str. 10).

- V případě zdravotních a sociálních služeb dochází mnohdy k závažným zásahům do bezpečnosti, soukromí, osobní integrity a důstojnosti klientů. Neexistuje však přestupek, který by na tyto situace dopadal.
- Méně závažné formy špatného zacházení jsou tak dnes nepostihnutelné a beztrestné.**
- Dlouhodobě proto prosazujeme, aby byly v zákoně o sociálních službách a také v zákoně o zdravotních službách přestupky doplněny tak, aby žádná forma úmyslného ponižujícího zacházení nebyla beztrestná. S tím částečně souvisí také to, že si klienti sociálních služeb nemohou stěžovat k nikomu nezávislému, pouze vedení zařízení nebo jeho zřizovateli. Mohou se sice obrátit na inspekci kvality sociálních služeb, nemají však nárok na to, aby jejich stížnost byla prošetřena.
- Jiným problémem je zaznamenávání a hlášení lékařských zjištění o špatném zacházení ve věznicích a detenčních zařízeních. V případě věznic či detencí jsou lékaři často těmi prvními i jedinými, kdo mohou zaznamenat špatné zacházení. Takové zjištění by mělo vést k vyšetřování.

Z našich návštěv však vyplývá, že lékařské zprávy obvykle nemají parametry potřebné pro vyšetření špatného zacházení. Situaci dále komplikuje vymezení mlčenlivosti, které lékaři bez souhlasu pacienta neumožňuje předat informace o zjištěném špatném zacházení orgánům, které mohou provést šetření. **O špatném zacházení se tak nedozví orgány, které by je mohly vyšetřit.** Viník zůstane neodhalen. Dlouhodobě usilujeme o to, aby byl změněn zákon o zdravotních službách tak, aby

oznámení zjištění známek špatného zacházení nebylo porušením mlčenlivosti lékaře.

7. Dohled nad omezováním osobní svobody

- S tímto problémem souvisí také nezajištění důvěrnosti lékařských vyšetření na policii, ve věznicích a detencích. **Právo osoby omezené na svobodě setkat se s lékařem** představuje jednu ze základních pojistek proti špatnému zacházení. Přítomnost příslušníků policie či vězeňské služby při vyšetření odrazuje osobu od sdělení informací o případném špatném zacházení lékaři. Případné špatné zacházení tak zůstane utajeno a viník neodhalen. Standardy prevence špatného zacházení přitom vyžadují, aby příslušník policie či vězeňské služby nebyl přítomen vůbec, respektive jen v případech, kdy o to lékař z bezpečnostních důvodů požádá, a i pak jen "na dohled".

AKTUALIZOVANÁ PRAVIDLA OSN PRO ZACHÁZENÍ S VĚZNĚNÝMI OSOBAMI V ČEŠTINĚ

Přeložili jsme do českého jazyka aktualizovaná standardní minimální pravidla OSN pro zacházení s vězněnými osobami, která se běžně označuje jako „Mandela rules“. Byť pravidla nejsou závazná (mají povahu „soft law“), jejich význam spočívá v tom, že představují základní vodítko pro tvorbu, aplikaci a interpretaci vnitrostátních právních předpisů. Standardy jsou inspirativní i pro českou praxi (reforma kázeňského trestání, práce obviněných apod.).

 [České znění pravidel](#)

 [Tisková zpráva ze dne 17. 12. 2020](#)

pomáháme

ZAOSTŘENO NA COVID

Systematické návštěvy jsme realizovali i v době ovlivněné epidemií onemocnění COVID-19, a to právě s ohledem na dopady preventivních opatření proti šíření tohoto onemocnění (rozpoznávání a zvládání nákazy, zajištění základních potřeb, využívání restriktivních opatření, zajištění styku s vnějším světem, poskytování právní pomoci apod.). Provedli jsme celkem 13 návštěv zařízení, které byly tematicky zaměřeny na to, jak epidemie zasáhla do života zařízení, jaká opatření zařízení v souvislosti s ní přijala a zda opatřeními nepřiměřeně nezasáhla do práv v zařízení pobývajících osob.

V žádném zařízení nebylo zjištěno špatné zacházení. Dle našich poznatků se personál vždy snažil dělat maximum pro zajištění běžného režimu a poskytování standardní péče. Všechna zařízení si po počátečních obtížích dokázala zajistit dostatek ochranných a hygienických pomůcek, problémy v některých případech způsoboval spíš nedostatek relevantních informací a metodického vedení. Za problematické považujeme především omezení kontaktu s vnějším světem (zákazy návštěv a zákazy vycházení). Nejpřísnější omezení platila v zařízeních pro cizince.

Byť jsme v určitých obdobích roku s ohledem na prevenci šíření nákazy neprováděli systematické návštěvy, využívali jsme jiné způsoby monitoringu tak, abychom plnili své poslání a chránili osoby před špatným zacházením. Kontaktovali jsme vedení různých druhů zařízení a zjišťovali, jakým výzvám při zajištění péče a důstojných podmínek v zařízení čelí. Nabídli jsme každému, aby se

s námi podělil o své zkušenosti z aktuální situace v zařízeních sociálních služeb, zařízeních pro děti a dalších zařízeních.

Naše zjištění jsme pravidelně předkládali odpovědným ministerstvům a dalším subjektům, požadovali jsme po nich nápravu zjištěných nedostatků, změny praxe či metodické vedení. Hojně jsme také informovali veřejnost.

Díky tomu, že jsme součástí mezinárodní sítě, sdílíme informace a postupy s jinými národními preventivními mechanismy a dalšímu aktéry na poli prevence špatného zacházení. České veřejnosti jsme mj. prezentovali doporučení Evropského výboru pro zabránění mučení (CPT) a Podvýboru OSN pro prevenci mučení (SPT) k zacházení s osobami zbavenými svobody v souvislosti s pandemií.

Doporučení CPT a SPT pro zacházení s osobami zbavenými svobody v souvislosti s pandemií koronaviru

Sdílení zkušeností

NÁVŠTĚVY ZAŘÍZENÍ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB A PODNĚTY Z OBLASTI SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

COVID NÁVŠTĚVY

Dvě jarní návštěvy zařízení sociálních služeb přinesly zjištění, že personál se v maximální míře snažil, aby byl denní režim klientů co nejméně situací ovlivněn. Klienti byli o situaci srozumitelně informováni, byla jim poskytována běžná péče a mohli se věnovat obvyklým aktivitám, pouze s omezením velikosti skupin. Zařízení se snažila klientům zprostředkovat kontakt s blízkými pomocí moderních technologií (tablety, Skype hovory). Upozorňovali jsme nicméně, že řada seniorů vzhledem ke svému zdravotnímu stavu takto komunikovat nemůže.

Problematickým jsme shledali zákaz návštěv blízkých osob a zákaz volného pohybu klientů mimo objekt či areál. Dlouhodobá absence osobního kontaktu vede ke strádání u všech zainteresovaných. Zákaz vycházení z objektu v případech, kdy zařízení nemá vlastní zahradu, vede k sociální izolaci a negativnímu vlivu na psychické i fyzické zdraví klientů. Podporovali jsme zařízení, aby hledala cesty, jak bránit vnesený nákazy, aniž by docházelo k sociální izolaci. Poskytovatelé sociálních služeb by měli v každém případě úzce spolupracovat s krajskými hygienickými stanicemi a řídit se jejich doporučeními.

Během podzimu jsme osloвили přes 20 zařízení sociálních služeb, která poskytuje různé druhy sociálních služeb. Dotazovali jsme se na praxi oblasti zákazu návštěv a zákazu vycházení, možné nedostatky v oblasti personálního, či materiálního zabezpečení, případně jiné problémy, se kterými se potýkají. Poskytovatelé uváděli, že pro ně bylo obtížné vymezit oddělené zóny (pro klienty, kteří jsou pozitivní/suspektní). Často se potýkali s obtížností vysvětlit různá opatření klientům. Například těm, kteří nemají žádné příznaky, proč musejí zůstat v izolaci. Mnohdy řešili nedostatek ochranných pomůcek, nebo obavy z onemocnění personálu, které by ohrozilo poskytování péče. Rovněž pro ně bylo problematické zorientovat se v množství různých opatření a nařízení, která se navíc velmi často měnila.

Naše zjištění spolu s požadavky na změnu praxe jsme pravidelně předkládali Ministerstvu zdravotnictví i Ministerstvu práce a sociálních věcí, zejm. pak v oblasti zákazu návštěv či vycházení a výjimek z nich v zařízeních sociálních služeb.

Samostatně jsme dvakrát upozornili na rizika spojená s péčí v zařízeních poskytujících péči bez oprávnění, neboť na rozdíl od registrovaných pobytových sociálních služeb jim nebyla věnována žádná pozornost a ani k nim nesměřovala žádná pomoc. Obrátili jsme se proto také na hlavní hygienu a ředitele krajských úřadů, a požádali je o řešení této situace.

- [Tisková zpráva ze dne 30. 7. 2020](#)
- [Tisková zpráva ze dne 5. 11. 2020](#)
- [Tisková zpráva ze dne 7. 4. 2020](#)
- [Tisková zpráva ze dne 2. 12. 2020](#)

PODCAST - „SOCIÁLNÍ SLUŽBY A COVID-19 V ROCE 2020“

Jeden díl ze série pravidelných podcastů „Na kávu s ombudsmanem“ byl zaměřen na zhodnocení průběhu roku 2020, zejména tedy jak pandemie a opatření přijatá v její souvislosti ovlivnila život klientů pobytových zařízení sociálních služeb.

SYSTEMATICKÉ NÁVŠTĚVY DOMOVŮ SE ZVLÁŠTNÍM REŽIMEM

Přes nepříznivou epidemickou situaci jsme nerezignovali na provádění série systematických návštěv zaměřených na domovy se zvláštním režimem poskytující péči osobám se sníženou soběstačností z důvodu chronického duševního onemocnění nebo závislosti na návykových látkách.

Celkem jsme navštívili čtyři tato zařízení a v návštěvách budeme pokračovat rovněž v roce 2021.

94 PODNĚTŮ Z OBLASTI SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Řada podnětů se týkala vládních opatření spojených s prevencí šíření onemocnění COVID-19 (zákaz návštěv, zákaz vycházení či antigenní testování klientů či pracovníků v sociálních službách). Pomoc u nás hledaly také osoby či organizace, které si stěžovaly na kvalitu poskytovaných služeb, nebo žádali metodickou pomoc.

Nemáme oprávnění zabývat se jednotlivými stížnostmi na kvalitu poskytované péče či prověřovat dopady vládních opatření. Vždy jsme se ale snažili osvětlit konkrétní situaci a poradit, jak dále postupovat.

**7. Dohled nad
omezováním
osobní svobody**

NÁVŠTĚVY VĚZEŇSKÝCH ZAŘÍZENÍ A PODNĚTY VĚZNĚNÝCH OSOB

COVID NÁVŠTĚVY

Zjištění a doporučení z návštěv dvou vězeňských zařízení na jaře se vztahovala zejména k možnosti kontaktu s vnějším světem. Problémy působily zejména úpravy návštěvních místností, které díky fyzickému oddělení návštěvy od vězněné osoby měly vliv na vzájemné porozumění (špatná slyšitelnost). Došlo ovšem také k plošnému zákazu návštěv. Po rozvolnění tohoto opatření byla vězněné osobě v rámci jedné návštěvy umožněna návštěva pouze jedním návštěvníkem, což vyloučilo možnost návštěvy dětí (dítě smí do věznice pouze v doprovodu dospělého). Obrátili jsme se proto na Ministerstvo spravedlnosti, aby podpořilo naše úsilí o zmírnění opatření při návštěvách, které jsme předložili Ministerstvu zdravotnictví. Byli jsme úspěšní.

Během podzimu došlo s ohledem na zhoršující se epidemickou situaci opět k přijetí preventivních opatření včetně zákazu návštěv. V rámci distančního monitoringu jsme osloви jak vybrané věznice, tak i nevládní neziskové organizace, které se zabývají vězeňstvím. Poznatky jsme čerpali také z individuálních podnětů vězněných osob a jejich rodin. Ve zjištěních rezonovala dvě téma. Předně to byla participace neziskových organizací na nápravě vězněných osob (vstup pracovníků neziskových organizací do věznic je zakázán, kontaktovat klienta lze cestou Skype, což záleží na věznici, jestli to umožní). Nízký počet zařízení pro používání Skype ve věznících byl druhým tématem. Na věznici s několika sty odsouzenými připadá počet zařízení (počítaců) v jednotkách kusů. V takovém případě je zřejmé, že právě tyto počítací musí věznice využívat k saturování „Skype návštěv“ (kompenzace za zrušené zákonné návštěvy) a „Skype obhajob“ (zákoné právo na obhajobu). Pro kontakt s neziskovým sektorem tak příliš mnoho kapacit nezbývá.

Obrátili jsme se proto na Generální ředitelství Vězeňské služby a ministryni spravedlnosti, aby podpořili nákup dalších zařízení pro realizaci Skype kontaktů tak, aby věznice mohly saturovat i potřeby neziskového sektoru. Dříve nebo později zákaz návštěv pomine a tato forma kontaktu by napomohla odsouzeným umístěným daleko od domova v kontaktu s blízkými či by bylo možné ji využít k distančnímu studiu apod.

Jeden díl ze série pravidelných podcastů „Na kávu s ombudsmanem“ nazvaný „Vězeňství a COVID-19 v roce 2020“ zhodnotil průběh

roku 2020, zejména tedy, jak pandemie a opatření přijatá v její souvislosti ovlivnila život vězněných osob.

- Tisková zpráva ze dne 22. 4. 2020
- Tisková zpráva ze dne 8. 6. 2020
- Tisková zpráva ze dne 30. 7. 2020

NÁVŠTĚVY VAZEBNÍCH VĚZNIC

Dokončili jsme sérii návštěv čtyř vazebních věznic, resp. vazebních oddílů věznic, v rámci kterých jsme se zabývali podmínkami výkonu vazby a připravujeme souhrnnou zprávu o našich zjištěních a doporučeních z těchto návštěv.

346 PODNĚTŮ

VĚZNĚNÝCH OSOB

I v letošním roce jsme se nejčastěji zabývali stížnostmi vězněných osob na to, že nemohou být umístěny v zařízeních blízko svých rodin a stížnostmi na poskytovanou zdravotní péče ve věznicích. Přijímali jsme ale také stížnosti související s vládními opatřeními proti šíření onemocnění COVID 19, která zasahovala do života odsouzených, obviněných a chovanců.

UMÍSTĚNÍ DÍTĚTE S MATKOU VE VÝKONU TRESTU

Obrátil se na nás dědeček sedmnáctiměsíční holčičky, jejíž matka nastoupila výkon trestu. Žádost matky, aby se o své dítě mohla starat ve vězení, byla zamítnuta s tím, že v době ukončení trestu budou dítěti více než čtyři roky – věznice umožňují výkon trestu s dítětem obvykle do tří let věku. Na straně matky stál přitom orgán sociálně-právní ochrany dětí, dětská lékařka i psycholožka, všichni potvrzovali její mateřské kompetence i zájem o dceru pečovat. Otec dítěte zemřel při autonehodě a o dítě se neměl kdo jiný postarat. Místo mateřské péče by tak dítě čekal dětský domov. Nelze připustit, aby trest matky dopadl také na dítě. V takové situaci je třeba se řídit Úmluvou o právech dítěte, která stanovuje, že je nutné jednat vždy v nejlepším zájmu dítěte. Matka dítěte si v průběhu šetření podala novou žádost o umístění do oddělení pro matky s dětmi, ředitelka věznice reflektovala širší okolnosti případu a matce vyhověla. Případ jsme tak mohli uzavřít.

- Zpráva ochránce: sp. zn. 687/2020/VOP

VYŠETŘOVÁNÍ ZRANĚNÍ VE VĚZNICI

Minulý rok jsme se zabývali případem zraněného vězně, u kterého jsme poukázali na pochybení při lékařském dokumentování známek zranění. Případem se letos zabýval rovněž Ústavní soud (sp. zn. IV. ÚS 1559/20), který se s naším názorem ztotožnil.

 Zpráva ochránce: sp. zn. 7107/2018/VOP

NÁVŠTĚVY ZAŘÍZENÍ POSKYTUJÍCÍCH PSYCHIATRICKOU PÉČI A PODNĚTY PACIENTŮ

COVID NÁVŠTĚVY

V rámci čtyř jarních návštěv psychiatrických zařízení jsme zjistili, že léčebná péče byla omezena jen v nezbytné míře (např. skupinové aktivity, výuka na dětském oddělení) a žádný pacient nebyl v déletrvající izolaci kvůli preventivním opatřením souvisejícím s onemocněním COVID-19. Pro případ opakování obdobné situace v budoucnu jsme doporučili zajistit dostatek alternativ pro smysluplné trávení času, pokud by běžné aktivity musely být omezeny. Doporučili jsme také zajistit kapacitu rychlého testování pacientů, aby nebyli při příjmu do nemocnice zbytečně vystaveni omezujícím opatřením, která by mohla zhoršit jejich psychický stav či to, aby nebyly zakázány návštěvy pro zástupce, důvěrníka nebo podpůrce nedobrovolně hospitalizovaných pacientů. Na osobním jednání ministr zdravotnictví přislíbil zohlednění našich zjištění v případě, kdyby bylo Ministerstvo zdravotnictví nuceno opětovně vydat mimořádná opatření.

V jedné z navštívených psychiatrických nemocnic jsme rovněž zjistili, že pacienty hospitalizované bez souhlasu neshlédla žádná soudní osoba v průběhu řízení o zákonnéosti tohoto postupu. Na zjištění jsme upozornili Ministerstvo spravedlnosti, které následně informovalo předsedy soudů o nepřípustnosti této praxe.

Zjištění z podzimního distančního monitoringu ukázala, že došlo k výraznému zlepšení a výsledky jsou dostupné v řádu hodin. Nedošlo však k vyjasnění situace stran možnosti setkání pacienta hospitalizovaného bez souhlasu s jeho podpůrcem nebo důvěrníkem. Proto jsme se opět, tentokráte již úspěšně, obrátili na Ministerstvo zdravotnictví. Setkali jsme se také opět s tím, že soudní osoby neshledaly člověka hospitalizovaného bez souhlasu. O našem postoji v této věci jsme informovali předsedu příslušného okresního soudu.

 Tisková zpráva ze dne 30. 7. 2020

 Tisková zpráva ze dne 14. 12. 2020

7. Dohled nad omezováním osobní svobody

NÁVŠTĚVY PSYCHIATRICKÝCH ODDĚLENÍ FAKULTNÍCH NEMOCNIC

Letos jsme jednou návštěvou pokračovali v sérii návštěv psychiatrických oddělení fakultních nemocnic. Provedení více návštěv nám neumožnila epidemická situace. Zjistili jsme například, že se zde poměrně často používají síťová lůžka, se kterými se v psychiatrických nemocnicích setkáváme už jen ojediněle. Důrazně jsme kritizovali používání mechanického omezení pacientů v místnostech, kde k nim mají přístup jiní pacienti. Takovou praxi považujeme za vysoce ohrožující, a to až do té míry, že ji lze v konkrétním případě hodnotit jako špatné zacházení. Dlouhodobě upozorňujeme na téma používání kamer ve zdravotnických zařízeních,

protože jsme přesvědčeni, že tato otázka není dostatečně právně ani prakticky upravena. Kromě navštívených zařízení jsme na téma kamerového snímání pacientů upozornili Ministerstvo zdravotnictví a Úřad pro ochranu osobních údajů.

63 PODNĚTŮ PACIENTŮ

Ve svých stížnostech pacienti nejčastěji upozorňovali na podmínky pobytu a léčby v psychiatrických nemocnicích. Zabývat se však můžeme pouze stížnostmi pacientů, kteří vykonávají ústavní ochranné léčení.

PŘEMÍSTĚNÍ PACIENTA VE VÝKONU OCHRANNÉHO LÉČENÍ V ÚSTAVNÍ FORMĚ MEZI PSYCHIATRICKÝMI NEMOCNICAMI

Přemístění pacienta vykonávajícího ústavní ochrannou léčbu z rozhodnutí nemocnice může představovat zásah zejména do jeho práva na soukromí. Právní řád nezmocňuje nemocnici, aby mocensky rozhodovala o přemístování pacientů, jimž je ochranné léčení uloženo, ani k tomu, aby zadržela informace o plánované změně místa výkonu léčby. O změně místa výkonu ochranné léčby tak při absenci speciální právní úpravy musí rozhodovat soud. Zabývali jsme se i tím, s jakým předstihem má nemocnice pacientovi přemístění označit. Informování pacienta o přemístění s předstihem menším než 24 hodin je podle našeho názoru pochybením, pokud přemístění neprobíhá za zcela výjimečných okolností.

Zpráva ochránce: sp. zn. VOP 5068/2019/VOP

PŘÍJEM BALÍKŮ PACIENTŮ VE VÝKONU ÚSTAVNÍHO OCHRANNÉHO LÉČENÍ

Zabývali jsme se možností psychiatrické nemocnice nepředávat pacientům ve výkonu ústavního ochranného léčení balíky. Ustanovení § 85 odst. 1 písm. a) bod 3 zákona o specifických zdravotních službách umožňuje zakázat předávání korespondence pacientovi. Korespondence v tomto kontextu však nezahrnuje balíky, takže nemocnice nemůže zakázat jejich přijímání. Možná je pouze jejich kontrola a nepředání předmětů, které jsou pro svoji povahu v nemocnici zakázané. Pokud má nemocnice důvodné podezření, že v balíčcích jsou ukryty např. návykové látky, které sama nedokáže odhalit, má kontaktovat orgány činné v trestním řízení.

Zpráva o ochránci: sp. zn. 3519/2019/VOP

NÁVŠTĚVY ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI

COVID NÁVŠTĚVY

Zařízení pro děti se zejména v jarních měsících potýkala s nedostatkem praktických informací a instrukcí jak v době epidemie postupovat, což se projevilo především na přístupu k otázce kontaktu dětí s rodinou a blízkými. Ředitelé některých zařízení přinejmenším v prvních týdnech epidemie osobní kontakt dětí s rodinou nedovolovali a doporučovali rodičům jinou formu kontaktu (telefon, sociální síť apod.) Lišil se i přístup k tzv. dovolenkám pro pobyt dětí v domácím režimu. Zatímco jedno navštívené zařízení s odvoláním na výjimečnou epidemiologickou situaci tzv. dovolenky úplně zakázalo, jiné je hned na začátku epidemie v maximální míře povolilo a umožnilo dětem odjet k rodině.

Nejednotný přístup zařízení svědčil o nedostatku metodického vedení. Ředitelé byli ponecháni bez podpory ústředních orgánů a sami museli poměřovat práva dětí na kontakt s rodinou se svou povinností zabezpečit zdraví dětí i zaměstnanců.

Sporné bylo i uplatnění zákazu přítomnosti žáků ve školách v případě dětských domovů se školou. Účelem zákazu je zamezit přenosu nákazy mezi dětmi a jejich rodinou, ale v případě dětského domova se školou děti tráví téměř veškerý čas společně v rámci rodinné a výchovné skupiny, společné jídelny, chodby a dalších prostor.

Naše zjištění jsme předložili Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy, aby je zohlednilo v metodických materiálech.

 Tisková zpráva ze dne 18. 3. 2020

 Tisková zpráva ze dne 30. 7. 2020

NÁSLEDNÁ NÁVŠTĚVA ZAŘÍZENÍ PRO VÝKON ÚSTAVNÍ VÝCHOVY

Následnou návštěvou jsme prověřovali naplňování doporučení, která vzešla z předchozí systematické návštěvy. Doporučení se věnovala např. pravidlům pro samostatný pohyb dětí v ústavní výchově mimo zařízení, nedostupnosti psychologické péče či nastavení hodnotícího systému zařízení. Řada doporučení pramenila rovněž z nevhodného umístění zařízení a nevhovujících prostor zařízení. **Tato návštěva se uskutečnila v rámci projektu LP-PDP3-001 financovaného z Norských fondů 2014-2021.**

PŘÍPRAVA NA SYSTEMATICKÉ NÁVŠTĚVY ZAŘÍZENÍ PRO VÝKON OCHRANNÉ VÝCHOVY

Letos probíhaly přípravy série návštěv zařízení pro výkon ochranné výchovy. Ze zařízení jsme si vyzádali anonymizované rozsudky dětí s uloženou ochrannou výchovou, které budeme analyzovat. Doufáme, že start návštěv nepozdrží vývoj epidemie onemocnění COVID-19, jako se tomu stalo v letošním roce.

SYSTEMATICKÉ NÁVŠTĚVY ZAMĚŘENÉ NA PÉČI O DROGOVĚ ZÁVISLÉ DĚTI

7. Dohled nad omezováním osobní svobody

Dokončili jsme sérii návštěv tří zařízení pro výkon ústavní výchovy, jejichž primární účel je péče o drogově závislé děti či děti experimentující s návykovými látkami. Cílem bylo zmapovat praxi a upozornit na případná slabá místa systému i péče v zařízeních. Připravujeme souhrnnou zprávu z těchto návštěv, kde budeme prezentovat naše zjištění a doporučení jak zařízením, tak příslušným státním orgánům.

NÁVŠTĚVY ZAŘÍZENÍ PRO CIZINCE

COVID NÁVŠTĚVY

V jarních měsících jsme navštívili dvě zařízení pro cizince. Jedno z nich sloužilo jako karanténa (převážně preventivní) pro žadatele o mezinárodní ochranu a pro zajištění cizince. V navštíveném zařízení docházelo k výrazným omezením práv. Přestože účelem opatření bylo zabránit šíření onemocnění, v některých aspektech byla až nadmíru omezující. Ženy, ani jiné zranitelné skupiny, nebyly oddělovány od mužů. Cizinci neměli dostatek informací. Jediný kontakt probíhal s personálem 3x denně při výdeji jídla. Chyběl přístup k čerstvému vzduchu. Právní či psychologické poradenství bylo prakticky nedostupné. O našich zjištěních jsme informovali Ministerstvo vnitra a vyzvali jej ke zjednání nápravy.

Na podzim jsme se rozhodli přísliby a ujištění Ministerstva vnitra prověřit následnou návštěvou tohoto zařízení. Poměry v zařízení se však výrazně nezlepšily. Proto jsme již v průběhu následné návštěvy požadovali okamžitou změnu poměrů a bezprostředně po návštěvě jsme o závažných zjištěních, které nebyly napraveny, informovali Ministerstvo vnitra. **Tato návštěva se uskutečnila v rámci projektu LP-PDP3-001 financovaného z Norských fondů 2014-2021.**

mluvíme spolu

Součástí prevence špatného zacházení je osvěta. Pomáháme i tím, že na seminářích, konferencích, při výuce na právnických fakultách apod. přednášíme o dobrých standardech zacházení, o našich zjištěních, doporučeních a výsledcích naší práce. Pravidelně publikujeme mimo jiné v měsíčníku Sociální služby, v němž se snažíme reagovat na nejčastější dotazy pracovníků v sociálních službách stran podmínek poskytování sociálních služeb.

SEMINÁŘ PRO PRACOVNÍKY ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI VYŽADUJÍCÍ OKAMŽITOU POMOC

Dvakrát jsme uspořádali odborný seminář pro pracovníky, kteří působí v zařízeních pro děti vyžadující okamžitou pomoc nebo s těmito zařízeními spolupracují. Zprostředkovali jsme jim naše poznatky ze systematických návštěv těchto zařízení, které jsme prezentovali ve zprávě vydané v loňském roce. V ní jsme upozorňovali na možná rizika špatného zacházení v těchto zařízeních (důležitost spolupráce s rodinou, podpora kontaktu dítěte s rodinou či dostatečné a včasné psychologické pomoci umístěným dětem). **Tento seminář se uskutečnil v rámci projektu LP-PDP3-001 financovaného z Norských fondů 2014-2021.**

**Zpráva z návštěv zařízení
pro děti vyžadující okamžitou
pomoc (2019)**

KULATÝ STŮL S ŘEDITELI NAVŠTÍVENÝCH ZAŘÍZENÍ PRO VÝKON ÚSTAVNÍ A OCHRANNÉ VÝCHOVY

V návaznosti na sérii návštěv 12 zařízení pro děti jsme uspořádali online kulatý stůl se zástupci navštívených zařízení a zástupci Nejvyššího státního zastupitelství. Diskutovali jsme zejména systémové problémy, jako je potřebnost nové právní úpravy (sjednocení právní úpravy pobytových služeb pro děti, oddělení ústavní a ochranné výchovy), opakující se průťahy soudů při rozhodování o umísťování nebo přemisťování dětí či nevhodné prostředí řady současných zařízení (zejména těch sídlících ve starých zámeckých budovách). Sdíleny byly též poznatky vedení zařízení z řešení současné koronavirové situace, jako např. režim návštěv a dovolenek u dětí, karantenní a izolační opatření včetně zajištění testování, případně metodické vedení ministerstva. Završením série návštěv bude souhrnná zpráva, která bude vydána začátkem roku 2021. **Tento seminář se uskutečnil v rámci projektu LP-PDP3-001 financovaného z Norských fondů 2014-2021.**

MEZINÁRODNÍ AKTIVITY V OBLASTI NUCENÉHO NAVRACENÍ

I přes bezprecedentní opatření pro boj s pandemí jsme i v roce 2020 aktivně spolupracovali s kolegy z ostatních členských států Evropské unie, třebaže pouze na dálku. Ve spolupráci s Mezinárodním střediskem pro rozvoj migračních politik (ICMPD) jsme vypracovali výukové materiály pro posílení monitorovacích aktivit ombudsmanských institucí v Gruzii, Moldávii a na Ukrajině. Ve spolupráci s agenturou Frontex

jsme se podíleli na vývoji nového systému pro zpracování zpráv ze sledování nucených návratů pro potřeby osob monitorujících průběh návratových operací.

BĚH SE ŽLUTOU STUŽKOU

Tým Kanceláře veřejného ochránce práv se již čtvrtý rok po sobě zúčastnil běžeckého závodu Yellow ribbon run. Vizí závodu s podtitulem „uteč předsudkům“ je společnost, která dává lidem s trestní minulostí a jejich rodinám druhou šanci na slušný život.

8

**rovné zacházení
a diskriminace**

353

stížností s námitkou diskriminace obdržel ochránce v roce 2020, což je:

o 50

stížností méně než v roce 2019

17

případů, ve kterých jsme zjistili diskriminaci (z uzavřených podnětů v roce 2020), z toho:

8x

šlo o diskriminaci přímou (méně příznivé zacházení než s jinou osobou ve srovnatelné situaci na základě některého z diskriminačních důvodů)

8x

šlo o nepřímou diskriminaci (na základě zdánlivé neutrálního kritéria či praxe je osoba znevýhodněna oproti ostatním ze stejných důvodů, jako u přímé diskriminace)

1x

šlo o obtěžování, pokyn nebo navádění k diskriminaci

21

případů, ve kterých se diskriminaci nepodařilo potvrdit ani vyvrátit

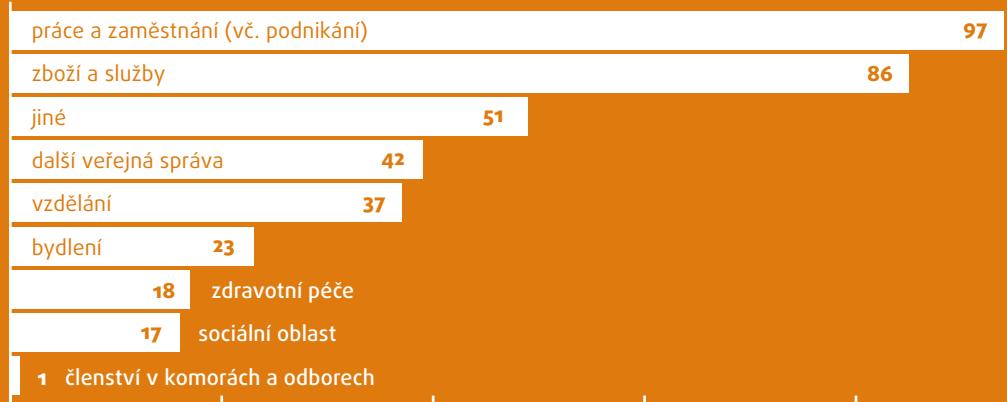
110

případů řešení systematických otázek na poli rovného zacházení (komunikujeme s úřady, soukromými subjekty, nevládními organizacemi, mezinárodními subjekty nebo veřejností)

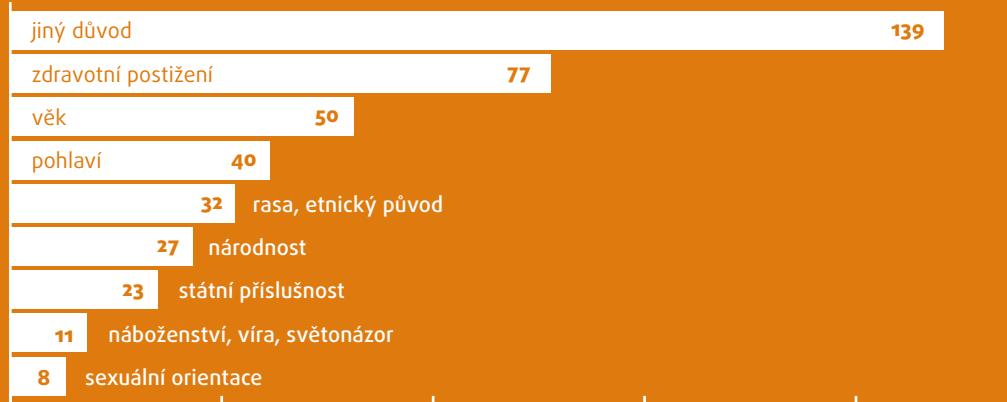
Rok 2020 byl výzwou s ohledem na světovou epidemii COVID-19. To se projevilo i v typech případů, se kterými se na nás lidé obraceli. Někteří nesouhlasili s navrženými vládními opatřeními k předcházení šíření nemoci a považovali je za diskriminační. Kromě toho jsme se také věnovali dlouhodobým tématům – obecnímu bydlení, antidiskriminační judikatuře, vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem a vyhrazenému parkování pro lidi s postižením.

Zaostřeno na stížnosti

Ve kterých oblastech se lidé cítili diskriminováni (z došlých podnětů v roce 2020):

Proč se lidé cítili diskriminováni (z došlých podnětů v roce 2020):

Někteří lidé si stěžují na diskriminaci ve více oblastech nebo z vícero důvodů. Součet proto nemusí souhlasit s celkovým počtem stížností.

měníme pravidla

OPATŘENÍ BĚHEM EPIDEMIE COVID-19

V průběhu roku 2021 se na ochránce obraceli lidé, kteří některá opatření pro předcházení šíření epidemie COVID-19 považovali za diskriminační.

Na jaře 2020 se změnila pravidla pro přijímání žáků na střední školy. Žáci měli pouze jeden pokus na složení přijímací zkoušky a nemohli podat odvolání proti nepřijetí ke studiu. Vyzvali jsme proto ministra k vyjádření, zda jsou tyto změny přijímacího řízení skutečně nutné. Poté jsme podpořili návrh změny zákona, který by situaci zmírnil ([sněmovní tisk č. 855](#)). Vzhledem ke krátkému času se však situaci nepodařilo včas napravit.

- Tisková zpráva ze dne 24. 4. 2020
- Připomínky ochránce: sp. zn. 21262/2020/S

V době epidemie byly školy zavřené a děti se vzdělávaly na dálku. V květnu se základní školy

znovu otevřely s výjimkou speciálních škol pro žáky s postižením. Proto jsme vyzvali ministra školství, ať umožní i návrat těchto dětí do škol. A speciální školy se nakonec otevřely.

Tisková zpráva ze dne 13. 5. 2020

V době nouzového stavu se omezily možnosti uzavírání svateb a registrovaných partnerství. Do registrovaného partnerství šlo vstoupit, pouze pokud to bylo neodkladné (hrozící smrt partnera, vypršení pobytového oprávnění). Pro svatby toto omezení neplatilo. V reakci na naší výzvu a zapojení dalších subjektů ministerstvo chybu opravilo.

Facebook ochránce ze dne 20. 11. 2020

Umělci měli kvůli výpadku příjmů nárok na dotaci. Na tu ale nedosáhli umělci-cizinci, kteří v ČR nemají trvalý pobyt, přestože zde dlouhodobě pobývají. Upozornili jsme na možnou diskriminaci občanů EU a okruh adresátů dotačního programu se rozšířil.

Doporučení ochránce: sp. zn. 31/2020/SZD

Na podzim došlo k omezení počtu nakupujících v obchodech. Některé obchody dodržování tohoto pravidla kontrolovaly pomocí počtu využitych nákupních košíků či vozíků. To ale negativně dopadlo na lidi, kteří si kvůli svému zdravotnímu postižení košík vzít nemohli. Vyzvali jsme proto, aby obchodníci byli vůči těmto lidem vstřícní. Současně jsme upozornili vládu, aby urychlěně zvážila, jak pravidla upravit s přihlédnutím k potřebám a možnostem lidí se specifickými pomůckami k pohybu.

Tisková zpráva ze dne 11. 12. 2020

DOPORUČENÍ PRO POSKYTOVÁNÍ OBECNÍHO BYDLENÍ

Při své činnosti se opakovaně setkáváme s pravidly pro přidělování obecních bytů, která jsou v rozporu se zákazem diskriminace. Rozhodli jsme se proto udělat výzkum na poskytování obecního bydlení a sociální práci na obci s klienty v bytové nouzi. Do dotazníkového šetření se zapojilo 395 obcí. Analyzovali jsme zásady pro přidělování obecních bytů od 241 obcí.

Z výzkumu vyplývá, že poptávka po obecném bydlení výrazně převyšuje nabídku. O jeden volný byt žádá průměrně 17 zájemců. Většina obcí vnímá zvýšenou potřebu obecního

bydlení, ale jen část plánuje rozšíření svého bytového fondu.

8. Rovné zacházení a diskriminace

Pro výběr mezi žadateli některé obce využívají metody, které upřednostní žadatele s vyššími příjmy či majetkem. Téměř čtvrtina obcí využívá pro výběr nájemce obálkovou metodu, byt tak získává žadatel, který nabídne nejvyšší nájemné. Některé obce vybírají zájemce na základě toho, zda je ochoten zaplatit dluh po předchozím nájemci či rekonstruovat byt na své náklady. Takový postup ale popírá zákonné úkol obcí a jejich sociální roli.

Doporučili jsme, aby:

- obce stanovily přehledná a srozumitelná pravidla, kterými se při přidělování bytů řídí, a zveřejnily je,
- pravidla pro přidělování obecních bytů neznevýhodňovala žadatele o byt, kteří mají příjem z rodičovského příspěvku, peněžité pomoci v mateřství, invalidního důchodu nebo starobního důchodu,
- vláda zvážila přijetí zákona o sociálním bydlení.

Výzkum ochránce: sp. zn. 69/2019/DIS

Tisková zpráva ze dne 19. 6. 2020

O závěrech výzkumu jsme diskutovali na konferenci, které se zúčastnili zástupci obcí, krajských úřadů, ministerstev, nevládních organizací a sociální pracovníci a pracovnice. Podklady a videozáznam z konference jsou dostupné na [webu](#).

Tisková zpráva ze dne 14. 2. 2020

JAK O DISKRIMINACI ROZHODUJÍ ČESKÉ SOUDY

Jako národní orgán rovného zacházení poskytujeme metodickou pomoc obětem diskriminace, v rámci které předběžně posuzujeme nárok oběti a doporučujeme, zda podat antidisplinární žalobu k soudu. Měli bychom proto vědět, jak v praxi antidisplinární

spory posuzují nezávislé soudy. Proto jsme provedli podrobný výzkum antidiskriminační judikatury českých soudů. Výzkum navazuje na naše předešlé aktivity, především na výzkumnou zprávu z roku 2015 „Diskriminace v ČR: oběť diskriminace a její překážky v přístupu ke spravedlnosti“. V rámci této předchozí zprávy byla prozkoumána antidiskriminační judikatura českých soudů v letech 2010–2014. Pro současný výzkum tak bylo zvoleno období 2015–2019. Analyzovali jsme celkem 201 rozhodnutí v 90 případech.

Shrnutí závěrů:

- Přibližně polovina žalobců, kteří namítají nerovné zacházení, je u soudu neúspěšná (52 %).
- Nejvíce žalob bylo podáno v oblasti práce a zaměstnání (cca 60 %).
- Nejčastěji namítaným důvodem bylo zdravotní postižení (cca 23 %).
- Nejčastěji žalobci namítají přímou diskriminaci (cca 55 %).
- Žalobci nejčastěji požadují náhradu nemajetkové újmy v penězích (cca 57 %).
- Nejhůře se žalobci diskriminace prokazuje v případech, kdy má žalovaný (například zaměstnavatel) širší prostor pro uvážení a není povinen své konečné rozhodnutí podrobněji zdůvodnit. Takové jednání soudy totiž nepovažují za prima facie podezřelé.

- Nejvyšší požadovanou náhradou nemajetkové újmy byla částka 10 milionů Kč (388 531 EUR). Nejvyšší přiznaná částka činila 400 000 Kč (15 546 EUR).
- U případů, které posuzoval ochránce, se výsledek soudního řízení s jeho závěry shoduje v cca 64 % případů.

Na základě těchto závěrů ochránce doporučuje změnu některých právních předpisů:

- odstranit podpůrný charakter náhrady nemajetkové újmy v penězích,
- rozšířit sdílení důkazního břemene na všechny diskriminační případy,
- snížit výši soudního poplatku za odvolání v antidiskriminačních sporech,
- doplnit do antidiskriminačního zákona diskriminaci odvozenou,
- zveřejňovat rozhodnutí soudů ve veřejně přístupné databázi.

Ve zprávě se podrobněji analyzuje, jak soudy přistupují k prokazování diskriminace, k přiznávání náhrady nemajetkové újmy v penězích a jak pracují se závěry ochránce. Samostatné kapitoly se věnují soudním rozhodnutím z oblasti zaměstnání, zdravotní péče, vzdělávání, zboží a služeb a bydlení.

 [Výzkum ochránce: sp. zn. 61/2019/DIS](#)

 [Tisková zpráva ze dne 1. 10. 2020](#)

pomáháme

Pomáháme lidem, kteří se stali obětí diskriminace. Můžeme jim poradit, jak situaci řešit, kam se dál obrátit. Můžeme oslovit protistranu, zjistit, co se stalo, a situaci právně vyhodnotit. Na základě toho pak člověku doporučíme, zda je vhodné věc řešit mediací, soudní nebo jinou cestou.

V ROCE 2020 JSME POMOHLI:

- Zaměstnanci, kterému zaměstnavatel nechtěl prodloužit pracovní smlouvu s ohledem na jeho vyšší věk. Šetřili jsme postup inspektorátu práce, na který se stěžovatel předtím obrátil. Zjistili jsme řadu pochybení, mimo jiné nedostatečné prošetření námitky diskriminace. Naše argumenty přispěly ke

smírnému konci soudního řízení a součástí dohody je i náhrada nemajetkové újmy.

 [Zpráva ochránce: sp. zn. 5676/2018/VOP](#)

- Paní se zrakovým postižením, které prodejce odmítl prodat pračku na splátky. I když žena měla v obchodě doprovod, prodejce jí odmítl pračku prodat na splátky s tím, že si není schopna přečíst smlouvu o poskytnutí spotřebitelského úvěru. Konstatovali jsme, že prodejce má v takovém případě povinnost seznámit zákazníka se všemi potřebnými informacemi jiným vhodným způsobem. Nakonec se podařilo pračku zakoupit při třetí návštěvě prodejny.

Zpráva ochránce: sp. zn. 4246/2019/VOP

- › Romskému nájemníkovi, kterému město nabídlo kvůli rekonstrukci domu horší náhradní byt než neromským nájemníkům. Náhradní byt byl v horší čtvrti, rušnější a prašnější. Obec odmítla jakoukoli diskriminaci, i to, že by šlo o horší byt ve srovnání s ostatními neromskými nájemníky. Přesto muži hned nabídla náhradní byt ve stejně lokalitě, jako všem ostatním nájemníkům.

Zpráva ochránce: sp. zn. 4817/2019/VOP

Tisková zpráva ze dne 2. 4. 2020

- › Ženě s postižením, které bytové družstvo nedalo souhlas zřídit si dálkové otevírání dveří. Bytové družstvo odmítlo své člence se zdravotním postižením povolit zízení dálkového otevírání vchodových dveří, přestože to odůvodňovala zdravotními problémy a nabízela, že náklady uhradí. Bydlí v 7. patře a nemůže stále chodit dolů otevírat. Podle ombudsmana jde o nepřímou diskriminaci z důvodu zdravotního postižení a ani hlasování členů družstva nemůže popřít zákonný nárok. Doporučil proto družstvu, aby stěžovatelce vyhovělo a postupovalo v souladu se zákonným účelem družstva zajišťovat bytové potřeby svých členů.

Zpráva ochránce: sp. zn. 3737/2019/VOP

Tisková zpráva ze dne 18. 6. 2020

- › Muži, který se pohybuje na vozíku, s přístupem na sportovní stadion. Stěžovatel nás upozornil, že podle sportovního řádu stadionu mají držitelé průkazu ZTP/P a osoby se sníženou pohyblivostí možnost vstoupit na stadion pouze v doprovodu další osoby. Takové ustanovení je přímou diskriminací z důvodu zdravotního postižení. Provozovatelé jsme doporučili změnit návštěvní řád, což on přislíbil.

Zpráva ochránce: sp. zn. 5708/2019/VOP

- › Romským dětem, které mohou po změně obecně závazné vyhlášky ke spádovosti škol chodit do nesegregované školy. Podle vyhlášky měly děti z ubytoven v centru města dojíždět do základní školy na okraji, kterou převážně navštěvují romští žáci a žákyně. V blízkosti ubytovny ale byly dvě jiné školy. Spojili jsme se s Ministerstvem vnitra, které o vyhlášce jednalo s městem. Město po jednání přijalo novou vyhlášku, ve které segregační aspekt nakonec odstranilo.

Zpráva ochránce o činnosti za 2. čtvrtletí roku 2020, s. 14

- › Muži, kterého nechtěli hospitalizovat s asistenčním psem. Zabývali jsme se jednak postupem nemocnice při posuzování žádosti stěžovatele o hospitalizaci a jednak vnitřním řádem nemocnice v té části, která upravuje podmínky pro přítomnost psa se speciálním výcvikem v nemocnici. Nemocnice se dopustila nepřímé diskriminace stěžovatele z důvodu zdravotního postižení v přístupu ke zdravotní péči tím, že zamítla jeho žádost o hospitalizaci v doprovodu asistenčního psa se zvláštním výcvikem.

Zpráva ochránce: sp. zn. 6779/2019/VOP

8. Rovné zacházení a diskriminace

INSPEKČNÍ ORGÁNY

Kromě pomoci konkrétním lidem se zabýváme i postupy úřadů. Vedeme je k tomu, aby jejich činnost byla efektivnější. Prověřovali jsme například postupy inspektorátů práce v situaci šikany na pracovišti.

Zpráva ochránce: sp. zn. 3639/2018/VOP

Zpráva ochránce: sp. zn. 7315/2018/VOP

Tisková zpráva ze dne 23. 4. 2020

Tisková zpráva ze dne 29. 10. 2020

Komunikovali jsme i s Českou obchodní inspekcí, jak postupovat při odepření vstupu do hudebních klubů na základě rasy nebo etnicity.

Zpráva ochránce: sp. zn. 21/2017/VOP

OCHRANA OBČANŮ EU PŘED DISKRIMINACÍ

Od roku 2018 pomáháme občanům Evropské unie, pokud se v práci, při vzdělávání, poskytování zdravotní péče, bydlení nebo zboží a služeb setkají s diskriminací z důvodu své jiné státní příslušnosti. Na sociálních sítích proto proběhla **informační kampaň** (v angličtině, bulharštině, rumunštině a polštině), s čím se na nás mohou občané EU obracet.

INFORMAČNÍ LETÁKY

Aktualizovali jsme naše informační letáky. Lidé se tak dozvědí, co dělat a jak jim může pomoci ochránce ohledně **diskriminace**, **šikany v práci** (včetně **návodu pro zástupce obětí šikany**), **nenávistných projevů na internetu**, **mediace**, **školství** nebo situací souvisejících s volným pohybem v **Evropské unii**.

mluvíme spolu

KONFERENCE KE VZDĚLÁVÁNÍ ŽÁKŮ S ODLIŠNÝM MATEŘSKÝM JAZYKEM

Ve spolupráci s organizací Meta jsme uspořádali konferenci „Neznalost jazyka neomlouvá?!” na téma vzdělávání žáků s odlišným mateřským jazykem. Diskutovalo se o současném stavu podpory dětí a žáků s odlišným mateřským jazykem a o připravovaných změnách. S příkladem dobré praxe vystoupila Jenni Alisaari z Univerzity v Turku, která hovořila o vzdělávání těchto dětí ve Finsku.

Podklady a videozáznam z konference jsou dostupné na [webu](#).

[Tisková zpráva ze dne 21. 1. 2020](#)

SPOLUPRÁCE ORGÁNŮ INSPEKCE PRÁCE A NEVLÁDNÍCH ORGANIZACÍ

Neziskové organizace pomáhají lidem bránit se proti diskriminaci, orgány inspekce práce prošetřují zaměstnivatele, jestli se dopouštějí diskriminace. Z toho důvodu jsme se rozhodli tyto aktéry propojit, aby mohli sdílet své zkušenosti s ochranou před diskriminací v zaměstnání. Diskutovalo se o diskriminačních praktikách v přístupu k zaměstnání (pracovní inzerce, přijímací pohovory, nepřijetí do zaměstnání), v průběhu zaměstnání (rovnost v odměňování, obtěžování, sládování osobního a pracovního

života, přijímání opatření pro lidi s postižením) a o možnostech spolupráce. Podklady z kulatého stolu jsou dostupné na [webu](#).

[Tisková zpráva ze dne 11. 2. 2020](#)

OCENĚNÍ ZA VÝZKUM „BÝT LGBT+ V ČESKU“

Převzali jsme cenu bePROUD za počin roku 2019, kterým je výzkumná zpráva „Být LGBT+ v Česku“. Ocenění se každoročně udílí za počin, který v daném roce přispěl ke zlepšení povědomí o LGBT+ lidech či zlepšil jejich život.

PŘÍRUČKA ANTIDISKRIMINAČNÍHO PRÁVA PRO VZDĚLAVATELE V SOCIÁLNÍ PRÁCI

Oběti diskriminace jsou často v kontaktu se sociálními pracovníky. Proto jsme oslovili Asociaci vzdělavatelů v sociální práci s nabídkou bezplatné podpory při přípravě výuky antidiskriminačního práva. Už v roce 2017 proběhly dva semináře, kde zaměstnanci Kanceláře veřejného ochránce práv společně se vzdělavateli diskutovali jednotlivé kazuistiky s problematikou diskriminace a hledali řešení.

Na semináře navázalo vydání Příručky antidiskriminačního práva pro vzdělavatele v sociální práci. Jejím smyslem je usnadnit vyučujícím budoucích sociálních pracovníků přípravu výuky ochrany před diskriminací.

Příručka pokrývá oblasti bydlení, vzdělávání, zaměstnání, zdravotní péče, zboží a služeb. Obsahuje řadu modelových případů s řešením a dalších úloh pro praktické využití ve výuce.

Příručka ochránce: sp. zn. 79/2020/DIS

Tisková zpráva ze dne 24. 9. 2020

VÝZKUM A KULATÝ STŮL K VYHRAZENÉMU PARKOVÁNÍ PRO LIDI S POSTIŽENÍM

V roce 2012 jsme vydali **doporučení** pro obce, jak mají postupovat při poskytování vyhrazeného parkování pro lidi s postižením. Toto doporučení chceme aktualizovat, a tak jsme na toto téma zrealizovali výzkum, do kterého se zapojilo 342 obcí. Zjistili jsme, že:

- Obecná kritéria či pravidla vlastníka komunikace pro udělení souhlasu se zřízením individuálního vyhrazeného parkoviště pro osoby se zdravotním postižením má zpracováno pouze 41 % obcí.
- Nesouhlas vlastníka komunikace je nejčastějším důvodem, pro který silniční správní úřad nepovolí individuální vyhrazené parkoviště.
- Pouze 9 % obcí považuje za opravněné žadatele o individuální vyhrazené parkoviště také osoby bez průkazu ZTP a ZTP/P. Zbytek obcí tento průkaz vyžaduje.
- Zhruba u čtvrtiny obcí lze zaznamenat vstřícnost a snahu ulehčit žadatelům o individuální vyhrazené parkoviště pro lidi s postižením průchod celým administrativním i realizačním procesem.

Výzkum ochránce: sp. zn. 18/2020/DIS

Tisková zpráva ze dne 16. 6. 2020

O výzkumných zjištěních jsme s obcemi diskutovali na kulatém stole. Bavili jsme se o postupu při udělování souhlasu k vyhrazenému parkování a o individuálním posuzování žádostí. Podklady jsou dostupné na webu.

Některé obce vymezily podmínky udělení souhlasu způsobem, který celým skupinám osob s postižením získání vyhrazeného parkování znemožňuje. Jde například o omezení kritéria postižení pouze na problémy s pohybovým aparátem. Rovněž procesní postup obcí a jejich silničních správních úřadů při zřizování vyhrazených parkovišť se významně liší. Některé obce také postupují při udělování souhlasu se zřízením vyhrazeného parkoviště příliš formálně – zkoumají jen splnění předem vymezených kritérií bez toho, aby individuálně posuzovaly konkrétní potřeby žadatelů.

Výsledkem jednání bylo několik návrhů na změny a zlepšení celého procesu zřizování vyhrazeného parkování. Zástupci obcí i silničních správních úřadů diskutovali mimo jiné o legislativním zavedení povinnosti, aby obce jako vlastníci komunikací souhlasy odůvodňovaly.

Aktualizované doporučení pro obce, jak na vyhrazené parkování pro lidi s postižením, vydáme v průběhu roku 2021.

SETKÁNÍ S NÁMĚSTKEM MINISTRA VNITRA PRO STÁTNÍ SLUŽBU

Jednali jsme s náměstkem ministra vnitra pro státní službu. Probrali jsme otázky zaměstnávání lidí s postižením ve státní správě, flexibilní možnosti práce, poznatky z nouzového stavu nebo problém šikany při výkonu služby.

KONFERENCE K SEXISTICKÉ REKLAMĚ

Ve spolupráci s organizací Nesehnutí jsme uspořádali online konferenci k sexistické reklamě. Jednotlivé příspěvky se týkaly rozhodování soudů na poli sexistické reklamy, pojmu dobrých mravů v reklamě, činnosti Rady pro reklamu, vnímání sexistické reklamy českou veřejností nebo sexistické reklamy jako nekalé soutěže. Podklady a záZNAM jsou dostupné na [webu](#).

SPOLUPRÁCE S EQUINETEM

Již tradičně spolupracujeme s Evropskou sítí orgánů pro rovné zacházení (Equinet), která sdružuje tzv. národní equality bodies v Evropě. Equinet v reakci na epidemii COVID-19 spustil **databázi** případů s námitkou diskriminace, se kterými se na equality bodies lidé v této nelehké době obraceli. V databázi jsou dostupné i české případy.

Equinet za přispění svých členů (a tedy i českého equality body) poprvé zaslal Evropskému soudu pro lidská práva v konkrétním případě své **vyjádření** jako třetí strany. Stěžovatel s tělesným postižením v něm namítá porušení zákazu diskriminace a svého volebního práva, jelikož volební místo nebyla přístupná pro lidi, kteří k pohybu používají vozík. O případu soud v době publikace této výroční zprávy prozatím nerozhodl.

9

monitorování práv lidí s postižením

19

členů a členek čítal
námi sestavený
poradní orgán

2

usporeádaná setkání
pracovní skupiny pro
problematiku práv
lidí s psychosociálním
postižením

2

vydané informační
letáky

4

dokončené výzkumy

3

zahájené výzkumy

67

podnětů, kterými
jsme se zabývali,
poukazujícími na
systémové nedostatky
v oblasti práv lidí
s postižením

V roce 2020 jsme 3. rokem monitorovali, jak Česká republika plní závazky plynoucí z Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Kromě standardní výzkumné činnosti, vydávání doporučení a spolupráce s lidmi s postižením a neziskovými organizacemi jsme se zaměřili mimo jiné také na mapování dopadů pandemie COVID-19 a s ní související opatření na lidi s postižením.

70

podnětů, kterými jsme
se zabývali, z oblasti
omezení svéprávnosti
a dalších podpůrných
opatření

měníme pravidla

S cílem identifikovat případné systémové nedostatky v oblasti práv lidí s postižením jsme v roce 2020 provedli nebo zahájili hned několik výzkumných šetření na následující témata.

„KŘIŽOVATKY AUTONOMIE“ - VÝZKUM O ROZHODOVÁNÍ SOUDŮ O OMEZENÍ SVÉPRÁVNOSTI A UKLÁDÁNÍ JINÝCH PODPŪRNÝCH OPATŘENÍ

Jak ukázal náš výzkum, omezení svéprávnosti je stále nejčastěji využívaným opatřením u lidí, kteří potřebují podporu v rozhodování. Nejčastěji soudy omezují svéprávnost v oblasti nakládání s majetkem. Průměrná částka, se kterou můžou tito lidé nakládat, přitom nedosahuje ani životního minima (3 410 Kč měsíčně).

Výzkum potvrdil, že více než třetina lidí s omezenou svéprávností má pro samostatné hospodaření na měsíc méně než 1 000 Kč. Veškeré platby přesahující tento limit pak provádí opatrovník. Míra omezování svéprávnosti je i v jiných oblastech velice vysoká, až ve 40 % posuzovaných rozsudků soud rozhodl o omezení všech nebo téměř všech oblastí právního jednání. Fakticky se tak zásah do svéprávnosti blížil jejímu zbavení, které však podle stávající právní úpravy není možné. Téměř polovina opatrovaných byla

soudem omezena ve výkonu volebního práva. Celkem žije v České republice asi 40 tisíc lidí omezených ve svéprávnosti. Úmluva o právech osob se zdravotním postižením vyžaduje, aby byla zajištěna ochrana zranitelných lidí, jinak například prostřednictvím institutu nápomoci při rozhodování či zastoupení členem domácnosti, u nichž člověk neztrácí svéprávnost. Jejich využívání však brání fakt, že mnozí nemají žádného blízkého člověka, který by jim mohl v životě pomáhat. Nejčastěji využívanou alternativou k omezení svéprávnosti je ustanovení opatrovníka bez omezení svéprávnosti, tedy zastoupení člověka rodinným příslušníkem či obcí, pokud si není sám schopen zajistit zástupce například sepsáním plné moci. Opatrovničtví bez omezení svéprávnosti je často využíváno u lidí, kteří jsou dlouhodobě v ústavní péči, nehozí tedy, že by se svým jednáním nějak poškodili.

Výzkum ochránce:
sp. zn. 61/2018/OZP

VÝZKUM DOSTUPNOSTI RANÉ PĚČE PRO DĚTI S POSTIŽENÍM A JEJICH RODINY

Podle článku 22 Úmluvy (respektování soukromí, obydlí a rodiny) mají děti s postižením a jejich rodiny právo na včasnu a komplexní

podporu. Klíčovou roli zde hraje raná péče, což je sociální služba poskytovaná rodinám s dětmi do věku sedmi let. Provedli jsme výzkum zajištění dostupnosti sociálních služeb pro děti s postižením a jejich rodiny se zaměřením na ranou péči.

V rámci výzkumného šetření jsme osloвили všechny poskytovatele sociální služby rané péče a také kraje, které odpovídají za zajištění dostupnosti sociálních služeb. Výzkum potvrdil hypotézu, že existuje velká regionální nevyváženosť a značně rozdílná je i situace u jednotlivých typů postižení. Povinnost zajistit dostupnost sociálních služeb plyně krajům přímo ze zákona o sociálních službách. Samy kraje však připustily, že stávající systém financování a plánování rozvoje sociálních služeb neumožňuje pružně reagovat na aktuální potřeby lidí s postižením.

Výzkum ochránce: sp. zn. 11/2019/OZP

ZAMĚSTNÁVÁNÍ LIDÍ S POSTIŽENÍM VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ POHLEDEM ZAMĚSTNAVATELŮ

Zaměřili jsme se na podmínky zaměstnávání lidí s postižením ve veřejné správě. Ta by měla jít podle našeho názoru příkladem a usilovat o maximální pracovní zapojení lidí s nejrůznějšími typy a stupni postižení. Na základě

dotažníkového šetření a rozhovorů se zástupci zaměstnavatelů jsme identifikovali tyto opakující se problémy.

- **Způsob plnění zákonem stanoveného povinného podílu je v rámci jednotlivých úřadů odlišný.** Jsou úřady, které lidí s postižením zaměstnávají v minimální míře a problematiku nijak neřeší. Další úřady se snaží vyhnout sankci povinným odvodem do státního rozpočtu a plnění povinného podílu si hlídají většinou kombinací zaměstnávání lidí s postižením a odebíráním výrobků a služeb. Méně jsou zastoupeny úřady, které mají se zaměstnanci z řad OZP zkušenosti a formou určitých strategií přirozeně překračují čtyřprocentní povinný podíl.
- **Lidé s vážnějším pracovním omezením jsou ve veřejné správě zaměstnáváni málo.** Lidé se zrakovým, sluchovým nebo mentálním postižením jsou mezi zaměstnanci veřejné správy zastoupeni málo a nehlásí se ani do výběrových řízení. Stejně tak je ani aktivně, co by potenciální zaměstnance, nevyhledávají zaměstnavatelé. Převažují zaměstnanci s dietním omezením, onkologickým onemocněním nebo omezenou motorikou.
- **Omezená pracovní výkonnost představuje překážku, na kterou není systém schopen reagovat.** Díky systematizaci, jasně dané struktuře a počtu pracovních míst nemohou zaměstnavatelé často vycházet vstříc požadavkům na snižování pracovních úvazků, jejich dělení nebo naopak dle potřeby vytvářet místa pro OZP. Flexibilita přístupu k zaměstnancům se speciálními potřebami je tak značně omezená.
- **Princip odvodu do státního rozpočtu není pro orgány veřejné správy funkční.**

Výzkum ochránce: sp. zn. 21/2019/oZP

ZAMĚSTNÁVÁNÍ LIDÍ S POSTIŽENÍM VE VEŘEJNÉ SPRÁVĚ POHLEDEM POTENCIÁLNÍCH ZAMĚSTNANCŮ

V návaznosti na šetření postojů zaměstnavatelů jsme zahájili také výzkum mapující hlavní překážky zaměstnávání ve veřejné správě z pohledu samotných uchazečů o zaměstnání nebo již zaměstnanců. Provedli jsme rozhovory s lidmi s různým typem a druhem postižením. Na základě obou výše zmíněných výzkumů chceme uspořádat kulatý stůl se zástupci Ministerstva práce a sociálních věcí, dále

9. Monitorování práv lidí s postižením

se zástupci Ministerstva vnitra, zaměstnanci a také zástupci neziskových organizací, které poskytují podporu lidem s postižením při hledání práce a také při jejím výkonu. Hodláme vydat také doporučení pro oblast práce a zaměstnání.

PROCES DEINSTITUCIONALIZACE POBYTOVÝCH SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

V kontextu práva na nezávislý život v komunitě namísto života v ústavní sociální službě jsme začali mapovat proces transformace a deinstitucionalizace pobytových sociálních služeb domov pro osoby se zdravotním postižením v jednotlivých krajích. Cílem průzkumu je nejen identifikovat největší překážky tohoto procesu, ale především zahájit diskusi s kraji, Ministerstvem práce a sociálních věcí, dále také s Ministerstvem financí a v neposlední řadě také Ministerstvem pro místní rozvoj vedoucí k urychlení procesu deinstitucionalizace. Velkokapacitní pobytové sociální služby totiž v mnohých aspektech odporují běžnému způsobu života a pro klienty mohou být až rizikové.

BARIÉRY V OSAMOSTATŇOVÁNÍ MLADÝCH LIDÍ S POSTIŽENÍM

Zahájili jsme také výzkum mapující bariéry v osamostatňování se mladých lidí s postižením od podpory rodičů. Zatímco se jejich vrstevníci v určitém věku typicky stěhují do svého prvního bytu (nájmu, spolubydlení), dokončují své vzdělání, hledají si svou první práci a prožívají své první partnerské vztahy, z naší činnosti víme, že situace může být u mladých lidí s postižením zcela jiná. Chybí totiž sociální služby poskytované v komunitě, bez kterých se mladí lidé často neobejdou, proto podporu pro ně musí stále zajišťovat někdo z rodiny. Chybí také vhodné bydlení (např. plně bezbariérové) nebo možnosti pracovního uplatnění. Cílem výzkumu je identifikovat celé spektrum bariér, které lidem s postižením brání v tom, aby vedli samostatný život. V rámci výzkumu povedeme rozhovory s mladými lidmi s různým typem těžšího postižení (ve III. a IV. stupni závislosti) ve věku 18 - 35 let.

DOSTUPNOST PORODNÍ A POPORODNÍ PÉČE O ŽENY S POSTIŽENÍM

Z dosavadních poznatků, ale také z veřejně dostupných informací jsme měli informace, že v oblasti porodní a poporodní péče se s problémy setkávají samy ženy s postižením, porodní asistentky a také porodnice. Rozhodli jsme se proto prostřednictvím dotazníkového šetření a rozhovorů zjistit, do jaké míry se jedná o systémový problém, případně o individuální nedostatky v rámci jednotlivých pracovišť. Na základě výzkumu vydáme doporučení ke zlepšení porodní péče.

ŽIVOT Klientů V DOMOVECH PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM

Prostřednictvím dotazníků adresovaných poskytovatelům sociálních služeb jsme mapovali podmínky života klientů v domovech pro osoby se zdravotním postižením. Zaměřili jsme se zejména na oblast zdraví a podpory zdravého životního stylu. Dále na to, jakým způsobem poskytují klientům pomoc v otázkách práce a zaměstnání, jakou roli sehrává sociální služba při vzdělávání klientů. K hlavním tématům patřily také otázky spojené s podmínkami poskytování sociální služby dětem.

Sledování podmínek života v pobytových sociálních službách patří k našim průběžným prioritám a to i díky tomu, že každý má právo na nezávislý život, v co nejméně restriktivním prostředí. Podmínky v pobytových sociálních službách, zejména těch o větší kapacitě, často principu normality nevyhovují.

 Výzkum ochránce: sp. zn. 6/2019/OZP

DOPORUČENÍ „JAK MLUVIT A PSÁT O LIDECH S POSTIŽENÍM“

Vydali jsme doporučení pro novináře, jak psát o lidech s postižením a jak s lidmi s postižením mluvit. Cílem doporučení je otevření diskuse nad tématem komunikace s lidmi s postižením v dlouhodobém kontextu. Při přípravě tohoto textu jsme čerpali z mnohých odborných materiálů a též zahraničních materiálů podobného charakteru. Zároveň jsme oslovali samotné lidi s postižením

a odborníky, např. z oblasti komunikace, speciální pedagogiky či lingvistiky. Uvědomujeme si, že jazyk se v průběhu času neustále vyvíjí a že různí lidé a skupiny mají různá přesvědčení o tom, jaký jazyk by měl být použit.

Doporučení ochránce:
sp. zn. 6/2020/OZP

komunikačních bariér tak v neposlední řadě také bariéry v podobě omezení svéprávnosti v oblasti výkonu volebního práva.

9. Monitorování práv lidí s postižením

DOPORUČENÍ „JAK CHRÁNIT PRÁVA RODIČŮ S PSYCHO-SOCIÁLNÍM POSTIŽENÍM“

Doporučení reaguje na narůstající počet podnětů od rodičů s postižením, kterým bylo do jejich práva na rodinný život nešetrně zasaženo. Publikace shrnuje naše poznatky v této oblasti a obsahuje několik praktických doporučení pro veřejné opatrovníky, sociální pracovníky, zástupce OSPOD a poskytovatele sociálních a zdravotních služeb. Součástí je také jednoduchý „checklist“ pro posuzování zásahu do rodičovských práv a krátké shrnutí pro samotné rodiče. Celé doporučení je dostupné na internetových stránkách ochránce.

Doporučení ochránce:
26/2020/OZP

Doporučení ochránce:
sp. zn. 28/2019/OZP

PRÁVA RODIČŮ S PSYCHOSOCIALNÍM POSTIŽENÍM

1. Rozhodování o rodičovství

- ▶ Každý člověk má právo se svobodně a zodpovědně rozhodnout o tom, kdy a s kým chce založit rodinu, jakéž i o počtu svých dětí a jejich věkovém rozdílu.
- ▶ Opatrovník, poskytovatel sociální služby ani jiná osoba nemohou do tohoto práva zasahovat (např. nutce ženu k potratu nebo nutit ženu či muže ke sterilaci).

2. Podpora před narozením dítěte

- ▶ Pokud si budoucí rodiče nejsou jisti, zda budou výchovu a péči o dítě zvládat, mohou se ještě před narozením dítěte sami nebo s pomocí opatrovníka obrátit na sociální pracovníky obecního úřadu.
- ▶ Podporu jim mohou také zajistit sociální služby nebo lékaři.
- ▶ Při komunikaci s úřady nebo službami může rodič využít doprovod své blízké osoby či hromadně.

3. Právo pečovat o své děti

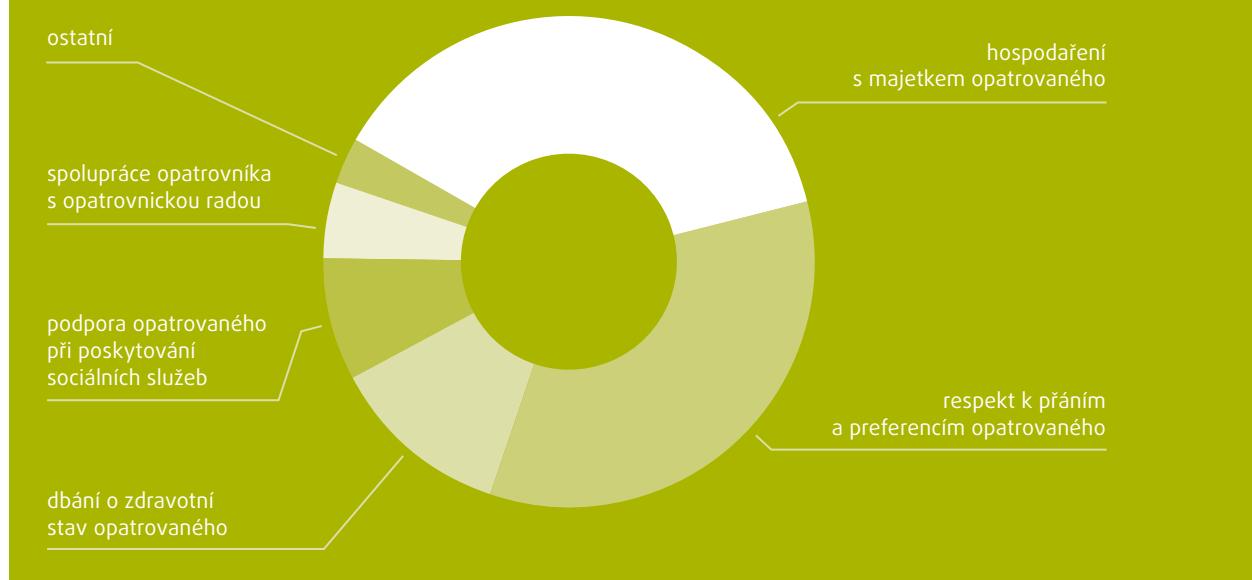
- ▶ Rodičům náleží právo pečovat a vychovávat děti, jakž i rodičovská odpovědnost automaticky po narození dítěte.
- ▶ Zdravotní postižení, diagnóza ani omezení svéprávnosti bez dálšího neznamená, že rodič nemůže o své dítě pečovat.
- ▶ Omezit rodičovskou odpovědnost může pouze soud, a to buď výslovně v rozsudku o omezení svéprávnosti rodiče, nebo v rozsudku o omezení nebo ztracení rodičovské odpovědnosti.
- ▶ Rozsah omezení bude vždy posuvat soud individuálně, zároveň pouze tehdy, když je to nezbytné s ohledem na nejlepší zájem dítěte.

DOPORUČENÍ „VÝKON VOLEBNÍHO PRÁVA V DOMOVECH PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM“

Poskytovatelé sociálních služeb a dále také opatrovníci často nevídají, zda mohou jejich klienti volit a jakým způsobem zajistit dostatečnou podporu, aby mohli volit všichni ti, kterým to umožňuje zákon. Vydali jsme proto doporučení, které shrnuje stávající právní úpravy výkonu volebního práva lidí s omezenou svéprávností a současně odpovídá na nejčastější otázky spojené s touto problematikou. Dlouhodobě usilujeme o posílení přístupnosti voleb a to jak z pohledu odstraňování materiálně technických bariér,

Nejčastěji upozorňují opatrovaní na pochybení nebo nedostatky výkonu opatrovnictví v těchto oblastech:

pomáháme

Vedle systémových problémů, na které narází lidé s postižením, se v individuálních případech zabýváme také výkonem veřejného opatrovnictví, kdy je opatrovnictví vykonáváno obcí.

OPATROVNÍK MUSÍ O SVÝCH KROCÍCH OPATROVANÉHO DOSTATEČNĚ INFORMOVAT

Řešili jsme podnět transgender osoby, která si stěžovala, že jí opatrovník (obec) nepodporuje ve snaze o zahájení hormonální léčby. Návrh na schválení léčby podala opatrovnickému soudu sama stěžovatelka omezena ve svéprávnosti. V průběhu šetření jsme zjistili, že úřad konal. Pracovnice pověřena výkonem opatrovnictví sama kontaktovala sexuologa stěžovatelky a opakovaně se dotazovala soudu na stav řízení. Pochybení jsme shledali v tom, že o svých krocích pověřená pracovnice dostatečně stěžovatelku neinformovala. A to přesto, že s ní pravidelně

komunikovala přes e-mail či osobně jednala na úřadě. Jelikož všechny tyto informace získala stěžovatelka v průběhu šetření, došlo k nápravě a úřad nemusel přijmout další opatření.

Zpráva ochránce: sp. zn. 5604/2019/VOP

OPATROVNÍK NESMÍ PŘENĚST SVÉ POVINNOSTI NA SOCIÁLNÍ SLUŽBU

Na základě návštěvy v domově pro osoby se zdravotním postižením jsme zahájili šetření z vlastní iniciativy u obce, která byla opatrovníkem 41 klientů tohoto zařízení. V průběhu šetření se ukázalo, že opatrovník zanedbával své povinnosti vůči těmto klientům. Nevedl dostatečně opatrovnickou dokumentaci a většinu svých povinností přenechal zařízení sociálních služeb. Opatrovník dokonce zmocnil řediteli domova k přebírání důchodů klientů a nakládání s jejich majetkem, ačkoliv takový postup je v rozporu se zákonem. Po naší kritice opatrovník rozhodl, že zaměstná novou pracovníci, která se bude na plný úvazek věnovat výkonu opatrovnictví u těchto klientů a zrušil také zmocnění udělené řediteli zařízení.

Jelikož se podobná situace opakovala i v jiných zařízeních, upozornili jsme opatrovníky

prostřednictvím tiskové zprávy, že nesmí přenášet své povinnosti na jiné subjekty, zejména na poskytovatele sociálních služeb.

- Tisková zpráva ze dne 15. 9. 2020
- Zpráva ochránce: sp. zn. 706/2019/VOP

MÝTY A FAKTA O OPATROVNICTVÍ

9. Monitorování práv lidí s postižením

Shrnuli jsme základní mýty a fakta o opatrovnictví a prostřednictvím sociálních sítí uspořádali malou informační kampaň s cílem posilit informovanost nejen samotných opatrovníků, ale také opatřovaných a sociálních služeb, které jim poskytují podporu.

MÝTUS	Opatrovník rozhoduje o tom, co je pro opatrovance nejlepší.	MÝTUS	Soukromý opatrovník zajistí potřeby opatrovance lépe než veřejný.
FAKT	Opatrovník nerohoduje za člověka pod opatrovnictvím. Jeho úkolem je pomoc mu naplňovat jeho přání a chránit jeho práva. Musí také opatřovanci vždy vysvětlit povahu jednání, které za něj čini a jejich důsledky.	FAKT	Není tomu tak za každých okolností. Pokud je opatrovníkem blízká osoba, jistě může znát opatrovance a jeho přání iip. Na druhou stranu, veřejný opatrovník (tedy zaměstnanec obce) je speciálně vyškolen pro výkon opatrovnictví a má informace například o dostupných sociálních službách či bydlení.
MÝTUS	Opatrovník má povinnost osobně pečovat o opatrovance.	MÝTUS	Pokud opatrovanezpůsobí škodu, zaplatí ji opatrovník.
FAKT	I když může být někdy opatrovník zároveň pečující osobou, tyto dvě role nelze směšovat. Opatrovník zastupuje opatřovaného člověka při právním jednání a měl by také dohlížet na to, aby měl zajištěnou péči. V žádném případě to neznamená, že musí opatřovanci vařit, uklízet, či mu podávat léky.	FAKT	Opatrovník je odpovědný za škodu pouze v případě, že zanedbal tzv. náležitý dohled. V ostatních případech škodu zaplatí bud' sám opatřovanec (pokud jedná vědomě) nebo nebude odpovědný nikdo.
MÝTUS	Opatrovník má povinnost najít opatřovanci bydlení.	MÝTUS	Opatrovník může přinutit opatrovance jít se léčit.
FAKT	Opatrovník by se vždy měl zajímat o to, jak člověk žije a zda jsou jeho potřeby zajištěny. Může mu také pomoci s hledáním bydlení či pobytové sociální služby. Pokud však není žádné bydlení pro opatřovance dostupné nebo opatřovanci nabízené možnosti odmítá, nelze to mít k tiží opatrovníka.	FAKT	Opatrovník může zastupovat člověka i v rozdávání ohledně zdravotních služeb, v tom případě musí lékař podávat všechny informace potřebné pro rozhodnutí také opatrovníkovi. Pokud však opatřovanec s léčbou nesouhlasí, opatrovník ani poskytovatel zdravotních služeb nemůžou jeho souhlas nahradit. Výjimkou jsou situace, kdy může být člověk hospitalizován nebo léčen bez svého souhlasu.
MÝTUS	Opatrovník může zakázat opatřovanci, aby kouřil.	MÝTUS	K povolení vycházky z nemocnice nebo domova sociálních služeb potřebuje poskytovatel souhlas opatrovníka.
FAKT	Opatrovník nemůže zasahovat do oblastí, která nejsou právním jednáním. Nerohoduje o tom, co bude mít opatřovanec na sobě, s kým se bude stýkat nebo zda bude kouřit. Zasáhnout do práv a svobod opatřovance může opatrovník pouze v odůvodněných případech, tedy pokud hrozí opatřovanci bezprostřední újma na zdraví nebo životě nebo pokud hrozí, že opatřovanec nebude mít dostatek prostředků na pokrytí svých základních potřeb.	FAKT	Člověk s omezenou svéprávností má právo na osobní svobodu jako kdokoliv jiný. Poskytovatel zdravotní nebo sociální péče může zasáhnout do jeho svobody jen v nezbytných případech, v případě hrozby újmy na životě nebo zdraví. K tomu souhlas opatrovníka nepotřebuje. K dlouhodobému omezení osobní svobody, jakým je hospitalizace nebo umístění do pobytového zařízení sociálních služeb bez souhlasu člověka je navíc potřeba souhlasu soudu.

mluvíme spolu

PORADNÍ ORGÁN

Po zvolení nového ombudsmana jsme museli zvolit také nový poradní orgán. Funkční období poradního orgánu se totiž váže na funkční období ombudsmana. Celkem jsme dostali 41 nominací na členství.

9. Monitorování práv lidí s postižením

Současný poradní orgán má 19 členek a členů. Jsou jimi lidé s postižením a také lidé hájící práva lidí s postižením. Nově jsou v poradním orgánu zastoupeny děti s postižením. Poradní orgán se bude mj. podílet na přípravě alternativní zprávy k plnění závazků České republiky na poli ochrany práv lidí s postižením. Mimo pravidelná společná setkání, která budou probíhat čtyřikrát ročně, bude práce poradního orgánu probíhat i v menších pracovních skupinách.

Poradní orgán

www.ochrance.cz/pusobnost/monitorovani-prav-osob-se-zdravotnim-postizenim/

PRACOVNÍ SKUPINA PRO PROBLEMATIKU PRÁV LIDÍ S PSYCHO-SOCIÁLNÍM POSTIŽENÍM

Díky nepříznivé epidemiologické situaci se pracovní skupina pro problematiku práv lidí s psychosociálním postižením sešla v roce 2020 pouze dvakrát. Intenzivně se však věnovala hlavním tématům své činnosti, což jsou zejména otázky spojené s hospitalizací v psychiatrické nemocnici a potřeba reformy psychiatrické péče.

www.ochrance.cz/monitorovani-prav-lidi-se-zdravotnim-postizenim/aktuality-z-monitorovani/aktuality-z-monitorovani-2020/setkani-lidi-s-psychosocialnim-postizenim

www.ochrance.cz/monitorovani-prav-lidi-se-zdravotnim-postizenim/aktuality-z-monitorovani/aktuality-z-monitorovani-2020/ctvrte-setkani-k-problematice-lidi-s-psychosocialnim-postizenim/

SPOLUPRÁCE SE ZAHRANIČNÍMI KOLEGY

Průběžně spolupracujeme s našimi protějšky v Evropě přes síť European Network of National Human Rights Institutions (ENNHRI). Zjišťovali jsme a analyzovali praxi sedmnácti evropských zemí ohledně návštěv zařízení a jejich poradních orgánů. Užitečné poznatky se nyní snažíme uvést do naší praxe.

O své zkušenosti jsme se naopak podělili s Bulharským monitorovacím orgánem, který teprve zahajuje svou činnost. Dále jsme si s kolegy nejen v Evropě vyměnili zkušenosti ohledně pandemie COVID-19 a jejího dopadu na monitorování práv lidí s postižením a následně se aktivně zúčastnili online konference na toto téma.

Navázali jsme spolupráci s Agenturou základních práv (Fundamental Rights Agency - FRA) ve Vídni v oblasti tvorby indikátorů pro systematické monitorování Úmluvy. Spolupráce probíhá výměnou informací. Proběhl také online seminář, kterého se zúčastnili kolegové z jiných odborů. Podíleli jsme se na vzniku publikace ENNHRI a Mental Health Europe popisující dobrou praxi při implementaci podporovaného rozhodování dle článku 12 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením napříč Evropskou unií. Celá publikace je dostupná na internetových stránkách ENNHRI.

BULLETIN

Prostřednictvím bulletinu, který vydáváme 2x ročně, se snažíme informovat o aktualitách z oblasti práv lidí s postižením. V bulletinu neinformujeme jen o naší činnosti, ale také o aktualitách z Kanceláře, zahraničí a v neposlední řadě také o aktivitách spolupracujících organizací. Jarní a podzimní číslo bulletinu pro rok 2020 najdete zde:

www.ochrance.cz/vystupy/bulletin/

INFORMAČNÍ MATERIÁLY

Průběžně se snažíme posilovat informovanost široké veřejnosti o tématech, kterými se zabýváme. Vydali jsme proto dva informační letáky.

Leták „**Opatrovník**“ shrnuje základní povinnosti opatrovníka a s nimi související práva opatřovaných. Výslovně pak leták shrnuje, do jakých oblastí života opatřovaného opatrovník zasáhnout nesmí.

Zpracovali jsme také leták mapující **proces podávání alternativní zprávy k Výboru OSN**. Ke zprávě, reagující na zprávu práv lidí s postižením v České republice, kterou pravidelně vydává vláda, se může totiž vyjádřit každý. Jak konkrétně postupovat a jak se na Výbor OSN obracet shrnuje tento materiál.

KONFERENCE, KULATÉ STOLY, ŠKOLENÍ

Ve spolupráci s odborem rovného zacházení jsme zorganizovali odborný seminář pro orgány inspekce práce na téma **Úmluva o právech osob se zdravotním postižením v činnosti orgánů inspekce práce**. Orgány inspekce práce jsme zde seznámily s významem Úmluvy, aby ve své praxi pracovaly se sociálním modelem zdravotního postižení, využívaly Úmluvu jako vodítko při řešení konkrétních případů, aplikovaly závěry Soudního dvora Evropské unie k zákazu diskriminace a osvojily si základní principy komunikace s lidmi a o lidech s postižením.

Zapojili jsme se do akce **Lidská práva naživo**, kterou pořádá Pro bono alliance. Formou interaktivní přednášky jsme studentům Právnické fakulty Masarykovy univerzity přiblížili Úmluvu o právech lidí s postižením a to, jak probíhá její monitorování.

Pro zástupce neziskových organizací jsme uspořádali webinář o realizaci práva lidí s postižením na rovný přístup v rozhodování českých soudů (2015 – 2019).

Uspořádali jsme online setkání odborníků nad **problematikou transformace sociálních služeb**. Společně jsme řešili překážky transformace v České republice, možnosti urychlení procesu transformace nebo kvalitu současně poskytovaných sociálních služeb.

Uspořádali jsme on-line **workshop pro studenty práv o zaměstnávání lidí s postižením**, prostřednictvím kterého jsme prezentovali poznatky z této oblasti a současně společně se studenty diskutovali nad popsanými problémy, kterým musí čelit zaměstnanci s postižením.

Přednášeli jsme také na **mezinárodním semináři pro studenty veřejné správy z Osnabrücké univerzity**. Seminář byl zaměřený na práva lidí

s postiženým v jednotlivých oblastech života. Zahraničním kolegům jsme zprostředkovali českou zkušenosť.

Vystoupili jsme na **symposiu Právnické fakulty Univerzity Karlovy na téma genocida** a přispěli s tématem opomenutí lidí s postižením v Úmluvě o genocidě.

U příležitosti Mezinárodního dne lidí s postižením jsme uspořádali online diskuzi na téma **Lidé s postižením a Evropská Úmluva o ochraně lidských práv (1950-2020)**, ve které vystoupili nejen lidé s postižením, ale také soudci, zástupce Kanceláře vládního zmocněnce, právníci a další zástupci odborné veřejnosti.

OSVĚTOVÁ ČINNOST

Na sociálních sítích jsme zvyšovali povědomí o životě lidí s postižením u příležitosti hned několika mezinárodních dnů: Mezinárodní den roztroušené sklerózy, Mezinárodní den povědomí o albinismu, Mezinárodní den dětí a rodiny.

U příležitosti Mezinárodního dne znakových jazyků jsme naznačovali krátké přání:

www.facebook.com/verejny.ochrance.prav/posts/3530389667008684.

Do českého jazyka jsme přeložili video od ILO Global Business and Disability Network, které ukazuje, jak předsudky škodí lidem s postižením i celé společnosti.

Připomněli jsme 5. květen jako Evropský den nezávislého způsobu života. Při této příležitosti jsme po 24 hodin umožnili zdarma a online sledovat film Síla vzdoru. Tento dokument zobrazuje boj lidí s postižením za jejich práva a nezávislost v USA, Velké Británii a Austrálii. Film mimo jiné vypráví příběhy lidí s postižením, kteří žili v ústavech a následně odešli žít do běžného prostředí.

Seriálem na sociálních sítích jsme si připomněli 70 let od ratifikace Evropské úmluvy o ochraně lidských práv.

9. Monitorování práv lidí s postižením

10

kancelář

veřejného

ochránce práv

rozpočet a jeho čerpání v roce 2020

SCHVÁLENÝ ROZPOČET NA ROK 2020

152 615 TISÍC KORUN

Součástí schváleného rozpočtu byly výdaje související s financováním projektu z Operačního programu Zaměstnanost „Dětská skupina Motejlcí II“ (240 tisíc Kč).

V roce 2020 došlo rovněž k čerpání nároků z nespotřebovaných výdajů z předchozích let ve výši 24 998 tisíc Kč. Tyto výdaje byly použity především na financování projektů spolufinancovaných z rozpočtu EU/FM:

- 13 898 tisíc Kč na projekt „Elektronizace úřadu Kanceláře veřejného ochránce práv“ spolufinancovaný z Integrovaného regionálního operačního programu,
- 8 036 tisíc Kč na projekt „Posílení aktivit veřejného ochránce práv v ochraně lidských práv“ spolufinancovaný z Norských fondů 2014 – 2021,
- 720 tisíc Kč na projekt „Dětská skupina Motejlcí III“ spolufinancovaný z Operačního programu Zaměstnanost.

Prostředky státního rozpočtu byly použity k zajištění standardní činnosti Kanceláře při vyřizování podnětů a při plnění dalších úkolů, které ochránci vyplývají ze zákona (zejména systematický dohled nad zařízeními, kde se nacházejí nebo mohou nacházet osoby omezené na svobodě; pomoc obětem diskriminace a občanům Evropské unie a jejich rodinným příslušníkům žijícím v ČR; monitorování práv lidí s postižením; sledování vyhoštění cizinců). Dále jsme tyto prostředky využili na spolufinancování projektů z rozpočtu EU/FM.

VYČERPANÝ ROZPOČET ZA ROK 2020

170 912 TISÍC KORUN

Ve srovnání se schváleným rozpočtem jede o čerpání na 111,99 %. Překročení rozpočtu výdajů bylo kryto zapojením nároků z nespotřebovaných výdajů. Nároky z nespotřebovaných výdajů byly použity na financování projektů spolufinancovaných z rozpočtu EU/FM, na ostatní osobní výdaje (spolupráce externích

expertů) a na odchodné veřejné ochránkyni práv v souvislosti s ukončením výkonu funkce.

Podrobné výsledky hospodaření Kanceláře jsou zveřejněny na webových stránkách www.ochrance.cz/provoz/rozpoct-a-hospodareni.

personální situace v roce 2020

154 byl závazný limit počtu zaměstnanců Kanceláře pro rok 2020. Kromě toho bylo 9,25 zaměstnanců určeno na realizaci projektu „Posílení aktivit veřejného ochránce práv v ochraně lidských práv“ (povolené překročení limitu počtu zaměstnanců – v roce 2020 byl projekt financován z nároků z nespotřebovaných výdajů).

162,41 ZAMĚSTNANCŮ

Skutečný průměrný přepočtený evidenční počet za rok 2020 (z toho 9,09 z projektu spolufinancovaného z prostředků FM). Limit počtu zaměstnanců nebyl naplněn o 0,68.

121 zaměstnanců se přímo zabývalo vyřizováním podnětů a výkonem dalších působností ochránce (z toho stejně jako v roce 2019 99,5 na sekci právní, 17 na odboru administrativních a spisových služeb a 4 na sekretariátu ochránce a jeho zástupkyně).

Pokračovali jsme ve spolupráci s odborníky, kteří nejsou kmenovými zaměstnanci, ale mohou přispět ke komplexnímu posouzení některých případů. Zejména při provádění systematických návštěv v městech, kde se nacházejí lidé omezení na svobodě, v agendě rovného zacházení a při monitorování práv osob se zdravotním postižením jsme spolupracovali např. s psychiatry, všeobecnými a psychiatrickými sestrami, psychology, odborníky v sociálních službách, speciálními pedagogy, specialisty na drogovou problematiku mládeže, experty na přístupnost informací pro lidi s různými typy postižení aj.

Výroční zpráva o poskytování informací dle zákona č. 106/1999 Sb.

10. Kancelář veřejného
ochránce práv

Kancelář veřejného ochránce práv, která je povinným subjektem podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, ve znění pozdějších předpisů, obdržela a vyřídila v roce 2020 celkem **68 žádostí** o poskytnutí informace podle tohoto zákona. Tyto byly doručeny písemně, elektronickou poštou, nebo prostřednictvím datové schránky.

V 55 případech byla informace poskytnuta, přičemž šlo především o dotazy na záobecněné výsledky šetření ochránce a jeho stanoviska v jednotlivých agendách (policie a vězeňství; státní služba; územní, stavební řízení a užívání stavby; diskriminace; žaloby ve veřejném zájmu; ochrana životního prostředí; působnost Ministerstva spravedlnosti; státní správa soudů; působnost Ministerstva zdravotnictví; činnost orgánů ochrany veřejného zdraví), o písemnosti ze spisu stěžovatelů, o zaslání Sborníků stanovisek VOP Vězeňství, nebo o dotazy na fungování, organizaci a rozpočet KVOP či dotazy týkající se působnosti VOP.

Ze strany žadatelů nebyly podány **žádné** stížnosti podle § 16a zákona o svobodném přístupu k informacím. V **16 případech** bylo rozhodnuto o odmítnutí žádosti o informaci (či její části) a v **1 případě** bylo proti rozhodnutí o odmítnutí žádosti podáno odvolání.

Celkový počet podaných žádostí o poskytnutí informací

68

§ 18 odst.1 písm. a)	Počet vydaných rozhodnutí o odmítnutí žádosti (či její části)	16
§ 18 odst.1 písm. b)	Počet podaných odvolání proti rozhodnutí	1
§ 18 odst.1 písm. c)	Opis podstatných částí každého rozsudku soudu	0
§ 18 odst. 1 písm. d)	Výčet poskytnutých výhradních licencí	0
§ 18 odst. 1 písm. e)	Počet stížností podaných podle § 16a zákona	0
§ 18 odst. 1 písm. f)	Další informace vztahující se k uplatňování zákona	0

média a komunikace s veřejností

MEDIÁLNĚ NEJSLEDOVANĚJŠÍ TÉMATA:

- › Zvolení nového veřejného ochránce práv
- › Manuál nejen pro novináře, jak psát a mluvit o lidech s postižením
- › Odložením nájemného mohou lidé přijít o příspěvek na bydlení
- › Zjištění z návštěv zařízení, kde jsou lidé omezeni na svobodě, s důrazem na zvládání mimořádných opatření vlády
- › Odmítnut seniorovi poskytnutí úvěru kvůli věku může být diskriminací
- › Rodiče neví o možnosti čerpat dávky na školní pomůcky pro děti, přístup úřadů v krajích se liší
- › Příliš přísné nastavení podmínek pro získání starobního důchodu, bude přibývat seniorů bez nároku na důchod
- › Lidé v zařízeních sociálních služeb jsou opět izolováni od okolí, je třeba dbát nejen na jejich zdraví, ale i na psychiku

MÉDIA ZAJÍMALA ČINNOST OCHRÁNCE I V NĚKTERÝCH DALŠÍCH SOUVISLOSTECH:

- › Možnost zřízení dětského ombudsmana
- › Odškodnění pro protiprávně sterilizované ženy
- › Přítomnost otců u porodu v době mimořádných opatření vlády

TOP TÉMATA NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH

- › Konec mandátu bývalé ochránkyně Anny Šabatové a zvolení nového ochránce Stanislava Křečka
- › Občané EU s přechodným pobytom v České republice mají do 5. dubna 2020 možnost vstoupit na území ČR

- › Děti s postižením mají právo chodit do školy (v době protiepidemických opatření)
- › Aktuální změny v daních z příjmů
- › Ombudsman zjišťuje, zda jsou myslivecké obory přístupné veřejnosti a jak se v nich návštěvníci mohou pohybovat
- › Pracujete v médiích? Natáčíte nebo píšete reportáž o člověku s postižením? Nebo se s lidmi s postižením setkáváme? Připravili jsme manuál, jak s lidmi s postižením jednat.

SERIÁLY NA SOCIÁLNÍCH SÍTÍCH

- › Prázdniny bezpečně s ombudsmanem
- › Práva občanů EU
- › Mýty a fakta o opatrovnictví
- › Mezinárodní den lidských práv a 70 let od přijetí evropské Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod

Vydali jsme: 181 tiskových zpráv a aktualit

Uspořádali jsme: 4 tiskové konference

Začali jsme natáčet podcast **Na kávu s ombudsmanem** – na konci roku 2020 byly odvysílány první 4 díly

167 letáků v češtině a dalších 9 jazycích s návody a řešením častých životních situací

NAJDETE NÁS:

Web: www.ochrance.cz

Speciální stránky <https://deti.ochrance.cz>

a <https://domek.ochrance.cz>

Facebook: [verejny.ochrance.prav](https://www.facebook.com/verejny.ochrance.prav)

Twitter: [@ochranceprav](https://twitter.com/ochranceprav)

Instagram: [verejny.ochrance.prav](https://www.instagram.com/verejny.ochrance.prav)

Youtube: [Ombudsman](https://www.youtube.com/username/Ombudsman)

Na podcastových platformách např. Spotify aj.

zahraniční vztahy

V roce 2020 jsme se v rámci zahraniční spolupráce zaměřili především na upevnování již existujících mezinárodních kontaktů a partnerství, a to jak na multilaterální, tak na bilaterální úrovni. Aktivně jsme spolupracovali především v rámci Evropské sítě ombudsmanů (ENO), Evropské sítě národních lidskoprávních institucí (ENNHR) a Mezinárodního ombudsmanského institutu (IOI). Taktéž jsme pokračovali ve spolupráci s Agenturou EU pro základní práva (FRA). V rámci kompetencí, které jsou ochránci svěřeny zákonem, jsme nadále poskytovali součinnost mezinárodním organizacím či jejich orgánům, jež mají za úkol monitorování dodržování lidskoprávních závazků svých členských států (např. OSN).

Veškerá komunikace s mezinárodními partnery probíhala v roce 2020 online. Jednalo se např. o účast na online konferencích, valných hromadách organizací, jichž jsme členy, v pracovních skupinách, na vzdělávacích akcích, online konzultacích či pracovních jednáních se zahraničními partnery. Ačkoliv se zpočátku zdálo, že bude mezinárodní spolupráce po celý rok 2020 z důvodu pandemie, a tedy i nemožnosti cestování a osobního setkávání, utlumena, v průběhu roku došlo k postupné adaptaci na současné podmínky a naprostá většina plánovaných mezinárodních akcí či schůzek se přesunula do online režimu. Díky tomu jsme byli schopni nadále udržovat komunikaci s mnoha zahraničními partnery a aktivně spolupracovat na výzvách a témaitech, které rok 2020 přinesl.

1) MULTILATERÁLNÍ ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE

V rámci multilaterální zahraniční spolupráce jsme aktivně spolupracovali především s Evropskou veřejnou ochránkyní práv (dále také „Evropská ombudsmanka“), Agenturou FRA, IOI, ENNHRI a OSN (Kancelář Vysokého komisaře OSN pro lidská práva a Výbor proti mučení).

10. Kancelář veřejného ochránce práv

V uplynulém roce oslavila instituce Evropského veřejného ochránce práv výročí 25 let své existence. Při této příležitosti byla uspořádána online konference, které jsme se zúčastnili. Konference se věnovala především ohlédnutí za činností Evropského ombudsmana za dobu jeho působení, současným výzvám a strategickému výhledu do budoucna. S institucí Evropského ombudsmana jsme spolupracovali taktéž v rámci strategických iniciativ, kterým se Evropská ombudsmanka rozhodla ve spolupráci se svými evropskými kolegy věnovat. Koncem roku se taktéž uskutečnilo online setkání mezi pracovníky obou kanceláří, týkající se především interních postupů při vyřizování stížností. Spolupráce s Agenturou FRA se vztahovala především k tématu aplikace Listiny základních práv EU v praxi. Této problematice se taktéž věnovala online konference, již jsme se zúčastnili.

Spolu s kolegy z IOI jsme se zasazovali především o silnější postavení ombudsmanských institucí na půdě OSN. V rámci sítě ENNHRI jsme členy dvou pracovních skupin: pracovní skupiny věnující se právům lidí s postižením a právní pracovní skupiny. Kromě této spolupráce pravidelně komunikujeme ohledně různorodých otázek souvisejících s ochranou lidských práv, strategického směřování ENNHRI a formou konzultací či dotazníků se účastníme přípravy tematických zpráv z oblasti ochrany lidských práv a vlády práva. V neposlední řadě jsme se zúčastnili výroční konference a valné hromady ENNHRI, které proběhly koncem roku 2020 online.

V rámci OSN jsme v první polovině roku 2020 sdíleli své poznatky související s ochranou práv osob v době pandemie. Dále jsme pro Výbor proti mučení připravili seznam přípomínek a poznatků z naší činnosti ve vztahu k plnění závazků České republiky, které pro ni plynou z Úmluvy proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponížujícímu zacházení nebo trestání.

2) BILATERÁLNÍ ZAHRANIČNÍ SPOLUPRÁCE

V rámci bilaterální zahraniční spolupráce jsme si předávali zkušenosti a sdíleli dobrou praxi např. s kolegy z Polska, Slovenska, Maďarska, Rakouska, Litvy, Lotyšska, Nizozemí, Velké Británie, Norska, Chorvatska, Slovinska, Řecka či Srbska. Tematicky se spolupráce týkala např. práv dětí, interních pracovních metod a využívání externích specialistů při ombudsmanské činnosti, procesních otázek souvisejících s vyřizováním stížností, fungování výborů OSN nebo výměny zkušeností a dobré praxe ve vztahu k bezpečnostním opatřením v době pandemie.

VÝROČNÍ ZPRÁVA O ČINNOSTI VEŘEJNÉHO OCHRÁNCE PRÁV ZA ROK 2020

Redakční rada

JUDr. Stanislav Křeček, Mgr. Monika Šimůnková,
JUDr. Pavel Pořízek, Ph.D., JUDr. Ondřej Vala,
Mgr. Veronika Bazalová, Mgr. Romana Jakešová

Editorka

Mgr. Iva Hrazdílková

Foto

Mgr. Kateřina Pavlíčková

Vydala Kancelář veřejného ochránce práv v roce 2021

Grafický návrh, sazba, produkce:
PUXdesign, s.r.o.

Náklad: 600 výtisků

1. vydání

ISBN 978-80-7631-046-9

ombudsman
veřejný ochránce práv

